

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

**Továrnická rodina Sochorů ze Dvora Králové nad Labem a její spolupráce
s českými umělci v době mezi světovými válkami**

Kristýna Kuhnová

Bakalářská práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kristýna KUHNOVÁ**
Osobní číslo: **H08081**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obory: **Historie (dvouoborové)**
Ochrana hmotných památek (dvouoborové)
Název tématu: **Továrnická rodina Sochorů ze Dvora Králové nad Labem
a její spolupráce s českými umělci v době mezi světovými
válkami**
Zadávací katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce se zaměří na zmapování zájmů a projevů kulturního mecenášství královédvorského továrníka Josefa Sochora (1866 - 1931) a příslušníků jeho rodiny. Na základě studia dochovaných pramenů osobní povahy, dobového královédvorského tisku, věstníku textilního závodu Sochor a odborné literatury se zpracovatelka pokusí zmapovat stavební aktivity rodiny Sochorů a jejich spolupráci s předními českými umělci (architekty J. Gočárem, P. Janákem aj. Grusem, sochařem O. Gutfreundem, dekorátérem F. Kyselou, malíři a návrháři J. Trnkou, K. Svolinským, Vl. Sychrou, A. Kybalem, A. Wachsmannem, kteří pro Sochorovu textilní tiskárnu navrhovali dekorace). Dále vytvoří bibliografické medailony všech významných členů rodiny a povšimne si také jak se Sochorovi (a jejich textilní závod) podíleli na politickém, společenském a kulturním životě Dvora Králové nad Labem v době mezi světovými válkami.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Státní oblastní archiv v Zámrsku, fond Josef Sochor Městské muzeum Dvůr Králové nad Labem - osobní deníky Zdeňka Sochora PREISS, Jaroslav. Český průmysl textilní slovem i obrazem. Praha, 1908. BENEŠOVÁ, Marie. Josef Gočár. Praha, 1958. WOLF, Vladimír (ed.). Z historie podnikrkoňského textilu. Trutnov, 1971. HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor 1904 - 2004. K osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor. Dvůr Králové nad Labem, 2004. HAVLÍK, Vlastimil. In Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech. Hradec Králové, 2002. s. 79 - 93. ŠETLÍK, Jiří - ERBEN, Václav (ed.). Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Praha, 2004. URLICH, Petr (ed.). Slavné vily Královéhradeckého kraje. Praha, 2007. Dobový novinový tisk a věstník textilního závodu Sochor, Královédvorské listy (roč. 1998), Vlastivědné čtení ad.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Pavel Panoch, Ph.D.
Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2011**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. října 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

Ve Dvoře Králové nad Labem dne 16. 11. 2011

Kristýna Kuhnová

Ráda bych poděkovala vedoucímu své práce Mgr. Pavlu Panochovi, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost, rady a ochotu, s jakou mi pomáhal při shánění zdrojů informací. Zároveň bych chtěla poděkovat pracovníkům Městského muzea ve Dvoře Králové nad Labem a Uměleckoprůmyslového muzea v České Skalici za vstřícnost při poskytování rad a odborných podkladů.

Kristýna Kuhnová

ANOTACE

Práce je věnována uměleckému mecenáši Josefu Sochorovi a jeho textilní továrně Sochor ve Dvoře Králové nad Labem. Snaží se zmapovat jeho spolupráci s předními českými umělci a nastínit vliv Josefa Sochora na společenský život ve Dvoře Králové nad Labem v meziválečném období.

KLÍČOVÁ SLOVA

textilní průmysl – umění – 19. a 20. století – Dvůr Králové nad Labem - architektura

ANNOTATION

This thesis is dedicated to the artists' benefactor Josef Sochor and to his textile factory Sochor in Dvůr Králové nad Labem. It is trying to describe his cooperation with the leading Czech artists and sketch his influence on the cultural and social life in Dvůr Králové nad Labem in the period between the two world wars.

KEY WORDS

textile industry – art – 19th and 20th century – Dvůr Králové nad Labem - architecture

Obsah

1. Úvod	- 1 -
2. Historie textilního průmyslu ve Dvoře Králové nad Labem	- 3 -
2. 1. Historie textilního průmyslu na Královédvorskú od první poloviny 19. st.	- 3 -
2. 2. Josef Sochor a jeho textilní továrna	- 6 -
2. 2. 1. Mládí Josefa Sochora	- 6 -
2. 2. 2. Počátky budování vlastního textilního závodu	- 10 -
2. 2. 3. Období mezi léty 1922 – 1926	- 15 -
2. 2. 4. Období mezi léty 1927 – 1946	- 19 -
2. 3. Potomci Josefa Sochora	- 22 -
3. Spolupráce Josefa Sochora s předními českými umělci	- 24 -
3. 1. Spolupráce s Otto Gutfreundem	- 24 -
3. 1. 1. Životopis Otto Gutfreunda	- 24 -
3. 1. 2. Korespondence Otto Gutfreunda s Josefem Sochořem	- 25 -
3. 1. 3. Spolupráce s Josefem Sochořem a jeho rodinou	- 27 -
3. 2. Spolupráce s architekty	- 29 -
3. 2. 1. Vývoj architektury na konci 19. století a v průběhu 20. století	- 29 -
3. 2. 2. Spolupráce s Josefem Gočářem	- 33 -
3. 2. 2. 1. Životopis Josefa Gočára	- 33 -
3. 2. 2. 2. Spolupráce s Josefem Sochořem a jeho rodinou	- 39 -
3. 2. 3. Spolupráce s Pavlem Janákem	- 41 -
3. 2. 3. 1. Životopis Pavla Janáka	- 41 -
3. 2. 3. 2. Spolupráce s Josefem Sochořem a jeho rodinou	- 43 -
3. 2. 4. Spolupráce s Josefem Grusem	- 44 -
3. 2. 4. 1. Životopis Josefa Gruse	- 44 -
3. 2. 4. 2. Spolupráce s Josefem Sochořem a jeho rodinou	- 45 -
3. 3. Spolupráce s výtvarnými umělci	- 47 -
3. 3. 1. Počátky spolupráce textilního průmyslu a výtvarných umělců	- 47 -
3. 3. 2. František Kysela	- 47 -
3. 3. 3. Jiří Trnka	- 49 -
3. 3. 4. Alois Wachsman	- 50 -

3. 3. 5. Karel Svolinský	- 51 -
3. 3. 6. Antonín Kybal	- 52 -
3. 3. 7. Vladimír Sychra	- 53 -
3. 3. 8. Další výtvarníci spolupracující s textilní továrnou Sochor	- 54 -
4. Závěr	- 57 -
5. Summary	- 62 -
6. Použité prameny a literatura	- 63 -
7. Přílohy	- 65 -

1. Úvod

Téma bakalářské práce – *Továrnická rodina Sochorů ze Dvora Králové nad Labem a její spolupráce s českými umělci v době mezi světovými válkami* – jsem si vybrala z několika důvodů. Dvůr Králové nad Labem je mé rodné město, proto se o jeho historii přirozeně zajímám. Josef Sochor je jednou z významných osobností, která je s mým rodným městem pevně spjata. Jeho podnikatelská ale i mecenášská činnost v první polovině 20. století byla natolik rozsáhlá, že se nesmazatelně zapsala i do dnešního obrazu města. K výběru tohoto tématu bakalářské práce mě vedl i fakt, že dle mého názoru je odkaz Josefa Sochora pro dnešní život města nedoceněný. I proto jsem se chtěla o Josefu Sochorovi dozvědět více informací a z kusých pramenů a poznatků vytvořit ucelenou práci.

O rodině Sochorových je k dispozici poměrně úzký okruh studijních materiálů. V úvodní části své práce nastiňuji život Josefa Sochora, který je úzce spojen s dějinami jeho vlastního textilního závodu Sochor. K těmto kapitolám jsem nejvíce využila *Královédvorské listy*, ve kterých v roce 1998 vycházely na pokračování dějiny Sochorovy továrny. Autorem těchto hesel je pan Otto Holeček, dvorský historik a kronikář. Ten mi také doporučil spolupráci s Pavlem Neumannem. Pan Neumann patří mezi žijící pamětníky textilní továrny Sochor, který z vlastního zájmu shromažďoval nejrůznější materiály o Josefu Sochorovi. Jeho cenné informace jsem využila především při psaní stručných životopisů továrníkových synů. Důležitým materiálem mi byly také i deníky nejstaršího syna Josefa Sochora – Zdeňka Sochora, které jsou uchovány ve fondu Městského muzea ve Dvoře Králové nad Labem. Tento primární pramen nebyl doposud publikován, a pro mě se stal důležitým zdrojem informací z osobního i pracovního života rodiny Sochorových.

Další část práce jsem věnovala spolupráci Josefa Sochora s předními českými umělci. Ve většině případů Josef Sochor udržoval s mnohými umělci nejen pracovní, ale i přátelské styky a často je zval přímo do Dvora Králové nad Labem. Díky tomu najdeme i dnes ve městě díla předních českých umělců první poloviny 20. století. Primárních pramenů k této části bakalářské práce bylo minimum, proto jsem byla odkázaná na mnohdy stručné informace v monografiích o jednotlivých umělcích.

K doplnění informací v mé bakalářské práci jsem využila časopisy vydávané firmou Sochor – *Dobrý odbyt* a *Domáci časopis*. Přínosem mi byly také prameny umístěné v Uměleckoprůmyslovém muzeu v České Skalici, kde se nalézá stálá expozice o rozvoji spolupráce textilního průmyslu s výtvarníky.

Cílem mé bakalářské práce bylo podat ucelené informace o královédvorské osobnosti Josefu Sochorovi. Přiblížit jeho osobní i pracovní život a dokázat, že se jednalo o významnou, a v historii malého podkrkonošského města Dvora Králové nad Labem, velmi důležitou osobou, která se zasloužila nejen o rozvoj textilního průmyslu ve městě, ale i o rozvoj kulturní a společenský. Nesnažila jsem se o detailní rozbor všech uměleckých děl, které jednotliví umělci vytvořili na žádost Josefa Sochora a jeho rodinných příslušníků, ale chtěla jsem přehledně zmapovat, s jakými umělci Josef Sochor spolupracoval a jaké výsledky tato spolupráce přinesla.

2. Historie textilního průmyslu ve Dvoře Králové nad Labem

2. 1. Historie textilního průmyslu na Královédvorsku od poloviny 19. století

Tradice textilního průmyslu sahá hluboko do historie města Dvora Králové nad Labem. Za skutečné centrum textilu je město považováno od poloviny 19. století. Význam textilního průmyslu pro život města byl značný, jak píše v roce 1939 bývalý starosta města Jaroslav Bilina: „*Rád zdůrazňuji při svých projevech, že s naším textilním průmyslem naše město stojí a padá.*“¹

Jedním z důležitých předpokladů pro rozvoj veškerého průmyslu byla železnice, která byla do Dvora Králové nad Labem dovedena 1. června 1858. Jednalo se o úsek Josefov – Horka u Staré Paky, díky kterému se i Dvůr Králové nad Labem dočkalo vlastního nádraží. Celá trať Pardubice – Liberec byla dokončena 1. května 1859. Ve stejný den byla otevřena i trať Josefov – Svatoňovice² a ze svatoňovických dolů tak bylo možné přivést do města dostatečné množství uhlí. Zároveň se zjednodušil vývoz produktů místních továren. K rozšíření textilního průmyslu přispěla i dokonalejší silniční síť, možnost přepravy na místních vodních tocích a v neposlední řadě dostatek pracovních sil. Za zmínku stojí i příliv židovského obyvatelstva z okolních ghett po roce 1848, který sehrál v textilním průmyslu a jeho rozvoji významnou roli. Mezi zakladateli továren byly totiž mimo jiné i zámožné židovské rodiny. Na konci padesátých let 19. století mělo tedy město Dvůr Králové nad Labem ideální podmínky pro rozvoj průmyslu.

Prudký rozvoj průmyslu (zejména textilního) probíhal v šedesátých a sedmdesátých letech. První menší tkalcovna firmy *Winternitz a Friedmann* vznikla v roce 1861 v Podharti na Hartském potoce. Tato tkalcovna po několika změnách majitelů připadla v roce 1910 provozovateli firmy *Karel a Willy Hellmanovi*. Od tohoto okamžiku se tkalcovna nazývá *Podhartská mechanická tkalcovna*, která fungovala do druhé poloviny 30. let 20. století. Na stejném místě vznikla i další malá tkalcovna firmy *Bratři Hawlovi*. Tento podnik byl v roce 1906 sloučen s podnikem *K. Hellmanna a R. Mautnera*, ovšem zanedlouho zanikl. Třetí mechanická tkalcovna vznikla po roce 1864, kdy byla zmodernizována ruční tkalcovna firmy *Julius Bauer a Vilém Schlein*, umístěna u Horního mostu (dnes Palachův most).

---

¹ BILINA, Jaroslav. Význam textilu pro naše město. In *Sochor. Domácí časopis* II., 1939, č. 5, s. 38.

² DUSIL, Lubomír. *Stručný přehled dějin královédvorské textilní výroby*. Dvůr Králové nad Labem, 1988, s. 16.

V roce 1862 vznikla ve Dvoře Králové nad Labem první mechanická přádelna lnu, původně z mlýna patřícímu starostovi *Josefu Röhrichovi*. V polovině 60. let 19. století vznikly ve městě dvě barevny - barevna a menší tkalcovna firmy *Jindřich Mayer a syn* a faktorství a barevna příze *Adolfa a Davida Neumannových* na Slovanech.³

Ani Prusko – rakouská válka v roce 1866 nezastavila rozvoj průmyslu. Od 60. – 70. let 19. století ve dvorském textilním průmyslu drtivě převládalo zpracování bavlny. V roce 1868 založil Alois Zlatník ve městě první český podnik, v místech dnešní Dukelské ulice, jako *Komisionářský závod bavlnářský příze ku tkaní*. O dvacet let později založil továrnu, která se specializovala na výrobu příze. Nazývala se *Zlatník a Tlapák, továrna na bavlněnou přízi ku pletení, háčkování a vyšívání*. Na začátku 70. let 19. století ve městě vznikla mezi dnešní Erbenovou ulicí a ulicí Na Struze tkalcovna firmy *Bratři Popperové a Sommernitz*. V této továrně se vystřídalo několik majitelů, v tkalcovně bylo zaměstnáno okolo 200 dělníků. V roce 1904 se továrny ujala firma *Popper a Pevny* a továrna se začala specializovat na výrobu bavlněné kalhotové látky (do této doby se tkaly vlněné látky a plachty, byla tu i barvírna a úpravna příze).

K velkému rozvoji potiskování látek došlo ve Dvoře Králové nad Labem v sedmdesátých letech 19. století. První strojní tiskárnou se stala v roce 1874 tiskárna *Viléma Schleina* u Dolního mostu (dnes Opletalův most). O dva roky později vznikla tiskárna firmy *Jindřich Mayer a syn*. Další byla vybudována v roce 1878 v místech dnešního Palachova mostu a majitelem byla firma *M. B. Neumanna synové*. O rok později vznikla v pořadí již čtvrtá tiskárna přebudováním tkalcovny firmy *J. Bauer a V. Schlein*. Ke strojní tiskárně byla postupně přistavěna barvírna, úpravna bavlněných látek a později i bělidlo. Významným továrníkem byl i Antonín Klazar. Jeho otec v roce 1878 koupil přádelnu již zmiňovaného J. Röhricha. V průběhu své existence byla tato továrna rozšířena o přádelnu, tkalcovnu a konfekci juty, dále o přádelnu konopí a niťárnu. Na počátku 20. století se tato továrna zařadila mezi nejvýznamnější jutařské závody v Čechách.⁴

Na počátku 80. let 19. století vznikly ve Dvoře Králové nad Labem dvě textilní továrny. První z nich založil Mořic Feldscharek a sídlila u silnice směrem k Žirči. V roce 1904 se k podnikání přidal i syn zakladatele Hugo, a název firmy se mění na *Královédvorská tkalcovna utěrek Hugo Feldscharek*. Tato firma existovala do poloviny 30. let 20. století.

---

³ TOMKOVÁ, Eva. Dvůr Králové nad Labem na počátku druhé poloviny 19. století. In TOMKOVÁ, Eva et al. *Dvůr Králové nad Labem a okolí. Historie a současnost ve fotografii*. Dvůr Králové nad Labem, 2005, s. 14. ISBN 80-239-5776-7.

⁴ TOMKOVÁ, Eva. Dvůr Králové nad Labem po válce 1866. In TOMKOVÁ, Eva et al. *Dvůr Králové nad Labem a okolí. Historie a současnost ve fotografii*. Dvůr Králové nad Labem, 2005, s. 20. ISBN 80-239-5776-7.

Druhá továrna, která vznikla v roce 1881, byla barevna na Vorlechu továrníka Julia Busche. Postoupně byla barevna rozšířena a Julius Busch v ní začal potiskovat textilie. V roce 1898 tuto továrnu převzal Gustav Deutsch, který zároveň koupil tkalcovnu firmy *Winternitz a Friedmann*. V roce 1888 byla založena mechanická tkalcovna bavlny a umělého hedvábí *M. Mandl a synové*. Specializací této firmy byly damašky a záclonové látky.⁵

V roce 1894 nechal František Kühnel postavit na Zálabí mechanickou šlichtovnu, sukárnu a snovárnu. V následujících letech byla přistavěna ještě česárna, barvírna a úpravna. Tento závod se v roce 1912 rozšířil o novou přádelnu juty (v místech dnešní Klazarově ulice) a i nadále se tento podnik rozšiřoval.

Na počátku 20. století se textilní průmysl ve Dvoře Králové nad Labem musel potýkat s první velkou krizí, která plynula z nadvýroby. Tato krize trvala v letech 1900 – 1903. Krizi naopak vystřídala konjunktura trvající v rozmezí let 1905 – 1907. K roku 1907 je ve Dvoře Králové nad Labem evidováno celkem 19 textilních závodů. Počet dělníků se ve stejném roce pohyboval okolo 4 380.⁶

Z výše uvedeného výčtu všech firem je prokazatelné, že město Dvůr Králové nad Labem prodělalo v druhé polovině 19. století obrovský rozvoj textilního průmyslu. Dokazuje to i citát: „*Dvůr Králové byl na počátku 20. století významným centrem textilního průmyslu v Čechách s velkou akumulací tkalcoven, přádelen, bareven, bělidel, tiskáren a úpraven, pročež byl právem označován jako „český Manchester“.*“⁷

Na počátku 20. století začal ve Dvoře Králové nad Labem v textilním průmyslu podnikat i Josef Sochor. Tento výjimečný muž dokázal vybudovat prosperující podnik a stal se jedním z nejvýznamnějších továrníků Dvora Králové nad Labem. Jeho jméno, respektive jméno jeho továrny, bylo známo daleko za hranicemi města, dokonce i za hranicemi republiky.

---

⁵ TOMKOVÁ, Eva. Dvůr Králové nad Labem po válce 1866. In TOMKOVÁ, Eva et al. *Dvůr Králové nad Labem a okolí. Historie a současnost ve fotografii*. Dvůr Králové nad Labem, 2005, s. 21. ISBN 80-239-5776-7.

⁶ TOMKOVÁ, Eva. Dvůr Králové nad Labem na přelomu 19. a 20. století. In TOMKOVÁ, Eva et al. *Dvůr Králové nad Labem a okolí. Historie a současnost ve fotografii*. Dvůr Králové nad Labem, 2005, s. 23. ISBN 80-239-5776-7.

⁷ Tamtéž, s. 24.

2. 2. Josef Sochor a jeho textilní továrna

2. 2. 1. Mládí Josefa Sochora

Josef Sochor, zakladatel stejnojmenného textilního závodu ve Dvoře Králové nad Labem, se narodil dne 10. června 1866 ve Žlunicích na Novobydžovsku, v malém domě č. p. 8. Jeho otec, také Josef (1834 – 1908), byl žlunickým rodákem a matka, Františka (1844 – 1882), rozená Strýhalová, pocházela z nedalekých Volanic.⁸ Prvorozený syn zdědil po matce chatrné zdraví, naproti tomu po otci získal vlastnosti, které jako budoucí úspěšný podnikatel a továrník potřeboval. V následujících letech se malému Josefovi narodili ještě další dva sourozenci, sestra Filomena a bratr Robert, kteří se zdáli zdravější, než Josef.⁹ I proto otec rozhodnul, že nejstarší syn bude studovat a stane se učitelem, zatímco mladší a odolnější Robert se postará o hospodářství. Roku 1882 po mnoha nemocích zemřela Františka Sochorová na tehdejší nemoc chudých – souchotiny. Několik let po smrti matky zemřeli i mladší sourozenci Filomena a Robert.¹⁰ Pro Sochora, který byl v té době po druhé ženatý, to byla velká rána. Především smrt jeho mladšího syna Roberta, budoucího dědice. Ta byla nečekaná a o to víc tragická. Mladík se zhroutil poté, co se pokusil vytrhnout ze země zasazený mezník, aby ostatním selským synkům dokázal, že má největší sílu ze všech. Krátce na to zemřel na chrlení krve.¹¹

Josef Sochor zahájil svou školní docházku v obecné škole přímo ve Žlunicích.¹² Jeho studijní výsledky nebyly zpočátku nijak oslňující, patřil spíše mezi žáky průměrné, či dokonce podprůměrné. Naproti tomu vynikal ve hře na housle a cizí mu nebyla ani hra na klavír. Do čtvrté třídy Josef nenastoupil ve Žlunicích, ale již v Liberci, kam byl jako desetiletý na rok poslán do německé školy, aby se naučil německy.¹³ Zde se ovšem v němčině příliš nezdokonalil a to zejména proto, že bydlel se svým spolužákem Valentou u českého krejčího a v domácnosti se tedy mluvilo česky. V ostatních vyučovacích předmětech se ale zlepšil.¹⁴

---

⁸ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, s. 79. ISSN 1211-8176.

⁹ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor. In *Královédvorské listy* VII., 1997, č. 12, s. 8.

¹⁰ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, s. 80. ISSN 1211-8176.

¹¹ KRAUS, Ladislav. Předkové. In *Sochor. Domácí časopis* IV., 1941, č. 4, s. 26.

¹² HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, s. 79. ISSN 1211-8176.

¹³ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor. In *Královédvorské listy* VII., 1997, č. 12, s. 8.

¹⁴ KRAUS, Ladislav. Léta mládí. In *Sochor. Domácí časopis* IV., 1941, č. 2, s. 10.

V té době se jeho otec přestěhoval ze Žlunic do Velkých Popovic u Jičina, kde koupil menší statek, aby udržel všechny tři děti na studiích. Bratr Robert studoval na rolnické škole, kde se připravoval na převzetí statku po otci. Sestra Filomena navštěvovala hospodyňskou školu a nejstarší Josef (po návratu z ročního studia v Liberci) studoval v Jičíně reálku. Mladý Sochor nezačal studium na reálné škole s dobrým prospěchem. Po prvním roce studia byl na 36. místě z 57. žáků. Následující studijní léta byla ovšem podstatně úspěšnější. Na konci druhého ročníku byl již na 18. místě a i nadále na lepším prospěchu pracoval.¹⁵

I přes nesouhlas svého otce se v patnácti letech opět přestěhoval do Liberce. Práce v zemědělství Josefa nikdy nelákala, naopak průmyslová výroba a zájem o chemii ho přivedly na Průmyslovou školu v Liberci. Na tehdejší dobu se jednalo o školu velice kvalitní a to díky vynikajícím odborníkům, kteří na této škole vyučovali. Lze mluvit spíše o štěstí a náhodě, že byl Josef na tuto školu přijat. Přijímací zkoušky byly totiž v německém jazyce, jelikož se jednalo o ústav německý a většina učitelů i žáků byli Němci. Ačkoliv jeho znalosti němčiny nebyly ani na takové úrovni, aby se dokázal domluvit s místním ředitelem školy, písemný projev v cizím jazyce ovládal patrně lépe.¹⁶ Pro Sochora, který byl přijat rovnou do druhého ročníku, to znamenalo ovšem v první řadě jediné – osvojit si dobře němčinu. To se mu podařilo a po úspěšném absolvování dvou ročníků se musel mladý student rozhodnout, jaké specializaci se bude věnovat v následujícím studiu. Josef Sochor si zvolil obor barviřský i přes to, že absolutní většina studentů si vybrala obory pivovarnické a cukrovarnické.

V době, kdy se Josef Sochor specializoval na barviřský obor, si ho velice oblíbil profesor Perger, který také ctižádostivého studenta doporučil do zaměstnání svému bývalému žákovi Josefu Skoupilovi.¹⁷ Josef Skoupil byl v té době ředitelem „modré továrny“ firmy Biach, sídlící v Letovicích na Moravě. Tato továrna se specializovala na výrobu modrotisku moderním způsobem pomocí indiga. Firma Biach navíc modrotisky po „francouzském způsobu“ leptala a pestře je vzorovala. Josef Sochor nastoupil do Letovic v polovině osmdesátých let na post chemika – koloristy i sanitního zřízence. Práci vykonával dobře a zodpovědně. Na tehdejší poměry dostával vysoký plat, celých 50 zlatých měsíčně.¹⁸ „*Sám šel příkladem v pracovitosti, cokoliv činil, činil se záplem, zaujatostí jemu vlastní, pracoval*

---

¹⁵ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor. In *Královédvorské listy* VII., 1997, č. 12, s. 8.

¹⁶ KRAUS, Ladislav. Mladá léta p. Jos. Sochora. In *Sochor. Domácí časopis* IV., 1941, č. 5, s. 31.

¹⁷ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor. In *Královédvorské listy* VII., 1997, č. 12, s. 8.

¹⁸ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, s. 80. ISSN 1211-8176.

velmi intenzivně a hlavně – stále se učil. Totéž vyžadoval od ostatních. Byl přímý a otevřený, nesnášel ani vytáčky ani odmluvy. Měl ovšem celou řadu i záporných vlastností – byl silně emotivní, snadno se rozohnil, pak se nebál nikoho a ničeho, ani křiku, ani pohrůžek. Vážnou a dobře míněnou kritiku přijímal, dal se klidně i poučit.¹⁹

V roce 1886 měl nastoupit na vojenskou službu, vynutil si ale odklad a na jednoroční službu nastoupil na podzim roku 1889. Vojnu odsloužil v Terezíně u 36. mladoboleslavského pěšího pluku a jeho konečná hodnost byla poručík. Po vojenské službě se chtěl pokusit o získání zkušeností v zahraničí, žádné vhodné místo ovšem nenašel. Vrátil se tedy do jemu již známých Letovic.²⁰

Po dvou letech strávených v Letovicích se na svém pracovním postu cítil svázán a zatoužil po zodpovědnější funkci. Proto začal hledat místo, kde by mohl samostatněji rozhodovat a uplatnit tak své předpoklady pro úspěšné vedení textilní továrny. Poprvé se tak dostává do města Dvůr Králové nad Labem, kde začátkem devadesátých let přijímá místo technického ředitele firmy *Busch a Deutsch*.²¹ Firma *Busch a Deutsch* v té době neprosperovala, zařízení tovární barevny a tiskárny bylo navíc zastaralé a pozitivně se samozřejmě neprojevila ani právě probíhající hospodářská krize. Josef Sochor se snažil všemi silami a zkušenostmi firmu postavit na nohy. Přes veškerou snahu se ale stále potýkal s chybějícími finančními prostředky. Často se stávalo, že chyběly peníze na nákup potřebného materiálu a někdy dokonce na výplatu mezd zaměstnancům. Josef Sochor svým talentem a schopnostmi zasahoval do veškerých sfér vedení závodu, bojoval se špatnou morálkou zaměstnanců, vyžadoval kázeň a pracovitost od všech svých zaměstnanců stejnou měrou. Sám šel příkladem, ale veškerý tlak, související s pomalu krachující továrnou, mladý továrník několikrát neunesl a došlo tak k nepřijemným výstupům a scénám. Přes Sochorovu snahu udržet továrnu ale firma Busch vyhlásila úpadek a Josef Sochor z ní odchází.²²

V polovině devadesátých let nastupuje na místo technického ředitele u firmy *Jindřich Mayer a syn*, opět ve Dvoře Králové nad Labem. Ani zde se ovšem Sochor nevyhnul problémům a po čtvrt roce byl nucen odejít. V osobním životě se mu vedlo podstatně lépe než v pracovním. V této době totiž poznal svou budoucí manželku Pavlu Bauerovou (narozenu

---

¹⁹ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor. In *Královédvorské listy* 7, 1997, č. 12, s. 8.

²⁰ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, str. 80. ISSN 1211-8176.

²¹ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor. In *Královédvorské listy* VII., 1997, č. 12, s. 8.

²² HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor - II. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 1, s. 2.

11. října 1871), dceru ředitele továrny ve Dvoře Králové nad Labem. Nastalo tedy opět období, kdy Josef Sochor hledá vhodné a solidní místo, protože plánoval s Pavlou sňatek. Zvažoval dokonce i variantu, že by si pronajal továrnu firmy *Fellmayer Stuhlweisenburg* (Stoličný Bělehrad) nebo firmu *Ganahl ve Feldkirchenu* ve Vorarlbergu.²³

Z Letovic ovšem přišla velice výhodná nabídka, měl zastupovat funkci samostatného koloristy. Navíc by dostal byt a plat 166 zlatých měsíčně při závazku, že zůstane minimálně pět let. Nabídka z Letovic nakonec u Sochora zvítězila a nic nebránilo tomu, aby se dne 24. července 1897 oženil se slečnou Pavlou Bauerovou. Následující rok po svatbě, dne 24. října, se mladým novomanželům narodil první syn Zdeněk.²⁴

Pracovní smlouva v Letovicích měla vypršet na podzim roku 1899. V té době bylo Sochorovi 33 let, v oboru byl již 12 let a je tedy logické, že se ohlížel po samostatnější pracovní pozici. Na počátku léta roku 1899, tedy pár měsíců před vypršením smlouvy v letovické firmě, vyhořela ve Dvoře Králové nad Labem továrna Sochorova švagra Antonína Bauera. Antonín Bauer zdědil továrnu po otci a po ničivém požáru požádal Josefa o pomoc a spolupráci při výstavbě nové, modernější tiskárny. K tomu, aby mohl nastoupit ke svému švagrovi, chybělo jediné – rozvázat pracovní smlouvu v Letovicích. Po složitých jednáních se to Sochorovi podařilo a k Bauerovi nastoupil téhož roku v červenci. Ihned po nástupu do nového pracovního prostředí se Sochor pustil do práce. Nejprve zprovoznil alespoň jeden tiskařský stroj, aby mohl zhotovit první kolekci. Po obnovení vyhořelých budov se pustil do modernizace nevyhořelé části, dohlížel na plány přestavby, přijal nové zaměstnance i mistry. Místo tisku mzdového zavedl tisk na vlastní zboží a nechyběl jak u nakupování tkanin, tak u prodeje továrních výrobků.²⁵ Jak o sobě sám tvrdil: „*Byl jsem koloristou, ředitelem, mistrem, nakupovačem, prodavačem, jezdil jsem na cesty i vyřizoval korespondenci.*“²⁶

---

²³ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, str. 80-81. ISSN 1211-8176.

²⁴ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor - II. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 1, s. 2.

²⁵ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, str. 81. ISSN 1211-8176.

²⁶ KRAUS, Ladislav. Mužná léta p. Jos. Sochora. In *Sochor. Domácí časopis* IV., 1941, č. 8, s. 64.

2. 2. 2. Počátky budování vlastního textilního závodu

Na počátku 20. století Josef Sochor prožíval úspěšné období. Měl kvalitní rodinné zázemí, dne 5. září 1900 se mu narodil druhý syn Josef Stanislav.²⁷ V pracovním životě se mu také dařilo, firma prosperovala, Josef Sochor měl dostatek zkušeností, znal královédvorské poměry a zřejmě měl i dostatek financí, protože plánoval vybudování vlastního textilního závodu. Nejprve chtěl vybudovat tkalcovnu, pro kterou si vybral louku Gregorku na Zálabí v místě při soutoku potoka Netřeby s Labem (v té době ještě nezregulovaným). Při koupi pozemku si Josef Sochor počínal velice opatrně. Aby se vyhnul přehnaně vysoké ceně za požadovanou louku, sjednávali celou koupi Sochorovi přátelé, bratři Goldschmiedové. Samotný Sochor vstoupil do transakce až v úplném závěru, kdy byla dohoda již neměnná. Kupní smlouva byla podepsána dne 21. ledna 1904.²⁸ Jednalo se o parcely č. 1795 a 1798, které Josef Sochor koupil od manželů Štafových za 1 100 korun. Od Josefa Poláka zároveň koupil parcely č. 1791 a 1792 v celkové hodnotě za 1 350 korun. U celé transakce byli přítomni svědci, Václav Mikulka a Václav Markl.²⁹ O měsíc později byla podána žádost o povolení stavby na Městský úřad ve Dvoře Králové nad Labem a 1. července téhož roku byla stavba povolena.³⁰

Stavba Sochorovy tkalcovny probíhala velice rychle. Vypracováním plánů stavby byl pověřen místní stavitel E. Thym, který zároveň provedl i statické výpočty pro stavbu komína. Stavbu komína ovšem ve skutečnosti vedla firma A. Dvořák a K. Fischer v Letkách u Sušic.³¹ Královédvorský zlatník Masopust zahájení výstavby okomentoval takto: „Šel jednoho letního nedělního dopoledne procházkou po Zálabí. Cesta ho vedla podle místa, kde se měla stavěti nová továrna. Na staveništi byly již políorskými „lavicemi“ vytýčeny základy budoucí stavby. V jednom rohu pozoroval Masopust jakési hemžení. Přihlédl blíže a viděl, že pan Josef Sochor se svým sedmiletým synem Zdeňkem začal právě vlastní rukou kopati základy ku své továrně. Sám už vyhloubil asi 2 metry základu, malý Zdeněk pachtil se teprve v prvním metru od rohu

---

²⁷ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, str. 81. ISSN 1211-8176.

²⁸ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, str. 81. ISSN 1211-8176.

²⁹ KRAUS, Ladislav. Mužná léta p. Jos. Sochora. In *Sochor. Domácí časopis* IV., 1941, č. 9, s. 71.

³⁰ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor - II. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 1, s. 2.

³¹ KRAUS, Ladislav. Mužná léta p. Jos. Sochora. In *Sochor. Domácí časopis* IV., 1941, č. 8, s. 64.

*budoucí stavby.*³² Stavba byla dokončena na podzim roku 1904, jen několik měsíců po vydání stavebního povolení.

První tkalcovské stroje se montovaly v listopadu, k pohonu sloužila vypůjčená lokomobila. Stavby osvětlovaly svíčky, protože parní stroj v té době ještě nebyl v provozu.³³ Práce v nové tkalcovně se rozjely v prosinci roku 1904, kdy se Josefovi narodil třetí syn Robert.³⁴ Na jaře roku 1905 byl do tkalcovny namontován parní stroj.

V září roku 1906 Josef Sochor zažádal o povolení přístavby, kam umístil šlichtovnu a pisárnu.

V roce 1908 fungovalo v továrně celkem 342 stavů, dva stroje soukací, tři snovací, jeden šlichtovací, zpracovávala se bavlna ve mzdě pro různé podniky a obchodníky. Dělníků bylo v této době celkem 180, mzda tkalce, který pracoval na čtyřech stavech, činila týdně kolem osmi zlatých (přesná částka se určovala podle zručnosti tkalce). Tkalcovský mistr měl v té samé době mzdu 10 – 12 zlatých.

Josef Sochor měl od samého začátku svého podnikání jasno v tom, že vybuduje vlastní tiskárnu. Důkazem toho je fakt, že v obchodním rejstříku byl podnik zapsán jako *Mechanická tkalcovna a tiskárna bavlněných látek*. Plná moc ke všem právním úkonům byla svěřena manželce Pavle. Josef Sochor vlastnil ještě vedlejší závody - v Praze 1 (Melantrichova ulice 15), v Brně (Dominikánská ulice 21) a v Bratislavě.

Dříve než Josef Sochor začal svůj podnik rozšiřovat o tiskárnu, podnikl zahraniční cesty do Francie, Německa a Polska, aby zde navštívil několik textilních tiskáren. Ze svých zahraničních cest si Josef Sochor přivezl cenné zkušenosti. Postupně se dokončovaly plány na výstavbu bělidla, barevny, tiskárny i úpravny. Tkalcovna navíc připravovala dostatečné množství režného zboží pro nově vznikající tiskárnu.³⁵

Svou tiskárnou chtěl konkurovat zahraničním podnikům, které byly řízeny výhradně německými a židovskými podnikateli. Jednalo se tedy jak o konkurenční boj, tak o národnostně politický boj, který byl žhavým tématem té doby.³⁶ Tento fakt můžeme dokázat citací z místního dobového tisku: „Z bezpečného pramene jsme zjistili, že v dohledné době má

---

³² HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, s. 81-82. ISSN 1211-8176.

³³ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – III. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 2, s. 2.

³⁴ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, s. 81. ISSN 1211-8176.

³⁵ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – III. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 2, s. 2.

³⁶ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, s. 82. ISSN 1211-8176.

*zde býti zřízena nová velká tiskárna, a hlavní věcí, že to má býti podnik úplně český. Víťáme tento podnik, jak z ohledů hospodářských, tak i z důvodů národních: takovým velkým podnikem v našem průmyslovém městě bude pro věc českou daleko více vykonáno než naši vlivní činitelé vykonali.*³⁷

Josef Sochor se vždy hrdě hlásil ke svému českému původu a zakládal si na tom, aby jeho továrna byla první čistě českou továrnou. Dle výše uvedené citace je evidentní, že český tisk tento úmysl přijal víc než kladně. Objevily se ovšem i negativní postoje a dokonce snahy o pošpinění nově vznikající továrny. Paradoxem je, že tvůrcem tohoto odporu byl samotný Antonín Bauer, tedy již dříve zmiňovaný Sochorův švagr, kterému Josef Sochor pomohl při obnovování jeho firmy. Spolu s továrníkem Neumannem pořádali např. letákové akce, které měly veřejnost přesvědčit o celkovém negativním dopadu výstavby Sochorovy tiskárny. Josef Sochor se ovšem nenechal zastrašit a využívá k uskutečňování svých plánů i pomoc vlivných přátel.³⁸ Mezi ně patřil i JUDr. Jaroslav Preiss, v té době vedoucí průmyslového a hypotečního oddělení Živnobanky, tajemník *Spolku českých průmyslníků textilních* a zemský poslanec.³⁹ Tento muž si Josefa Sochora nesmírně vážil a Živnobanka poskytla Sochorovi úvěr na 650 000 korun. Na oplátku ale byl podnik pojištěn taktéž u Živnobanky na 800 000 korun.

Tiskárna byla dokončena v roce 1910, první tiskařský učeň byl přijat 15. října 1910. V tento den byla zahájena práce ve strojní tiskárně pod koloristickým vedením, které zastával samotný Josef Sochor. V tiskárně byly umístěny tři tiskací stroje, jednobarevný, trojbarevný a šestibarevný. Již zmíněné vedlejší závody v Praze, Brně a Bratislavě sloužily jako prodejny. Obchody Josef Sochor uzavíral prostřednictvím Česko – palestinské komory, Českoslavie, Československo – latinskoamerické komory.⁴⁰ V roce 1910 se Josefu Sochorovi narodil čtvrtý syn Jaroslav (19. listopadu 1910).⁴¹

Josef Sochor se angažuje i v oblasti veřejně správní. V letech 1910 – 1913 byl členem obecní rady a v obecním zastupitelstvu působil až do roku 1919. Je zřejmé, že i v této činnosti si vybudoval silné a autoritativní postavení, které plně využíval. V roce 1910 se zasazuje

---

³⁷ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, s. 82. ISSN 1211-8176.

³⁸ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – III. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 2, s. 2.

³⁹ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, s. 82-83. ISSN 1211-8176.

⁴⁰ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – III. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 2, s. 2.

⁴¹ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, s. 81. ISSN 1211-8176.

o to, aby byly otevřeny hranice na Balkán, čímž by získal odbytiště produktů své firmy. Současně s tím žádá o snížení cel, dovoz argentinského masa, snížení dopravních sazeb a protestuje proti drahotě. Následující rok se mu podařilo uplatnit návrh na regulaci Labe a zřízení nábrežní silnice. Cestu k továrně vybudoval Sochor na vlastní náklady, naproti tomu cesta kolem továrny byla postavena na náklady města. Již v této době se jistě schopný a podnikavý zakladatel firmy začíná ovšem projevovat i v negativní stránce. Otto Holeček to popisuje takto: „*Dravost a přezíravá „podnikavost“, snaha vnucovat druhým svou vůli, obchodnická, podnikatelská bezohlednost, strohé jednání, ne vždy spravedlivé počínání, suverénní rozhodování.*“⁴² Jako příklad tohoto jednání můžeme uvést fakt, že v době, kdy žádal povolení ke stavbě rybníka, rybník už byl hotov. Ne jinak tomu bylo, když chtěl rybník oplotit. I v tomto případě žádost o povolení podal ve chvíli, kdy byl rybník již oplocen. Sám to pravděpodobně považoval za zbytečné formality.⁴³

Manželům Sochorovým se v roce 1913 (4. března) narodil pátý syn Pavel, který byl nejmladším potomkem Josefa Sochora.⁴⁴ Sochorově tkalcovně i tiskárně se v období před první světovou válkou vedlo víc než dobře. Samotná tkalcovna zpracovala za rok celkem 3 000 000 metrů zboží pro tiskárnu. Ale toto množství nestačilo a režné zboží se dokupovalo v cizích tkalcovnách. S příchodem války měla tkalcovna celkem 351 stavů (při vzniku tkalcovny jich bylo 141) a ohodnocena byla na 26 588 000 korun. V té době většina mistrů byla nucena továrnu opustit a nastoupit vojenskou službu, závod proto měsíc nefungoval. Poté se ale opět rozjel a zaměřil se na dodávky pro stát. Vyráběl např. bavlněné pytle na písek pro frontu, obvazový materiál, vojenské prádlo.⁴⁵ Tkalcovna byla ale přesto zavřena v roce 1915, tiskárna o rok později.⁴⁶

V následující tabulce jsou uvedeny hospodářské výsledky firmy v letech 1914 – 1919.

---

⁴² HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – III. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 2, s. 2.

⁴³ Tamtéž, s. 2.

⁴⁴ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, s. 81. ISSN 1211-8176.

⁴⁵ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – III. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 2, s. 2.

⁴⁶ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, s. 83. ISSN 1211-8176.

Tab. č. 1⁴⁷

Rok	Zisk / Ztráta	Částka
1914	Zisk	20 215 korun
1915	Zisk	373 391 korun
1916	Zisk	73 778 korun
1917	Ztráta	166 725 korun
1918	Ztráta	164 323 korun
1919	Zisk	175 733 korun

Firma Josefa Sochora se naplno opět rozjela v roce 1919. Bavlna se po válce těžko sháněla, ale i přes toto těžké poválečné období byla u tkalcovny provedena přístavba na západní a východní straně. Josef Sochor se přizpůsobil i poptávce ve světě po umělém hedvábí, a proto byly zakoupeny nové soukací a kanetovací stroje, které dokázaly pracovat na tři směny. Podnik se ale brzy vrátil k osvědčené bavlně.

I přesto, že se v této době všeobecně zvyšovala nezaměstnanost, Sochorova firma navyšovala výrobu. Hodnota tkalcovny v té době byla (i se svým veškerým zařízením) vyčíslena na částku 763 489 korun. V roce 1921 se změnila prokura, prokuristou se stává nejstarší ze Sochorových synů Zdeněk.

Začátkem prosince roku 1921 se také stal incident, který jenom potvrzuje skutečnost, že byl Josef Sochor vznětlivý, neústupný a velice sebevědomý podnikatel. Jednalo se o trestní oznámení, které na Josefa Sochora podal okresní hejtman Pacovský. Vlivný továrník projednával s hejtmanem projevy nespokojenosti dělnictva. Výbušný Josef Sochor přestal ovládat své emoce a na Pacovského zvýšeným hlasem spustil: „*Tohle je nějaký stát, tohle je nějaká politická správa, tohle je okresní hejtman?!“*⁴⁸ Celá tato aféra se projednávala u soudu, trestní řízení bylo ale zastaveno 27. 3. 1922 s odůvodněním dlouhotrvající srdeční vady Josefa Sochora.⁴⁹

⁴⁷ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – III. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 2, s. 2.

⁴⁸ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – IV. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 3, s. 12.

⁴⁹ Tamtéž, s. 12.

2. 2. 3. Období mezi léty 1922 – 1926

Pro zpracování tohoto období byly použity osobní deníky⁵⁰ nejstaršího syna Josefa Sochora – Zdeňka Sochora. V Městském muzeu ve Dvoře Králové nad Labem se nachází celkem pět osobních deníků Zdeňka Sochora. Tyto deníky zahrnují léta 1922 – 1926 a do muzea byly předány v roce 2008, nebyly dosud publikovány.

Se Zdeňkem Sochozem jsou spojeny i další nepublikované prameny umístěné v městském muzeu, které budou použity v této kapitole. Jedná se zejména o jeho vysvědčení, rodový průkaz a několik reklamních materiálů firmy Sochor.

Jak již bylo zmíněno, Zdeněk Sochor se narodil 24. října 1898 v Letovicích jako prvorozený syn Josefa Sochora.⁵¹ Svou školní docházku zahájil na Obecné a měšťanské škole ve Dvoře Králové nad Labem v roce 1904. Patřil mezi pilné žáky, problémy mu dělal pouze zpěv a nárazově i pravopis.⁵² V roce 1909 byl přijat na C. k. vyšší reálné gymnasium Františka Josefa ve Dvoře Králové nad Labem, kde byl po celou dobu studia průměrným žákem.⁵³ Ve školním roce 1913/1914 začal Zdeněk navštěvovat C. k. státní průmyslovou školu v Praze, tzv. vyšší oddělení chemické.⁵⁴ I zde byl žákem průměrným, ovšem v roce 1916 došlo k výraznému zlepšení prospěchu. Toto zlepšení vydrželo mladému Sochorovi až do konce studia.⁵⁵

Z jeho deníku lze vypožorovat, že mezi jeho oblíbené sporty patřil tenis a lyžování. Dále se věnoval fotografování, tanci, často chodil do biografu a pořizoval si různé typy motocyklů. Rád cestoval, pořádal výlety a v neposlední řadě se stále vzdělával.⁵⁶

V roce 1922 se v Sochorově továrně začala projevat nespokojenost dělnictva. Docházelo zde ke sporům (vlivem vzrůstajícího sociálního uvědomění), které vyvrcholily

---

⁵⁰ Podoba jednotlivých deníků je totožná. Jedná se o volné listy, seřazené podle data. Především v denících z roku 1922, 1923 a 1924 je zaznamenán, až na malé výjimky, každý den. Jednotlivé poznámky jsou stručné, vždy s přesným datem a místem jejich vzniku. Mísí se v nich osobní, firemní i rodinné záležitosti. Jen výjimečně se Zdeněk Sochor rozepsal o daném problému rozsáhleji, pouze v deníku z roku 1925 je závěrečné hodnocení celého roku a plány na rok další. Každý rok je umístěn zvlášť v původním papírovém sáčku označeném samotným autorem daným rokem.

⁵¹ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor - II. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 1, s. 2.

⁵² Vysvědčení Zdeňka Sochora z let 1906 – 1909. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 39/2008.

⁵³ Vysvědčení Zdeňka Sochora z let 1909 – 1913. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 41/2008, 42/2008, 44/2008 45/2008.

⁵⁴ Vysvědčení Zdeňka Sochora z roku 1913. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 46/2008.

⁵⁵ Vysvědčení Zdeňka Sochora z let 1913 – 1919. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 50/2008 – 53/2008.

⁵⁶ Osobní deníky Zdeňka Sochora z let 1922-1926. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 65/2008A – 69/2008A.

v útoky místního tisku proti Josefu Sochorovi. Továrník dokonce začal dostávat i anonymní dopisy. Jeden z incidentů se stal v červnu roku 1922. Celý spor vyvolal Ing. Pospíšil, který požadoval v době polední přestávky na dělníkovi Hofmanovi práci. Po Hofmanově neuposlechnutí Ing. Pospíšil neváhal na dělníka vytáhnout revolver a začal mu vyhrožovat. Celý tento spor vyvolal velkou nevoli ostatních dělníků, kteří dokonce použili výhrůžku o zastavení práce. Vše se vyřešilo tak, že Ing. Pospíšil dostal 14 denní dovolenou a následně byl propuštěn. Hofman o své místo nepřišel.⁵⁷

Z obchodního hlediska se v roce 1922 firmě nedaří.⁵⁸ Jak píše Zdeněk Sochor ve svém deníku dne 8. května: „*Ve tkalcovně máme dovolenou celý týden. Obchody jdou velmi špatně a proto děláme prázdniny už nyní.*“⁵⁹ V září téhož roku se obchodní situace ještě horší, ceny jsou vysoké a mnoho továren snižuje výrobu nebo úplně zastavuje provoz.⁶⁰ Zdeněk ale o firmě Sochor dodává: „*My ještě pracujeme plně.*“⁶¹ Již začátkem října ovšem dochází ke snížení platů dělníkům.⁶²

I přes nedostatek peněz Josef Sochor nezapomněl při příležitosti své stříbrné svatby na dělnictvo, kterému s manželkou věnují celkem 50 000 Kč. Gymnázium a sirotčinec dostaly po 2 000 Kč.⁶³

Ve svém deníku si Zdeněk Sochor několikrát zapisuje rozdílné názory na vedení podniku, které měl se svým otcem. Sám zakladatel závodu byl velmi pracovitý, pečlivý člověk a to samé žádal po svém nejstarším synovi. Je otázkou, zda se jedná o neúměrné požadavky, nebo zda byl Zdeněk opravdu málo snaživý. Jednu takovou roztržku s otcem popisuje autor deníků ze dne 29. října roku 1922. Začíná slovy: „*Večer mi tatínek rozčíleně vyčítá, že se o obchod nestarám a že jsem v továrně úplně nepotřebný a říká chci-li abych si našel někde místo. Rozčílil se totiž proto, že jsem neprojevil velikou ochotu jeti do Brna vymáhati peníze u obchoďáků.*“⁶⁴ Podle pokračování se mu Zdeněk pokusil vysvětlit, že se snaží stále se opakující práci přenechat ostatním, aby se on mohl věnovat budoucímu

---

⁵⁷ JÁNOŠTŇÍKOVÁ, Miluše Šmídová. Královédvorský závod Sochor v letech 1904 – 1945. In WOLF, Vladimír *Z historie podkrkonošského textilu*. Nový Bydžov, 1971, s. 180.

⁵⁸ Osobní deník Zdeňka Sochora z roku 1922. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 65/2008A.

⁵⁹ Tamtéž, záznam ze dne 8. května 1922.

⁶⁰ Tamtéž, záznam ze dne 9. května 1922.

⁶¹ Osobní deník Zdeňka Sochora, záznam ze dne 9. května 1922. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 65/2008A.

⁶² Osobní deník Zdeňka Sochora, záznam z roku 1922. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 65/2008A.

⁶³ Osobní deník Zdeňka Sochora, záznam ze dne 24. července 1922. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 65/2008A, s. 36 – 37.

⁶⁴ Osobní deník Zdeňka Sochora, záznam ze dne 29. 10. 1922. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 65/2008A, s. 61 – 62.

vývoji závodu. Také poukázal na několik úspěšných inovací, které v továrně i tkalcovně zavedl on sám. Celý zápis končí větou: „*Na konec jsem se cítil mnohem spíše vítězem, než-li poraženým.*“⁶⁵

Činnost Zdeňka Sochora se nesoustředila pouze na práci přímo v závodu. Velice často byl na obchodních cestách v zahraničí, kde si také nezapomínal dělat pečlivé zápisky z cest. Mimo popisu obchodů, které v zahraničí uzavíral, vždy poznamenal, v kolik hodin vyjeli ze Dvora Králové nad Labem a zároveň, v kolik hodin dorazili na určené místo. Stejně tak popisoval komfort při jízdě a ubytování. Za rok 1922 podnikl několik obchodních cest na Slovensko, stejně tak do Maďarska, Německa. Navštívil ale i Rakousko, Slovinsko, Chorvatsko, Srbsko, Rumunsko, Švédsko, Norsko a Dánsko.⁶⁶

Obchodní situace se na začátku roku 1923 zlepšila a Josef Sochor si mohl dovolit přistavět rytebnu, moleternu a laboratoř. K tomu, aby mohl tyto plány uskutečnit, musel roku 1923 žádat zastupitelstvo o změnu tzv. regulační čáry. Podstata problému spočívala v tom, že dosavadní šířka ulice 15,5 m by se zmenšila na 14 m.⁶⁷ Sochorovo vysvětlení bylo prosté: „*Pro obec bude udržování užší cesty méně nákladné.*“⁶⁸ Stavbu Sochor započal na revers, tedy na vlastní nebezpečí do té doby, než bude stavba povolena. S tím si ale nedělal starosti, protože věděl, že jeho žádosti bude vyhověno. Na oplátku přislíbil Josef Sochor obci výstavbu několika obytných domů.⁶⁹

I během tohoto roku se Zdeněk Sochor věnoval zahraničním cestám. V květnu a červnu podnikl pracovní cesty se svým otcem po Francii a Holandsku. V těchto zemích strávili více dní, než na předešlých cestách a mimo obchodu se zde věnovali společenskému životu. Zdeněk Sochor tak ve svém deníku popisuje nadšení nad toaletami na dostizích ve Francii, ale zároveň i zklamání z nalíčených a nehezkých Francouzek. Na závěr těchto dvou cest vždy hodnotil celkový dojem z daného místa.⁷⁰ Jeho dojmy z Paříže byly následující: „*Francouz se mnohem raději baví a popíjí, než-li pracuje. Čistota není právě*

---

⁶⁵ Osobní deník Zdeňka Sochora, záznam ze dne 29. 10. 1922. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 65/2008A, s. 61 – 62.

⁶⁶ Osobní deník Zdeňka Sochora, záznam ze dne 29. 10. 1922. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 65/2008A, s. 61 – 62.

⁶⁷ JÁNOŠTŇÍKOVÁ, Miluše Šmídová. Královédvorský závod Sochor v letech 1904 – 1945. In WOLF, Vladimír *Z historie podkrkonošského textilu*. Nový Bydžov, 1971, s. 180.

⁶⁸ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – IV. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 3, s. 12.

⁶⁹ JÁNOŠTŇÍKOVÁ, Miluše Šmídová. Královédvorský závod Sochor v letech 1904 – 1945. In WOLF, Vladimír *Z historie podkrkonošského textilu*. Nový Bydžov, 1971, s. 180.

⁷⁰ Osobní deník Zdeňka Sochora, záznam ze dne 3. června 1923. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 66/2008A, s. 39 – 40.

největší. *Železnice jsou rozhodně špatnější než u nás*⁷¹ O Holandsku měl lepší mínění: „*Holandané jsou velmi pracovití a čistotní. Vše jest velmi drahé ale dobré. Většina lodí leží ladem, jsou závislé hlavně na něm. exportu, který následkem obsazení Porúří uplně ustal.*“⁷²

V roce 1924 byla v tkalcovně zavedena druhá směna, zatímco přípravná pracovala na tři směny. Od tohoto roku přešla starost o vedení mechanické tkalcovny a tiskárny na Zdeňka Sochora.⁷³ Pro lepší vzdělání zaměstnaných úředníků začal Josef Sochor pořádat dvakrát do týdne hodiny angličtiny.⁷⁴

I v tomto roce pokračuje Zdeněk Sochor ve snaze vysvětlit otci, jakým směrem by se měl rozvíjet jejich prosperující podnik: „*Vykládám tatínkovi můj názor na výrobu, že jest totiž nutno hlavní zřetel věnovati zlevnění a zlepšení ne zaváděti stále nové druhy zboží. Domnívám se, že hlavním rysem našeho století bude hospodárnost a s ní ovšem zlepšení výrobní, organizační, finanční a prodejní metody*“⁷⁵

V březnu roku 1925 se Zdeněk Sochor ve svém deníku zmiňuje o velice špatných platebních podmínkách na východě. I z tohoto důvodu se vydává do Londýna, aby se informoval o tamějším trhu. Zjišťuje, že československý textilní průmysl má zde velice dobré jméno a největším konkurentem by tu byla firma Deutsch, Itálie a Holandsko.

V této době se také mladý Sochor seznamuje se slečnou Zdeničkou Vondrušovou. Od této chvíle až do konce roku 1925 se téměř o ničem jiném Zdeněk ve svém deníku nezmiňuje. Bohužel zde nepíše bližší informace o děvčeti a můžeme se jenom domnívat, že pravděpodobně nepocházela ze zámožnější rodiny. I to byl jeden z důvodů, kvůli kterému zřejmě Sochorovi rodiče tomuto vztahu nepřáli.⁷⁶

Již na jaře roku 1925 Zdeněk píše: „*Mám vážný úmysl vzíti si Zdeničku Vondrušovou za ženu. Zdenička ale namítá, že by nemohla mítí moje rodiče ráda, když budou jistě proti tomu, pak říká, že nechce, aby naši měli dojem, že jim mě odcizila a.t.d. Jest skutečně pravda, že budou jistě mnohé obtíže, doufám ale pevně, že je jistě překonáme.*“⁷⁷

---

⁷¹ Osobní deník Zdeňka Sochora, záznam ze dne 3. června 1923. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 66/2008A, s. 39 – 40.

⁷² Tamtéž, s. 39 – 40.

⁷³ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – IV. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 3, s. 12. ISSN

⁷⁴ Osobní deník Zdeňka Sochora, záznam ze dne 19. února 1924. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 67/2008A, s. 8.

⁷⁵ Osobní deník Zdeňka Sochora z dubna 1924. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 67/2008A.

⁷⁶ Osobní deník Zdeňka Sochora z roku 1925. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 68/2008A.

⁷⁷ Osobní deník Zdeňka Sochora, záznam ze dne 28. února 1925. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 68/2008A.

Zdeňkovi rodiče byli proti sňatku. Jejich úsudek o slečně Vondrušové si mladý Sochor zapisuje do deníku: „*Naši si rozhodně nepřejí, abych si vzal Zdeničku za ženu. Odůvodňují to že jest, špatně vychovaná, lže, příliš obcuje s muži, špatná hospodyně, nestálá, a že by se jí stále stýskalo po divadle. Rodina se jim též vůbec nelíbí.*”⁷⁸ Velice podobně (dle Zdeňkových poznámek) popisuje povahu slečny Vondrušové i pan Frisch, který byl přítelem a spolupracovníkem Zdeňka Sochora. Zdeněk nakonec těmto nátlakům nedokáže odporovat a se Zdeničkou se rozchází. Ačkoliv si samotný Zdeněk nebyl jistý tvrzením, že by Zdenička nebyla dobrou manželkou a ještě několikrát se s ní sešel, jeho ženou se nestala.

Ke sňatku nedošlo pravděpodobně i proto, že mladý Sochor plánoval cestu do Ameriky, kde měl v úmyslu být půl roku. Svou cestu zahájil 30. listopadu 1925.⁷⁹ Pobyt za mořem trávil studiem, navštěvováním tamějších textilních továren, cestováním i společenským životem. Do své rodné země se vrátil až 1. září následujícího roku.⁸⁰ Rok 1926 je posledním rokem, který Zdeněk Sochor zdokumentoval ve svých denících. Podle rodového průkazu, který je uložený v Městském muzeu ve Dvoře Králové nad Labem, je zřejmé, že Zdeněk Sochor se ženil 12. května roku 1930 v Praze. Za ženu si vzal Elišku rozenou Hanlovou. Celým jménem Eliška Anna Hanlová⁸¹ se narodila 27. října 1909 v Mladé Boleslavi Františku Hanlovi a Růženě rozené Štohrové.⁸²

2. 2. 4. Období mezi léty 1927 - 1946

V druhé polovině dvacátých let 20. století se Josef Sochor významně podílel na rozvoji kulturní a vzdělávací sféry města. Konkrétně roku 1927 přispěl částkou 50 000 Kč na stavbu československé fary a kostela. Také byl největším iniciátorem při vzniku Odborné

---

⁷⁸ Osobní deník Zdeňka Sochora, záznam ze dne 9. května 1925. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 68/2008A, s. 11 – 12.

⁷⁹ Osobní deník Zdeňka Sochora z roku 1925. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 68/2008A.

⁸⁰ Osobní deník Zdeňka Sochora z roku 1926. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 68/2008A.

⁸¹ Eliška zahájila svou školní docházku 17. září 1915 v Obecné a měšťanské škole v Mladé Boleslavi. Na této škole byla výbornou žákyní až do prvního čtvrtletí školního roku 1919/1920. Od druhého čtvrtletí téhož roku pochází její vysvědčení z Obecné a měšťanské školy ve Dvoře Králové nad Labem. Z 30. června 1920 pochází také frekvenční vysvědčení Elišky Hanlové, podle kterého byla opět výbornou žákyní. Tímto vysvědčením jí bylo povoleno nastoupit na střední školu, tedy na Státní reálné gymnasium ve Dvoře Králové nad Labem. I na gymnáziu měla Eliška velice dobrý prospěch. Zhoršila si ho až ve čtvrtém ročníku (školní rok 1923/1924). Další vysvědčení, či jiné materiály o dalším studiu Elišky Hanlové v Městském muzeu ve Dvoře Králové nad Labem nejsou. (Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, Vysvědčení E. Hanlové z let 1916 – 1934)

⁸² Rodový průkaz Zdeňka Sochora. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 35/2008.

tkalcovské školy ve Dvoře Králové nad Labem.⁸³ V letech 1928 – 1929 proběhla na dvorském gymnáziu značná rekonstrukce, která se uskutečnila mimo jiné i za podpory místních továrníků: „*Zasloužili se o to mnozí významní představitelé města a zdejší továrníci, za všechny lze jmenovat např. Josefa Sochora, který byl stálým příznivcem naší školy. Nejen, že obohatil žákovskou knihovnu 287 svazky, pomáhal při objednávání nových pomůcek i stavebních prací, ale z jeho popudu vznikla na škole i žákovská čítárna...*“⁸⁴ Ve stejné době nechal Josef Sochor vystavět rodinné domky přímo v blízkosti továrny, dalších 48 rodinných domků bylo vystavěno v blízkém Sylvárově. Roku 1928 vzniklo na ochranu závodu družstvo hasičů, které mělo 25 členů. Téhož roku se stal prokuristou firmy komerční ředitel Josef Stanislav Sochor, syn Josefa Sochora.

Celosvětová hospodářská krize, která začala v roce 1929, se firmě Josefa Sochora téměř vyhnula.⁸⁵ Jak uvádí Otto Holeček: „*V tomto roce bylo poprvé vyrobeno 20 000 000 metrů potisknutého zboží v bavlně letní i zimní a na umělém hedvábí*“⁸⁶. Dané období popisuje podobně ve své práci i Vlastimil Havlík: „*Byl to nesmírný úspěch v době vrcholu světové hospodářské krize. Pracovalo se plných 24 hodin denně, stroje se nezastavily od pondělí ráno do soboty večer. Firma vyrobila každým dnem 105 km látek. V důsledku zvětšené výroby se zvýšil i počet zaměstnanců. Byli přijati další dělníci, ale zároveň se zvětšil počet zaměstnanců i v jiných podnicích, hlavně v těch, které dodávaly firmě Sochor suroviny.*“⁸⁷ V roce 1932, tedy v době, kdy hospodářská krize vrcholila, byl ve firmě zaveden třísměnný provoz ve všech odděleních tiskárny. Velice dobré výsledky firmy během krize přinesla především intenzifikace výroby, organizace odbytu a díky schopným obchodním zástupcům i obchod na Balkáně.

Od 1. ledna 1930 byla firma změněna na veřejnou společnost. Společníky této firmy byli synové Zdeněk, Josef Stanislav a Robert.⁸⁸ Ve stejném roce, 12. května, zemřela manželka továrníka Pavla Sochorová.

I přesto, že firma Sochor zvládla hospodářskou krizi více než dobře, i v tomto závodě se muselo v roce 1930 přistoupit k omezování práce a některá oddělení pracovala pouze čtyři dny v týdnu (podle potřeby). Jeden ze světlých okamžiků tohoto roku bylo otevření závodní

---

⁸³ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – V. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 4, s. 11.

⁸⁴ SYROVÁTKOVÁ, Ivana a kol. *Sto let gymnázia ve Dvoře Králové nad Labem (1890 – 1990)*. Dvůr Králové nad Labem, 1990, s. 14 – 15. ISBN 80-900019-0-4.

⁸⁵ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – V. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 4, s. 11.

⁸⁶ Tamtéž, s. 11.

⁸⁷ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Sochor (k osobnosti zakladatele firmy Josef Sochor, textilní závody, Dvůr Králové nad Labem). In ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002, s. 83. ISSN 1211-8176.

⁸⁸ Tamtéž, s. 83.

jídelny, kde se denně stravovalo 200 zaměstnanců. Každý z nich dostal polévku, porci masa (ta byla stanovena) a příkrm v libovolném množství. Cena oběda se pohybovala okolo 3,50 Kč. Bylo dokonce i období, kdy jídelna vařila navíc dietní jídla, večeře, bílou kávu na přestávky, dále vydávala chléb s máslem, pečivo a mléko. V tomto nabitém roce byl závod navíc rozšířen o kotelnu a strojočnu. Zároveň začal vycházet závodní časopis s názvem *Dobry odbyt*, který byl určen především prodávačům, kteří prodávali výrobky firmy. Došlo ke spolupráci se zahraničními návrhářskými ateliéry, zejména v Paříži a Alsasku.⁸⁹

Josef Sochor se i nadále staral o blaho svých zaměstnanců. Stavěl pro ně další a další rodinné domky na úvěr, kdy po zaplacení úvěru se zaměstnanec stal právoplatným majitelem, a to i v případě, že firmu Sochor již opustil. Pouze v případě prodeje domku byl povinen ho nejprve nabídnout k prodeji továrníkovi. Každý ze zaměstnanců měl možnost využít bezúročnou půjčku v hodnotě 10 000 Kč. V roce 1930 byl navíc založen sportovní klub SOCHOR.⁹⁰ Klub čítal celkem 186 členů, kteří měli k dispozici vlastní hřiště hned vedle továrny. Sportovci tohoto klubu se mohli věnovat lehké atletice, fotbalu, házené, odbíjené, plavání a fotografování.⁹¹ I v roce 1931 se Josef Sochor podílel na modernizaci budovy místního gymnázia: „*Zásluhou továrníka Sochora, jako ostatně již několikrát, byla naplánována a povolena jednak přístavba tzv. kreslírny, dvou kabinetů a hvězdárny v severozápadní části budovy, jednak přestavba auly.*“⁹²

Zakladatel závodu, úspěšný podnikatel, manžel a otec pěti synů Josef Sochor, zemřel 7. června 1931. I v závěru svého života pamatoval na gymnázium, veřejnou nemocnici, všeobecnou obchodní školu a státní školu textilní, kterým ve své závěti odkázal po 100 000 Kčs. Pro celou firmu Sochor tak skončila důležitá etapa a zároveň začíná nová, pod vedením synů Zdeňka a Josefa Stanislava.⁹³

V souvislosti s pátým výročním úmrtí továrníka Josefa Sochora byla uveřejněna v Královédvorských novinách z roku 1936 vzpomínka na tohoto významného továrníka a jeho ženu. Autor článku vzpomíná takto: „*Za svého života dočkal se zesnulý průmyslník Josef Sochor netušeného rozmachu svých závodů, zaměstnával přes 1000 lidí, a v jeho závodě nebylo redukci, nebylo propouštění, takže zaměstnanci jeho měli trvalé zaměstnání. Zesnulý továrník Sochor, jako syn českého venkova, byl podpůrcem všech českých snah v našem městě a byl mecenášem škol královédvorských již za živa a i ve své poslední vůli. Památka na Josefa*

⁸⁹ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – V. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 4, s. 11.

⁹⁰ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – V. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 4, s. 11.

⁹¹ Anonym. Sport. In *Dobry odbyt* I, 1930, č.1, str.6.

⁹² SYROVÁTKOVÁ, Ivana a kol. *Sto let gymnázia ve Dvoře Králové nad Labem (1890 – 1990)*. Dvůr Králové nad Labem, 1990, s. 16. ISBN 80-900019-0-4.

⁹³ HOLEČEK, Otto. Z historie firmy Sochor – IV. In *Královédvorské listy* VIII., 1998, č. 5, s. 2.

*Sochora jest zapsána proto zlatým písmem v srdcích všech královédvorských občanů právě tak, jako památka jeho ušlechtilé, vzácné choti, která o jeden rok továrníka Sochora předešla a která všechny dobré vlastnosti svého chotě doplňovala a v nejlepší soulad a harmonii přiváděla.*⁹⁴

Po smrti Josefa Sochora převzali chod továrny synové Zdeněk (řídil výrobu) a Josef Stanislav (řídil odbyt). K nim se v následujícím roce 1932 přidal i jejich bratr Pavel. V roce 1935 se továrna rozrostla o ruční filmovou tiskárnu a o tři roky později se počet zaměstnaných dělníků a úředníků v celém závodě pohyboval okolo 1600. O celkovém rozmachu továrny v této době svědčí i fakt, že se sourozenci Sochorovi rozhodli investovat část kapitálu do severoirského Belfastu, ve kterém založili filmovou tiskárnu a tkalcovnu. Celá tato firemní expanze byla ale zastavena 15. březnem 1939. Bratři Sochorovi nebyli schopni doložit nežidovský původ z matčiny strany a celá továrna byla zabavená v roce 1941 Němci. Samotná textilní výroba byla zastavena v polovině roku 1942 a prostory byly pronajaty německé firmě Junkers. Po válce veškerá strojní zařízení firmy Junkers padla jako válečná kořist Rudé armádě a samotná firma Sochor v roce 1945 ještě rozběhla výrobu. V roce 1946 byla začleněna do národního podniku Textilní tiskárny, úpravny a barevny, Dvůr Králové nad Labem, pozdější název této instituce byl Tiba, n. p.⁹⁵

2. 3. Potomci Josefa Sochora⁹⁶

Zdeněk Sochor (1898 – 1988)

Nejstarší syn, Zdeněk Sochor, se dožil úctyhodného věku devadesáti let. Se svou ženou Eliškou Hanelovou spolu vychovávali syna, Pavla Sochora, narozeného v roce 1933. O dva roky později se rodina rozrostla o dalšího syna, Zdeňka Sochora. V roce 1938 odešla celá rodina do irského Belfastu, kde se synové usadili natrvalo, zatímco rodiče se později odstěhovali do Švýcarska. Pavel Sochor junior v květnu roku 1990 navštívil Dvůr Králové nad Labem, kde také poskytl rozhovor panu Lubomíru Dusilovi do *Zpravodaje Tiby*.

---

⁹⁴ Anonym. Pět let od úmrtí továrníka Josefa Sochora. In *Královédvorské noviny* XII., 1936, č. 23, s. 1.

⁹⁵ BĚLOVSKÁ, Libuše. 100 let závodu Zálabí. In *Královédvorské listy* XIV. č. 9, s. 2.

⁹⁶ Při sbírání materiálů pro vypracování této bakalářské práce, mi byl dvorským kronikářem O. Holečkem doporučen pan Pavel Neumann, místní pamětník a velký obdivovatel Josefa Sochora. Během svého života se zajímal o rodinu Sochorů a shromažďoval o nich z vlastního zájmu nejrůznější informace, které jsou využity v této kapitole.

Josef Stanislav Sochor (1900 – 1942)

Josef St. Sochor se oženil se slečnou Jarmilou Váňovou, dcerou ředitele banky. Spolu měli dvě děti, Janu Sochorovou (1936 – 1997) a Václava Sochora, který se narodil v roce 1940 a dosud žije v Holandsku. Jana Sochorová (provdaná Kocourková) měla dvě děti, Zorku a Ivana. Oba dva usilovali o obnovení textilní firmy Sochor ve Dvoře Králové nad Labem po revoluci v roce 1989. Samotný Josef Stanislav Sochor zemřel poměrně mladý v nedožitých čtyřiceti dvou letech v koncentračním táboře v Osvětimi, kde byl umučen (do koncentračního tábora byl odvečen v roce 1941, kdy se svou rodinou nebyl schopen doložit nežidovský původ).

Robert Sochor (1904 – 1945)

Po smrti svého otce se Robert Sochor stal správcem cihelny a továrny v Blansku. Se svou manželkou, za svobodna Brujovou, vychovávali tři děti: Zdenku Sochorovou (nar. 1933, provdaná Schierová), Pavlu Sochorovou (nar. 1935, provdaná Jirásková) a jediného syna Josefa Sochora.

Jaroslav Sochor (1910 – 1960)

Jaroslav Sochor, předposlední syn Josefa Sochora, byl celkem čtyřikrát ženatý a vedl natolik neuspořádaný život, že byl vyděděn z rodiny (během 2. sv. války měl údajně pobývat v Německu). Měl celkem pět potomků, Kateřinu, Zuzanu, Tomáše, Vojtěcha a Blanku.

Pavel Sochor (1913 – 1942)

Nemladší syn Pavel byl jako velmi mladý odvečen spolu se svým bratrem Josefem do koncentračního tábora, který se mu také stal osudným. Zemřel v nacistickém táboře Flossenbürg jako devětadvacetiletý svobodný a bezdětný mladý muž.

3. Spolupráce Josefa Sochora s předními českými umělci

3. 1. Spolupráce s Otto Gutfreundem

3. 1. 1. Životopis Otto Gutfreunda

Jeden z nejvýraznějších českých umělců prvních tří desetiletí 20. století se narodil 3. srpna 1889 ve Dvoře Králové nad Labem. Spolu se svými čtyřmi sourozenci vyrůstal v harmonické rodině, kterou jim vytvářeli rodiče Karel a Emilie Gutfreundovi. Pravděpodobně díky laskavé, ale i přísné výchově rodičů, se z Gutfreunda stal skromný člověk, kterému nebyla cizí ani píle a ohleduplnost. Rodiče ho vedli k samostatnosti, kladný vztah ke kultuře a umění mu vštěpovali od mládí.⁹⁷ K rodině Sochorů měl vztah profesní, ale dle jeho deníků a korespondence se jednalo i o vztah přátelský a v neposlední řadě i příbuzenský. Jeho matka byla totiž sestrou Pavly Sochorové, tedy manželky Josefa Sochora.

Otto Gutfreund studoval gymnázium přímo ve Dvoře Králové nad Labem, kde měl s kreslením potíže. Domácí výkresy za něj dokonce malovali jeho sourozenci, ovšem když mladý student nastoupil do tercie, přišel v jeho kreslení velký zlom. Změna spočívala v novém profesoru kreslení, kterým byl absolvent malířské akademie v Praze František Zita. Byl to právě on, kdo Ottu poprvé označil za jasný výtvarný talent. Následovala keramická škola v Bechyni, kde Gutfreund studoval v oddělení malování porcelánu. Více než malba na porcelán ho ale oslovilo sochařství, a i proto se rozhodl pokračovat ve studiu v Praze na Uměleckoprůmyslové škole.⁹⁸ Zde působil mezi léty 1906 – 1909. Na konci pražských studií navštívil výstavu díla moderního francouzského sochaře Emila Antoina Bourdella, která pro něj znamenala další obrat v jeho uměleckém vývoji. Výstava ho natolik zaujala, že odjel do Paříže, kde měl možnost u Bourdella studovat. Život ve francouzské metropoli mu přinesl další možnosti. Věnoval se kresbě i modelování, navštěvoval místní sbírky světového umění a spolu s historikem umění Antonínem Matějčkem a profesním kolegou Otakarem Španielem jezdil po památkách francouzské gotiky. Seznamoval se s novými přáteli, mezi které patřil například i Bohumil Kubišta.⁹⁹

Do Čech se vrátil v roce 1910 s již stanoveným uměleckým programem, který si poznamenal do svého deníku: „... vyjadřovati to, co cítím a vidím a co mne dojíhá, ale

---

⁹⁷ ŠETLÍK, Jiří. Život a dílo Otto Gutfreunda. In ŠETLÍK, Jiří – ERBEN, Václav. *Otto Gutfreund*. Praha, 1995, s. 11. ISBN 80-7035-098-9.

⁹⁸ FILLA, Emil – KROFTA, Jan. *Otto Gutfreund*. Praha, 1948. Nestr.

⁹⁹ ŠETLÍK, Jiří. Život a dílo Otto Gutfreunda. In ŠETLÍK, Jiří – ERBEN, Václav. *Otto Gutfreund*. Praha, 1995, s. 12. ISBN 80-7035-098-9.

transponovati“¹⁰⁰. V roce 1911 byl Otto Gutfreund jedním ze zakladatelů *Skupiny výtvarných umělců*, která měla pomoci svého *Uměleckého měsíčníku* bojovat za nové umění.¹⁰¹ Aby *Skupina* správně fungovala, museli její členové shánět nejrůznější podporu. Otto Gutfreund ji mimo jiné našel i u Josefa Sochora.¹⁰² Z tohoto období pochází například Gutfreundův reliéf *Cihláři* (1911) a medailony pražských primátorů pro Hlávkův most v Praze (1911 – 1913). Z let 1911 – 1912 pocházejí i kubistické plastiky *Při toaletě*, *Úzkost*, *Don Quijote*, *Hamlet*, *Objímající se postavy*, *Viky* aj. Nastává období první světové války, ve které byl nakonec uvězněn v zajateckém táboře v Provinci. Po návratu ze zajateckého tábora Gutfreund odjíždí do jemu již známé Paříže. Zde se mu ovšem nedařilo a v roce 1920 se přestěhoval do Prahy, kde pracoval v ateliéru na Maninách.

Gutfreundův první velký úspěch přišel v roce 1921, kdy jeho návrh vyhrál v soutěži na památník Boženy Němcové v Ratibořicích. V letech 1922 – 1923 Gutfreund realizoval další velkou zakázku, a to vlys na budově Legiobanky v Praze.

Umělcova tvorba posledních sedmi let jeho života (1921 – 1927) byla velmi bohatá. Z větších děl této doby by mělo být zmíněno sousoší *Rodina* z roku 1925 a v neposlední řadě i návrh na pomník Bedřicha Smetany z roku 1926. Na tomto díle spolupracoval s architektem Pavlem Janákem a malířem Františkem Kyselou a zároveň se jednalo o poslední Gutfreundovo větší dílo, které za svůj poměrně krátký život stihl dokončit.

Otto Gutfreund byl v roce 1926 jmenován profesorem sochařství na Uměleckoprůmyslové škole v Praze.¹⁰³ Ve stejném roce se i oženil, 29. dubna si vzal Miladu Linderovou.¹⁰⁴ O rok později, 2. června 1927, utonul ve Vltavě v nedožitých 38 letech.¹⁰⁵

3. 1. 2 Korespondence Otto Gutfreunda s Josefem Sochořem

V publikaci *Otto Gutfreund. V zázemí tvorby* od Jiřího Šetlíka, ve které se nacházejí vybrané dokumenty, korespondence a paměti Otto Gutfreunda, je možno najít mnoho zmínek o Sochorových. Zejména v dopisech adresovaných svým rodičům Otto nechává často Sochorovi pozdravovat, či se ptá, jak se jim daří. V některých písemnostech popisuje i spolupráci se Sochorovými.

¹⁰⁰ ŠETLÍK, Jiří. Život a dílo Otto Gutfreunda. In ŠETLÍK, Jiří – ERBEN, Václav. *Otto Gutfreund*. Praha, 1995, s. 12. ISBN 80-7035-098-9.

¹⁰¹ FILLA, Emil – KROFTA, Jan. *Otto Gutfreund*. Praha, 1948. Nestr.

¹⁰² ŠETLÍK, Jiří. *Otto Gutfreund. Zázemí tvorby*. Praha, 1989, s. 66. ISBN 01-520-89. 09/14.

¹⁰³ FILLA, Emil – KROFTA, Jan. *Otto Gutfreund*. Praha, 1948. Nestr.

¹⁰⁴ ŠETLÍK, Jiří. *Otto Gutfreund. Zázemí tvorby*. Praha, 1989, s. 192. ISBN 01-520-89. 09/14.

¹⁰⁵ FILLA, Emil – KROFTA, Jan. *Otto Gutfreund*. Praha, 1948. Nestr.

V dopise č. 11 (8. 7. 1909, Praha), adresovaný svým rodičům, Otto píše o pomníku, který navrhoval pro svou starší sestru Annu, provdanou Suchánkovou (zemřela krátce po narození svého syna Karla).¹⁰⁶ V souvislosti se Sochorovými píše Otto takto: „*Myslím, že to v poměru k ceně Sochorova náhrobku je dosti laciné.*“¹⁰⁷ Další zmínka o Sochorových se nachází v Gutfreundově dopise č. 23 (15. 12. 1909, Paříž). Jedná se o poměrně obsáhlý dopis, ve kterém si mimo jiné i stěžuje, že slibované návštěvy od svých příbuzných (konkrétně od strýce Antona, Sochora a Fritze) byly jenom prázdná slova.¹⁰⁸ I v následujících dopisech Gutfreund nechává Sochorovi pozdravovat, či si stěžuje, že o nich rodiče málo píše (např. dopis č. 37, 23. 4. 1910, Paříž)¹⁰⁹.

Rozsáhleji se rozepisuje o tetě Sochorové v dopise č. 38 (konec dubna, 1910, Paříž). V úvodní části dopisu píše: „*Čekám také na odpověď ohledně onoho obrazu, který chce koupit teta Sochorová.*“¹¹⁰ Ke konci dopisu dodává: „*Kdyby teta Sochorová chtěla věnovati na onen obraz asi 300 K, doufám, že bych mohl získati nějaký obraz od Marqueta, francouzského malíře, velmi nadaného, který vystavoval teď u jednoho obchodníka, je to krajinář. Vystavoval také na jaře v Praze v Independants. Nejsou to ale žádné zuřivé obrazy. Neodvážil bych se nic podobného poslati, protože bývají v Independants obrazy, které by mohly míti na tetu v nynějším jejím stavu tragický vliv, kdyby se na nich zhlídla.*“¹¹¹

V dopise č. 68 (3. 6. 1912, Královské Vinohrady) se pisatel svým rodičům zmiňuje, že se u Černého koně sešel se strýcem Sochozem.¹¹² I v dopise č. 85 (19. 8. 1912) píše, že se od své sestry Pavly dozvěděl, že rodiče hostili Sochorovi.¹¹³

O Sochorových se nezmiňuje pouze Gutfreund ve svých dopisech, ale i Gutfreundovi přátelé, se kterými si mladý sochař pravidelně psal. Tak tomu bylo i v případě malíře Vincence Beneše, který Gutfreundovi v dopise č. 180 (16. 7. 1913, Praha) píše: „*Milý příteli, zasílám Vám ty viněty a prosím Vás, dodejte je p. strýci.*“¹¹⁴ Jak sám Beneš v dále v dopise popisuje, ocitl se ve finanční tísní a Otto Gutfreund mu zajistil u svého strýce Josefa Sochora provedení několika textilních návrhů (vzory látek, šablony), které v dopise detailně popisuje.¹¹⁵ Ke spolupráci Beneše s Josefem Sochozem se váže i poznámka v dopise č. 109

---

¹⁰⁶ ŠETLÍK, Jiří. *Otto Gutfreund. Zázemí tvorby*. Praha, 1989, s. 192. ISBN 01-520-89. 09/14.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 77.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 87.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 94.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 94.

¹¹¹ Tamtéž, s. 94 – 95.

¹¹² Tamtéž, s. 107.

¹¹³ Tamtéž, s. 113.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 150.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 206.

(11. 6. 1914, Paříž), který je opět adresovaný matce, Gutfreund píše: „*Nepíšeš, jestli poslali Sochorovi Benešovi peníze...*“¹¹⁶ Jednalo se o další pomoc malíři Benešovi, kdy mu Otto Gutfreund zajistil u svého strýce restaurování obrazů ze Sochorovy sbírky.¹¹⁷

O své tetě píše Otto i v dopise č. 76 (asi leden 1914, Praha) adresovaný své matce. Podle jeho psaní lze soudit, že ho teta Sochorová navštívila v jeho ateliéru v Praze. Pravděpodobně z interiéru byla v rozpacích a vše pověděla matce Gutfreunda. Otto na to reaguje: „*Tvůj dopis jsem dnes dostal a moc jsem se divil tetě Sochorové, že Ti vypravuje takové věci....Chápu tetu, která je zvyklá na pořádnou domácnost a na dokonalou obsluhu, že ji to dojalo, když mne tam v tom nepořádku a zimě viděla. Já už jsem tomu zvyklý a neberu to nijak tragicky, jen si přeju, aby to nebylo nikdy horší.*“¹¹⁸

V průběhu první světové války se Otto Gutfreund v dopise adresovaný své matce (7. 9. 1916) ptá, zda se v továrně u strýčka Sochora pracuje a zda je strýček vůbec doma.¹¹⁹

V dopise č. 137 (30. 8. 1920, Dvůr Králové nad Labem) píše své sestře Miladě o schůzce s architektem Josefem Gočárem a mimo jiné se zmiňuje, že architekt v současné době pracuje na jídelně pro Sochora a na pokojích pro Zdeňka a Pepíka.¹²⁰

3. 1. 3. Spolupráce s Josefem Sochořem a jeho rodinou

Jak jsem se již zmínila v úvodní části této kapitoly, vztah Otto Gutfreunda a rodiny Sochorů byl vřelý a přátelský. Obě rodiny se hojně navštěvovaly, pořádaly spolu různé výlety. Josef Sochor se vždy zajímal o svět kultury a umění a pravděpodobně i díky svému synovci Ottu Gutfreundovi se seznámil s řadou významných osobností z této oblasti.

V dopise č. 143 (16. 2. 1921, Praha) Gutfreund píše své matce: „*Dělám teď portrét pí Bassové, figury pro Sochorovy a vyjednávám ještě o jeden nebo dva portréty.*“¹²¹ Jednalo se o čtyři plastiky s názvy *Muž u selfaktoru*, *Sukařka*, *Tiskař* a *Česač bavlny*, které si u něj Josef Sochor objednal. Po dokončení těchto plastik je Otto Gutfreund vystavoval na 54. členské výstavě SVU Mánes r. 1921 pod názvy *Sklizeň*, *Selfaktor*, *Kopsy* a *Tiskací válec*. Pozdější a konečné názvy těchto plastik byly: *Černoch – trhač bavlny*, *Muž u selfaktoru*, *Sukařka* a *Tiskař*.¹²²

¹¹⁶ ŠETLÍK, Jiří. *Otto Gutfreund. Zázemí tvorby*. Praha, 1989, s. 123. ISBN 01-520-89. 09/14.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 207.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 120.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 45.

¹²⁰ Tamtéž, s. 137.

¹²¹ Tamtéž, s. 138.

¹²² Tamtéž, s. 282.

K těmto plastikám je známa řada studií, díky kterým si lze představit Gutfreundův tvůrčí postup. Sochař si nejprve pečlivě zvolil čtyři motivy, při kterých se jistě nechal inspirovat textilní továrnou svého strýce. Sochař si pro tyto plastiky jako materiál vybral keramickou hlínu. Při výrobě skic se odpoutal od všech detailů a soustředil se na jednoduché geometrické tvary. Detaily se zabýval až při vytváření oděvů, tváří a jednotlivých gest.¹²³ Všechny čtyři postavy byly navíc glazovány, což Gutfreunda stálo hodně pokusů, aby barva vypadala přirozeně, dokonale a nijak nerušila celkový dojem.¹²⁴ Zajímavý je i rozdíl ve ztvárnění třech továrních zaměstnanců a samotným trhačem bavlny. Zatímco tovární dělníci si jsou velice podobní (v kontrapostu a v gestech), trhač bavlny je oproti nim ztvárněn rustikálním způsobem. Gutfreund tímto chtěl vyjádřit rozdíly v práci, tedy primitivní práci, kterou zastupuje trhač bavlny a modernější práce továrních dělníků.¹²⁵ Tyto čtyři plastiky dokončil v červnu roku 1921, kdy sestře v dopise č. 146 popisuje dokončovací práce.¹²⁶

V roce 1924 dochází k další spolupráci mezi Ottou Gutfreundem a manželí Sochorovými. Mladý sochař se rozhodl vytvořit manželský dvojportrét svého strýce a tety. Sádrová verze obou byst je umístěna v Národní galerii v Praze, kde je od roku 1962. Bysta Josefa Sochora je vysoká 44 cm, zatímco bysta jeho manželky 39 cm. Bronzové originály manželů Sochorových jsou nezvěstné. Jedná se o původní majetek manželů Sochorových. Popis práce na těchto sochách můžeme také najít v Gutfreundově korespondenci. Jak píše v dopise č. 158 (17. 1. 1924) své matce: „ *Takže jsem asi po pěti dnech zahálky se dal do práce. Teď to za to doháním, strýc mi sedí dvakrát denně po půldruhé hodině a teta taky dvakrát...teta začala později, takže to není tak pokročilé...Ani strýc ani teta nechtěli zpočátku sedět, jeden mne posílal na druhého...Strýc jel na dva dny včera do Prahy, tak zatím sedí jen teta.* “¹²⁷

---

¹²³ ŠETLÍK, Jiří. Život a dílo Otto Gutfreunda. In ŠETLÍK, Jiří – ERBEN, Václav. *Otto Gutfreund*. Praha, 1995, s. 60. ISBN 80-7035-098-9.

¹²⁴ Spolek výtvarných umělců Mánes. *Gutfreund 1889 – 1927*. Praha, 1927, s. 68.

¹²⁵ ŠETLÍK, Jiří. Život a dílo Otto Gutfreunda. In ŠETLÍK, Jiří – ERBEN, Václav. *Otto Gutfreund*. Praha, 1995, s. 60-61. ISBN 80-7035-098-9.

¹²⁶ ŠETLÍK, Jiří. *Otto Gutfreund. Zázemí tvorby*. Praha, 1989, s. 230. ISBN 01-520-89. 09/14.

¹²⁷ ŠETLÍK, Jiří. Život a dílo Otto Gutfreunda. In ŠETLÍK, Jiří – ERBEN, Václav. *Otto Gutfreund*. Praha, 1995, s. 239. ISBN 80-7035-098-9.

3. 2. Spolupráce s architekty

3. 2. 1. Vývoj architektury na konci 19. století a v průběhu 20. století

V druhé polovině 19. století se na architektonické scéně projevuje historismus. Tento stavební sloh můžeme rozdělit na tři fáze, první období charakterizoval tzv. přísný historismus, ve kterém docházelo ke kopírování určitých vzorů. V další fázi se přísné kopírování uvolnilo a následovalo kombinování prvků z různých epoch. Inspirace středověkými – románskými a gotickými stavebními památkami se nejvíce objevovala ve stavbách sakrálních, naopak renesance se doporučovala na stavby světské. V devadesátých letech 19. století se navíc objevuje i neobaroko.

Secese se rozvíjela od počátků devadesátých let 19. století. Za zakladatele tohoto slohu jsou považováni dva architekti – Victor Horta a Paul Hankar působící v Bruselu. Dekoračními motivy se staly rostlinné a později i geometrické tvary. Projektanti navíc začali využívat železo, které jako nový materiál umožňovalo tvarovat sloupy do rostlinných tvarů. Na naše území se secese dostává především skrze ranou tvorbu žáků vídeňského architekta Otto Wagnera z let 1896 – 1898. Mezi Wagnerovými žáky působila i řada architektů původem z Čech, Moravy a Slezska. Právě oni se zasadili o to, aby secese začala pronikat na naše území. Čistá secese se na budovách objevovala méně, stále zde totiž fungoval historismus, který spíše využíval secesní dekor. Další důvod potlačování čisté secese byl politický, byl totiž často označován za vídeňskou módu.¹²⁸

Secesi nahrazuje kolem roku 1906 moderna, a to i přesto, že secesní stavby s rostlinným a geometrickým dekorem se mnohdy objevují až do předválečných let. Hlavním představitelem a propagátorem moderny se stal architekt Jan Kotěra¹²⁹. V jeho tvorbě došlo ke změně, která spočívala v potlačení dekorativní funkce v jednotlivých stavbách. Do popředí naopak stavěl účel, konstrukci, místo a dbal na důležitý význam nových stavebních materiálů. Nejdůležitější Kotěrova modernistická stavba je Městské muzeum v Hradci Králové vystavěné v letech 1906 – 1913. I Kotěrovi žáci šli ve stopách svého učitele a účel stavěli nad

---

¹²⁸ BARTOŠ, Štěpán - LUKEŠ, Zdeněk - PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 11. ISBN 80-85211-23-8.

¹²⁹ Jan Kotěra byl architekt, malíř, grafik a profesor. Narodil se 18. prosince 1871, zemřel 5. dubna 1923, v letech 1887-1890 studoval na německé vyšší průmyslové škole v Plzni, dále na vídeňské Akademii u Otto Wagnera. V roce 1899 byl jmenován profesorem na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Od roku 1910 působil na jako profesor na Akademii v Praze, v letech 1920 – 1922 zde byl rektorem. (VLČEK, Pavel (ed.). *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha, 2004, s. 326. ISBN 80-200-0969-8.)

dekor. Mezi ně patřil Otakar Novotný, proslulý zejména reznými stavbami holandského stylu, a také neméně známý Josef Gočár.¹³⁰

Kubismus je architektonický sloh, který trval poměrně krátkou dobu. Jeho zakladatelem byl Pavel Janák, který v roce 1911 vydal programní teoretickou stať pro vznik kubismu *Hranol a pyramida*. Samotný Janák začínal jako architekt čisté moderny, ovšem posléze dospěl k názoru, že současná architektura je příliš strohá a bez emotivní složky. Ačkoliv si nový stavební sloh našel své stoupence (Josef Gočár, Josef Chochol, Vlastislav Hofman, Emil Králíček, Vladimír Fultner aj.), nebylo jich mnoho. Většina tehdejších umělců považovala kubismus „...za příliš výstřední a nepraktický, mladí zase za zradu moderní architektury.“¹³¹ Stejný osud čekal kubismus i v zahraničí a ani tam se neujal. Za první kubistickou stavbu je považována Janákova vila v Jičíně, několik dalších kubistických staveb vzniklo ještě do počátku první světové války a několik málo jich bylo postaveno i po ní. Ačkoliv se kubismus v době svého vzniku neujal a obecně je považován za slepou etapu české architektury, od šedesátých let 20. století docházelo k jeho úspěšnějšímu návratu jak v Čechách, tak i v zahraničí.

Se vznikem Československé republiky v roce 1918 se hlavní představitelé kubismu snažili najít nový umělecký styl, který by charakterizoval samostatnou republiku. „*Teoretické zázemí poskytly vzniku nového národního slohu úvahy historika umění V. V. Štecha, který za typické rysy novodobého českého umění označil ornamentálnost, lyričnost a svébytné rozvíjení tradice lidového umění.*“¹³² Pro nový styl je poměrně mnoho označení, jak píše Vendula Hnídková: „*V odborné terminologii tak vedle sebe běžně koexistují rondokubismus, obloučkový styl, obloučkový dekorativismus, obloučkový kubismus, barevný svéráz, poválečný eklekticismus, národní sloh, národní dekorativismus, český dekorativismus, sloh popřevratový, lípaný styl a ojediněle také art deco či sloh Legiobanky.*“¹³³ První zkouškou nového slohu se stal veletrh v Lyonu konaný v roce 1919, kde Josef Gočár předvedl dřevěný pavilon Československé republiky. O tři roky později Pavel Janák navrhl pavilon pro světovou výstavu v Rio de Janeiru ve stejném národním stylu. Interiéry rondokubistických staveb často zdobil a dotvářel umělec František Kysela. Typické stavby charakterizující nový styl samostatného státu jsou Banka Legiobanka (1921 – 1923) od Josefa

---

¹³⁰ BARTOŠ, Štěpán - LUKEŠ, Zdeněk - PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 36. ISBN 80-85211-23-8.

¹³¹ BARTOŠ, Štěpán - LUKEŠ, Zdeněk - PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 65. ISBN 80-85211-23-8.

¹³² Tamtéž, s. 73.

¹³³ HNÍDKOVÁ, Vendula. Rondokubismus versus národní styl. In *Umění LVII*, 2009, č. 1, s. 74-84. ISSN 00495123.

Gočára v Praze a krematorium v Pardubicích (1921 – 1923) od Pavla Janáka. Přes svou jedinečnost si národní dekorativismus našel i své odpůrce a řádného ocenění si získal až v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století.¹³⁴

Dalším architektonickým stylem první poloviny 20. století byl moderní klasicismus. Jeho charakteristikou jsou monumentální a mohutné stavby s málo zdobenou fasádou. Na těchto budovách se často objevují prvky antiky, např. sloupoví a lizénové rámy. Mezi vyznavače novoklasicismu patřil např. František Roith, Antonín Engel a Josip Plečnik, který v období první republiky upravoval Pražský hrad neoklasicistními prvky. I český architekt Jan Kotěra se při navrhování Rýdlovy vily v Dobrušce dotkl neoklasicistního stylu, který tak svou realizací posunul na venkovskou půdu. Mezi další neoklasicistní stavby se zařadí i Wenkův obchodní dům v Jaroměři od Josefa Gočára, vila od Steinského-Sehnoutky v Hradci Králové či dům Josefa Bartoně v Náchodě od Otakara Novotného.¹³⁵

Funkcionalismus a konstruktivismus jsou dalšími architektonickými styly, které se rozvíjejí v meziválečné éře. Jde o novou generaci architektů, ovlivněnou školou Bauhaus z Německa, skupinou Stijl z Holandska, ruským konstruktivismem ze Sovětského svazu a v neposlední řadě samotným švýcarským architektem Le Corbusierem. Neuznávají národní dekorativismus ani moderní klasicismus a jejich vizi o nové architektuře lze popsat takto: „*Skutečná moderní architektura však má být internacionální, bezozdobná, s racionálním provozem a přesto plná emocí, má těžit z možností ocelových a betonových konstrukcí.*“¹³⁶ Již výše zmiňovaný architekt Le Corbusier stanovil zásady funkcionalismu, mezi které patří: „*...skeletová konstrukce, která uvolňuje půdorys budov, lehký obvodový plášť s pásovými okny, rovné střechy. Omítky jsou bílé, vápenné a stavby mají moderní vybavení a hygienický provoz, současně mohou být i poetické...*“¹³⁷ Navíc jsou na těchto budovách často použité tzv. nautické prvky, mezi které patří terasy – paluby, ocelová zábradlí, rampy, rampová a točitá schodiště, kruhová okna. V architektonických kruzích je také často řešena sociální otázka problematiky bydlení. Mezi hlavní protagonisty řadíme např. Jaromíra Krejčara a Bohuslava Fuchsu.

---

¹³⁴ BARTOŠ, Štěpán-LUKEŠ, Zdeněk-PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 73. ISBN 80-85211-23-8.

¹³⁵ BARTOŠ, Štěpán-LUKEŠ, Zdeněk-PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 83. ISBN 80-85211-23-8.

¹³⁶ Tamtéž, s. 115.

¹³⁷ Tamtéž, s. 115.

Zdařilý funkcionalismus v Československé republice odezněl zhruba v polovině třicátých let 20. století.¹³⁸ Ačkoliv avantgardní architektura pokračovala i v prvních poválečných letech, komunistickým převratem skončila. S tím souviselo velmi často i konec soukromých ateliérů a architekti byli nuceni pracovat v rámci velkých projektových ateliérů. Novým a zároveň jediným možným stylem se stal historizující socialistický realismus, zvaný *sorela*. Inspiraci nový směr hledal zejména v domácí renesanci 16. století, obracel se i k lidovému dekoru a samozřejmě k sovětskému urbanismu.¹³⁹ Krátce po ukončení éry sorely se československá architektura zviditelnila díky pavilonu v rámci Světové výstavy EXPO v roce 1958.¹⁴⁰

---

¹³⁸ BARTOŠ, Štěpán - LUKEŠ, Zdeněk - PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 115. ISBN 80-85211-23-8.

¹³⁹ Pro více informací o socialistickém realismu doporučuji: SEDLÁKOVÁ, Radomíra. *Soreal. Česká architektura padesátých let*. Praha, 1994. ISBN 807-035-06-60.

¹⁴⁰ Šedesátá a sedmdesátá léta 20. století jsou proslulá nepříznivými politickými poměry, ale i přesto v Československu vznikají zajímavé architektonické stavby, které vynikly využitím nových materiálů a technologií. Mezi známé architektky projektující v této době patří např. Karel Prager (Národní shromáždění, 1967-1971, Nová scéna ND, 1983), Karel Hubáček, který společně se statikem Zdeňkem Patrmannem projektoval televizní vysílač s hotelem na vrcholu hory Ještěd (1965-1973). Toto nelehké období nepřeje stavbě soukromých domů. Místo toho vznikají hotely, zimní a plavecké stadiony, administrativní budovy, kulturní domy a v neposlední řadě sídliště. Ve větších městech vznikají nákupní střediska. Oživení do té doby celkem monotónní architektury dochází až v osmdesátých letech 20. století. Průlomovou stavbou se tehdy stal dům ČKD (Jan a Alena Šrámkovi, 1974 – 1983) v Praze Na Můstku, ovlivněný tvaroslovím postmoderny. (BARTOŠ, Štěpán - LUKEŠ, Zdeněk - PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 167. ISBN 80-85211-23-8.) Příchod sametové revoluce v roce 1989 znamenal významný převrat ve všech společenských sférách a architektura nebyla výjimkou. Došlo k jistému uvolnění a architekti si mohli opět dovolit zakládat své vlastní ateliéry. Stejně hojně využívali otevření hranic a získali tak jasnou představu o architektuře v zahraničí. Volný obchod umožnil příliv nejrůznějších zahraničních firem, které značně rozšířily nabídku stavebních produktů. Opustilo se od výstavby panelových sídlišť, která byla samozřejmě zejména nevhledná, ale nevyplatila se ani po finanční stránce. Na architektonické scéně se začalo rozvíjet tzv. podnikatelské baroko. To je charakteristické výstavbou nepřilíš vzhledných a nesourodých rodinných domků. Situace se ale začala zlepšovat. Mladá generace architektů začala využívat širší nabídky škol, které nabízejí studium architektury. Často si studium přesunují do zahraničí, kde se seznamují s tamějšími trendy v architektuře a sžívají se s high-technology. Poznávají dynamický dekonstruktivismus, styl podobný kubismu. Existuje mnoho dalších stylů ovládajících trendy dnešní architektury, které svým vzhledem mohou působit i kontroverzně (projekt Národní knihovny v Praze od Jana Kaplického), ovšem i mnohem méně nápadné projekty nabízí kvalitní architekturu. (Tamtéž, s. 177)

3. 2. 2. Spolupráce s Josefem Gočárem

3. 2. 2. 1. Životopis Josefa Gočára

Architekt Josef Gočár pochází z malé obce Semín u Přelouče na Pardubicku, kde se narodil 13. března roku 1880. Jeho rodiče, Aloiz (1841 – 1903) a Anna (1853 – 1905), měli ještě další 4 děti, Jaroslava, Annu (provdaná Gastgebová), Boženu (provdaná Srbová) a Jiljího. Celá rodina obývala v Semíně rozlehlý hospodářský dvůr, který byl původně zámečkem. Školní docházku zahájil Josef Gočár přímo v Semíně.

V roce 1891 se celá rodina přestěhovala do městečka Bohdaneč, kde si Aloiz Gočár pronajal městský pivovar. Mladý Gočár tedy přestoupil na základní školu v Bohdanči, ale již v roce 1892 zahájil studium na nižší reálné škole v nedalekých Pardubicích. Jeho otec si přál, aby se syn po dokončení reálné školy vyučil zlatníkem, ale díky učitelům Františka Stuchlíka a Karla Pešky se tak nestalo. Byli to právě oni, kdo si u mladého Gočára všimli výrazného kreslířského talentu a doporučili otci poslat syna na Uměleckoprůmyslovou školu v Praze. Pro přijetí musel ale nejprve absolvovat stavební průmyslovku. Zároveň v roce 1897 nastoupil mladý Gočár na praxi volontéra ve studiu Václava Roštlapila.¹⁴¹ V ateliéru tohoto pražského architekta se v té době začal rodit projekt na stavbu nové budovy pro Akademii výtvarných umění na Letné. Je možné, že i Josef Gočár se na tomto projektu podílel. Studijní pobyt v Praze byl pro mladého Gočára velkým přínosem. V metropoli v té době probíhal stavební boom a začínal nástup nového výtvarného stylu – architektonická secese. Po povinné praxi u architekta Roštlapila se ještě na krátkou dobu dostal Gočár k architektu Josefu Podhajskému.

Budoucímu architektovi tedy nic nebránilo v tom, aby mohl konečně nastoupit do stavbařského oddělení Vyšší státní průmyslové školy stavební v Praze. Pro Gočára to znamenalo další obrovský přínos, zejména díky vysoké úrovni, kterou v té době tato škola měla. Tehdejším ředitelem byl významný český architekt Antonín Bráf. Důkazem kvality tohoto ústavu je i fakt, že jeho absolventi byli plně kvalifikovanými architekty a po získání stavitelského oprávnění si mohli založit i vlastní praxi. Po absolvování průmyslové školy,

---

¹⁴¹ Václav Roštlapil se narodil 29. listopadu 1956 ve Zlonici, zemřel 23. listopadu 1930 v Praze. Po absolvování reálky v Litomyšli studoval inženýrské stavitelství na české technické v Praze. Ve svém studiu pokračoval po dvouleté praxi ve Vídni na Akademii u profesora Theofila Hansena. Na této škole získal dvouleté cestovní stipendium, díky kterému mohl cestovat po Řecku, Itálii, Francii, Belgii a Německu. Od roku 1893 byl členem SAI, v roce 1898 byl vyznamenán rytířským křížem řádu císaře Františka Josefa. Předsedou umělecké komise Jednoty pro dostavění chrámu sv. Víta byl od roku 1923. (VLČEK, Pavel (ed.). *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha, 2004, s. 561. ISBN 80-200-0969-8.)

kteřou dokončil v roce 1902, nastoupil na vysokou školu technickou, kde ovšem nebyl spokojen.

Josef Gočár se tedy dostal do ateliéru Jana Kotěry na státní Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Architekt Kotěra nadaným žákům umožňoval pracovat zároveň na školních pracích a často mu pomáhali i na jeho vlastních zakázkách. Mezi nadané, a jistě Kotěrou velmi oblíbené, patřil i mladý Gočár. Snad tomu bylo i proto, že dříve než se dostal na výše jmenovanou školu, byl přijat do Kotěrova soukromého studia.¹⁴² Josef Gočár se tak stává žákem Jana Kotěry, jehož vliv na mladého studenta shrnuje Marie Benešová ve své publikaci: „*Jako žák setkává se Gočár u svého učitele s tvorbou ještě dotčenou secesním dekorativismem, názorově však je vychován Kotěrou v úplně novém racionalistickém, očištném a účelovém směru.*“¹⁴³

První samostatnou práci Gočár získal již na studiích v roce 1904. Jednalo se o rodinnou hrobku na bohdanečském hřbitově a Gočárovým spolupracovníkem na této zakázce byl sochař Stanislav Sucharda¹⁴⁴. Ve stejném období pracuje Josef Gočár na návrhu průčelí činžovních domů pro město Hradec Králové. Svou první zahraniční cestu podnikl mladý architekt ještě v době studií do Belgie. Cíl své cesty si vybral na Kotěrovo doporučení a mimo jiné měl zde Gočár možnost poznat práce Hedrika Petruse Berlageho. Svou zahraniční cestu si pak sám prodloužil o procestování severní Francie.

Své působení na Uměleckoprůmyslové škole v Praze ukončil v roce 1905 a hned se vydal na další studijní cestu, tentokrát do Německa. Zde navštívil uměleckou kolonii v Darmstadtu, Norimberk a Mnichov. Po návratu se opět vrátil do jemu již tak známého Kotěrova soukromého studia, kde se stal vedoucím architektem. Následující rok dohlížel v Londýně na Kotěrou navrženou instalaci české expozice, kterou zde vystavoval v rámci rakousko – uherské výstavy v Londýně. I tento další Gočárův pobyt v zahraničí mu byl velkým přínosem, navíc si cestu prodloužil o pobyt v Paříži.¹⁴⁵ Zkušenosti a inspiraci nabyté při pobytu v Londýně využil při projektu obytného domu v Krucemburku, který je zároveň jeho první zakázkou v rámci užitkové architektonické práce.¹⁴⁶

---

¹⁴² LUKEŠ, Zdeněk et al. *Josef Gočár*. Praha, 2010, s. 18. ISBN 978-80-86652-44-3.

¹⁴³ BENEŠOVÁ, Marie. *Josef Gočár*. Praha, 1958, s. 5.

¹⁴⁴ Stanislav Sucharda, inženýr, architekt, projektant se narodil 1. října 1896 v Nové Pace, zemřel 23.4. 1959 v Praze. Syn sochaře vystudoval pražskou techniku – pozemní stavitelství. Mimo jiné projektoval rodinné domy, ozdravovny a léčebné ústavy. Mezi jeho práce patří např. projekt hrobky sv. Vojtěcha v chrámu sv. Víta na Pražském hradě. (VLČEK, Pavel (ed.). *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha, 2004, s. 632. ISBN 80-200-0969-8.)

¹⁴⁵ LUKEŠ, Zdeněk et al. *Josef Gočár*. Praha, 2010, s. 20. ISBN 978-80-86652-44-3.

¹⁴⁶ BENEŠOVÁ, Marie. *Josef Gočár*. Praha, 1958, s. 6.

Na počátku roku 1908 zastupoval nemocného profesora Kotěru v jeho školním ateliéru. Ve stejném období je v ateliéru zaměstnán architekt Pavel Janák, který ve spolupráci s Kotěrou a Gočárem navrhuje kolonii řadových domků v pražských Strašnicích a *Pavilón průmyslu a obchodu* v rámci Jubilejní výstavy Obchodní a živnostenské komory. Ve stejném roce Josef Gočár nadobro opouští Kotěřův ateliér a odjíždí do Dalmácie (Rijeka, Split, Šibenik, Zadar, Dubrovnik, Mostar, Sarajevo). Své vlastní studio si zakládá po návratu z této cesty.

Josef Gočár se také účastnil soutěže na dostavbu Staroměstské radnice, která se konala v roce 1909. Rozporuplný Gočárův návrh robustní stupňovité stavby, která značně převyšovala gotickou radniční věž s orlojem, ovšem nezískal žádné ocenění.

Na počátku 20. století se mladý architekt mimo jiné soustředí i na několik výrazných modernistických projektů pro město Hradec Králové. V období mezi léty 1909 – 1910 vzniká v Hradci Králové Gočárem navržené schodiště u kostela Nanebevzetí Panny Marie.

Mezi nejvýznamnější Gočárova díla patří obchodní dům Wenke a syn, realizovaný v letech 1910 – 1911 v Jaroměři. V poslední vydané monografii *Josef Gočár* se můžeme o této stavbě dočíst: „Patří nesporně ke konstrukčně nejodvážnějším radikálně modernistickým stavbám postaveným v teritoriu habsburského soustátí před první světovou válkou. Tato stavba se stala jedním z pilířů moderní české architektury a získala svému autorovi mimořádné renomé.“¹⁴⁷ Definitivní Gočárův projekt pochází z 9. dubna 1910 a slavnostní otevření ochodu připadlo na 11. května 1911. Josef Gočár se při projektování celého domu řídil požadavkem stavebníka domu - obchodníka Josefa Wenkeho, který požadoval „*dostatek místa, světla a vzduchu v nákupních prostorách*“.¹⁴⁸ Přízemí a první patro obchodního domu je navrženo podobným způsobem, v obou případech je zachována třídílná kompozice. Ve druhém patře dochází k odstoupení líce domu, které je zdobené deseti kanelovanými menšími sloupy. Ty jsou navíc obloženy černou glazurovanou keramikou. Vše završuje plochá střecha, která je první realizovanou rovnou střechou ve východočeském regionu.¹⁴⁹

S koncem moderny v tvorbě Josefa Gočára souvisí jeho návrat do Bohdanče. Zde projektoval dvě větší zakázky. První z nich byl městský vodojem realizovaný v letech 1910 – 1911 a jeho druhou zakázkou jsou kasárna hulanského pluku z let 1911 – 1912.¹⁵⁰

---

¹⁴⁷ LUKEŠ, Zdeněk et al. *Josef Gočár*. Praha, 2010, s. 42. ISBN 978-80-86652-44-3.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 45.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 44 – 45.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 52 – 53.

S nástupem kubismu v roce 1911, který byl Josefu Gočáru velmi blízký, vznikla ve stejném roce *Skupina výtvarných umělců*. Její členové, zejména mladí umělci, kteří opustili spolek Mánes, si založili vlastní *Umělecký měsíčník*. Josef Gočár, který byl hned v prvním roce předsedou Skupiny, stál u dalšího důležitého mezníku – vznik *Pražských uměleckých dílen* (ještě spolu s Pavlem Janákem, Josefem Chocholou a JUDr. Odolenem Grégrem, který poskytl finanční prostředky). Nově vzniklá organizace byla inspirována rakouskou skupinou Wiener Werkstatte. Základní funkcí těchto dílen byla výroba kubistického nábytku podle návrhů vytvořených členy Skupiny. Gočár s Janákem si zde založili i svůj ateliér.¹⁵¹

Za nejznámější Gočárovo dílo je považován dům U Černé Matky Boží v Praze, které bylo realizováno v letech 1911 – 1912 a spadá tak do kubistické éry architekta. Vlastníkem této budovy byl obchodník František Herbst, který se pravděpodobně nechal inspirovat Wenkeovým obchodním domem v Jaroměři. Ačkoliv se budova nachází v katastru pražského Starého Města, už od prvotních plánů se mělo jednat o ryze moderní stavbu. Po menších úpravách prvního Gočárova projektu byl do průčelí domu umístěn výrazný kubistický portál, okenní tabule se po stranách zalamují do tvaru oken arkýřových. Opět se zde objevuje motiv kanelovaných meziokenních sloupků ve třetím patře, které Gočár použil i v případě Wenkeova domu. Celou stavbu završuje mansardová stupňovitá střecha.¹⁵² V kubistickém stylu projektoval Josef Gočár i pavilón lázní v Bohdanči, postavený v letech 1912 – 1913. Jednalo se o jednopatrovou budovu s našedlou omítkovou fasádou. Rovná střecha přízemní chodby, která je vysunuta do popředí, poskytovala funkci slunné terasy, na kterou měli hosté přístup přímo ze svých pokojů. Dominantou celého objektu je středový balkón, nad kterým je umístěn rozeklaný štít. V roce 1922 projektoval Gočár přístavbu dalšího patra této budovy. Jeho návrh přijat nebyl, ovšem v roce 1925 se přístavba realizovala podle projektu architekta Antonína Hilse. V rámci této přestavby bylo zničeno hlavní schodiště doplněné o kubistické zábradlí.¹⁵³

Josef Gočár se přihlásil i do soutěže, která měla vybrat návrh na urbanistické řešení a zastavění náměstí v Pardubicích v roce 1913. Jeho návrh vybrán nebyl, ale v blízkosti Zelené brány v Pardubicích se realizoval v poválečných letech.¹⁵⁴

Po poměrně krátké kubistické éře z let 1911 – 1914, kterou si oblíbila pouze úzká část společnosti, se Josef Gočár uchýlil k lidové architektuře prostřednictvím dřevěného dekorativismu. V tomto stylu pojal i zakázku na československý výstavní pavilón v rámci

---

¹⁵¹ LUKEŠ, Zdeněk et al. *Josef Gočár*. Praha, 2010, s. 57. ISBN 978-80-86652-44-3.

¹⁵² Tamtéž, s. 76.

¹⁵³ Tamtéž, s. 60.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 74.

mezinárodního veletrhu v Lyonu v letech 1919 – 1920. Jako základní prvek si v tomto případě Gočár zvolil venkovský domek zdobený červenou, modrou a bílou barvou.¹⁵⁵ Na počátek dvacátých let 20. století spadá i realizace budovy banky Československých legií, kde Josef Gočár zúročil své dosavadní zkušenosti. Monumentální pětipatrová střecha o pěti řadách oken je provedena v červeno–bílé barvě. Nad těžkopádnou římsou je umístěné mansardové patro působící stejně těžkým dojmem, který ještě umocňuje měděným oplechováním tohoto patra. Pravidelné střídání kruhů, polokruhů a válců umístěné mezi okny vystřídá v dolní části vlys Otto Gutfreunda s motivem návratu legionářů.¹⁵⁶

V roce 1924 podnikl Josef Gočár další studijní cestu do Holandska. Při té příležitosti procestoval nizozemská města Amsterdam, Haarlem a Hilversum. Holandská architektura té doby ho doslova učarovala a zároveň ho utvrdila v tom, že je načase hledat jiný styl a postupně opustit národní dekorativismus. Po svém návratu se pustil do projektování nových budov pro Hradec Králové. Zejména se jednalo o několik školních staveb, ve kterých se odrazil vliv holandského stylu.¹⁵⁷ Mezi tyto budovy patří - Rašínovo reálné gymnázium s obytnou vilou ředitele (1925 – 1927), státní odborná škola koželužská s obytným domem ředitele (1923 – 1924) a obecná a měšťanská škola (1926 – 1928).¹⁵⁸

S příchodem avantgardy do české architektury podnikal Josef Gočár další studijní a pracovní cesty. Mnohokrát navštívil Holandsko, dále Belgie, Francii, Rakousko, Německo a Švýcarsko. Snad i díky zkušenostem získaných na těchto cestách se i era funkcionalismu a konstruktivismu stává další významnou Gočárovou kapitolou.¹⁵⁹ Nejvýznamnější funkcionalistická stavba je kostel sv. Václava v Praze Vršovcích (1927 – 1929). Celému objektu dominuje věž (51 metrů vysoká) zakončená křížem, na kterou navazuje stupňovitá loď zakončená apsidou. V současné době je fasáda kostela bílá, původní barvy ale byly červená a zelená. Nad vchodem je umístěn nápis: „*Svatý Václave, nedej zahynouti nám i budoucím.*“¹⁶⁰

Josef Gočár také velmi úzce spolupracoval s firmou Baťa. S Tomášem Baťou ho pravděpodobně seznámil Jan Kotěra, který dostavoval zlínskou vilu a projektoval ve Zlíně také dělnickou kolonii. Jan Kotěra působil až do své smrti jako externí poradce firmy a tuto funkci v roce 1923 zdědil i Josef Gočár. Mezi budovy projektované pro firmu Baťa patří např. návrh biografu ve Zlíně a návrh na regulaci Zlína z roku 1927, soutěžní návrh obchodního

---

¹⁵⁵ LUKEŠ, Zdeněk et al. *Josef Gočár*. Praha, 2010, s. 88. ISBN 978-80-86652-44-3.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 94.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 121.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 126.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 165.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 179.

domu Baťa v Brně, v Karlových Varech, v Praze na Václavské náměstí a Celetné ulici (rozmezí let 1929 – 1934), obchodní dům Baťa na Ukrajině (1933), soutěžní návrh kostela a památníku Tomáše Bati (1940), urbanistické studie pro firmu Baťa ve Zlíně (1937) a urbanistické studie nádraží ve Zlíně (1943).¹⁶¹

Během své profese se Josef Gočár často vracel do Hradce Králové. Kromě již zmiňovaných školních budov, se v metropoli Královéhradeckého kraje nachází několik dalších staveb z třicátých let – ředitelství Československých státních drah s obytnou vilou, projekt městské galerie, okresní a finanční úřady. Velký význam má i Gočárovo urbanistické řešení Hradce Králové.¹⁶²

Mezi jeho pozdní práce patří urbanistická studie nádraží v Praze (1943) a soutěžní návrh vládní čtvrti na Námestie Slobody v Bratislavě (1943). Neuvěřitelných dvacet let se Josef Gočár také věnoval projektům pro státní galerii. „*Snad každý architekt má nějaké životní téma, k němuž se stále vrací. Pro Jana Koulu to byl tzv. Letenský průkop, Kotěrovým osudovým zadáním se stal projekt universitních budov pro Prahu, Bohumil Hübschmann po léta řešil prostor pod Emauzy. Pro Josefa Gočára byla takovým námětem Státní galerie – vracel se k ní celkem ve třinácti variantách.*“¹⁶³ Podněty na vznik nové budovy pro Státní galerii v Praze tu byly již mnohem dříve, ale k definitivnímu rozhodnutí došlo v roce 1923, kdy byla vypsaná soutěž. Pro kontroverzně vybrané místo určené nové budově, která měla stát na ostrově Kampa, nakonec porota vybrala projekt Josefa Gočára. Ten celou soutěž vyhrál, ovšem bylo mu uděleno pouze druhé místo, protože si byli porotci jistí, že je nutné projekt ještě více propracovat. Gočárovo řešení celé budovy spočívalo ve stylu moderního klasicismu. Ačkoliv architekt zvolil nízkou budovu v zeleni, vlivnému historikovi umění Vojtěchu Birnbaumovi se nelíbil přehnaný zásah do pražského panoramatu a zároveň nesouhlasil s budováním drahých a masivních základů. Přepracovaný návrh Gočár představil v roce 1927, ovšem ani ten nedopadl kvůli námitkám na nedokonale promyšlený provoz. Finální verze budovy, která měla stát na Letné, vznikla v roce 1937, kdy bylo rozhodnuto o stavbě. Vlivem následujících událostí a s příchodem druhé světové války opět celý projekt padl. Přestože se Josef Gočár nevzdal a i nadále pracoval na jejím zjednodušení, realizace tohoto projektu se nikdy nerozběhla, a to i proto, že Josef Gočár v roce 1945 umírá.¹⁶⁴

---

¹⁶¹ LUKEŠ, Zdeněk et al. *Josef Gočár*. Praha, 2010, s. 192 - 196. ISBN 978-80-86652-44-3..

¹⁶² Tamtéž, s. 198 – 209.

¹⁶³ Tamtéž, s. 230.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 230 – 235.

3. 2. 2. 2. Spolupráce s Josefem Sochořem a jeho rodinou

Architektonický styl národního dekorativismu využil Josef Gočár i v případě přestavby a úpravy vily (1920) Josefa Sochora, která stála v těsné blízkosti jeho závodu. Na původně secesní vile se tak uplatnily prvky předválečného kubismu (vnější výzdoba pomocí ostrohranných tvarů, segmentové či hranolové rizality, paprskovité okenní rámy, varhánkovitě tvořená zídka venkovní terasy) a současně s ním i dekorativní styl (oblá modelace vchodových dveří, plastické ornamenty).¹⁶⁵

Vnitřní interiér byl velmi bohatě dekorován malířskou a řezbářskou výzdobou, kterou pravděpodobně navrhl malíř František Kysela. Na stěnách, dřevěně obkládaném schodišti a vestavěných skříních se objevovaly vlnky, nejrůznější rostlinné motivy a ptáčci malované sytými barvami. Mimo nástěnných maleb vybavil celý interiér ještě koberci, které byly vyzdobeny jak ornamenty, tak symboly. Do určitých míst koberců nechal František Kysela dokonce vyšívat celá přísloví.¹⁶⁶ V přízemí vytvořil Josef Gočár strop, kde pomocí trámů vznikl originální obrazec se středovou růžicí. Zajímavý byl i kazetový strop v salóncu, tvořený z trojúhelníkovitých výsečí a terčů. V původním vybavení interiéru se nacházel i přiborník navržený Josefem Gočárem, který byl zároveň dekorován čtyřmi plastikami od Otto Gutfreunda (*Trhač bavlny, Sukařka, Muž u selfektoru a Tiskař*).¹⁶⁷ Po roce 1945 fungovala vila jako jesle a mateřská školka společnosti Tiba a přes menší úpravy se původní výzdoba zachovala. Vila, která byla ve velice dobrém stavu, se v roce 1992 dostává opět do rukou rodiny Sochorů. Ivan Kocourek (prapravnuk továrníka Josefa Sochora) se svou matkou měli jasné plány do budoucnosti, jak s vilou naloží: „*Uvažovali jsme, že se do Dvora Králové vrátíme, ale jedině za předpokladu, že bude vlastně obnovena historie vlastně rodinné společnosti. Protože tehdejší ministerstvo průmyslu nepřijalo náš vlastně rodinný privatizační projekt, moje matka začala uvažovat o tom, že část nabytého rodinného majetku prodá.*“¹⁶⁸ Současným vlastníkem vily je společnost *Imobilia Sen*¹⁶⁹, která vilu, resp. pozemek na kterém

---

¹⁶⁵ BARTOŠ, Štěpán-LUKEŠ, Zdeněk-PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 74. ISBN 80-85211-23-8.

¹⁶⁶ POCHÉ, Emanuel – MAREŠOVÁ, Sylva. *František Kysela*. Praha, 1956, s. 16.

¹⁶⁷ LUKEŠ, Zdeněk at al. *Josef Gočár*. Praha, 2010, s. 112. ISBN 978-80-86652-44-3.

¹⁶⁸ KOCOUREK, Ivan, prapravnuk Josefa Sochora. Pořad České televize *Reportéři ČT*. Autorem a průvodcem daného dílu byl David Macháček. Premiéra pořadu byla odvysílána 7. června 2010.

¹⁶⁹ *Imobilia Sen* je developerská společnost, která podniká v oblasti obchodu s nemovitostmi vhodnými pro supermarketky.

vila stojí, získala v roce 2008. V té době vzniká také snaha o zapsání vily do registru památek¹⁷⁰, kam se ale bohužel nedostala.¹⁷¹

Vlivem dřevomorky, špatného zabezpečení vily, nezadržitelnému chátrání a negativnímu postoji vlastníka vily, je tato stavba v současné době v dezolátním stavu. I z tohoto důvodu je vila určena k demolici, které se jen těžko zabránilo. Jiří T. Kotalík se vyjádřil k chátrajícímu stavu vily takto: „*Já považuju skoro za občanskou povinnost vyzkoušet všechny akcenty, všechny možnosti a všechny cesty, aby ta věc, byť už možná za pět minut dvanáct, aby byla opravená.*“¹⁷²

Jelikož stará vila už rozrůstající se rodině nestačila, požádal Zdeněk Sochor v roce 1928 Josefa Gočára o projektování nové rodinné vily. Tato nejvýznamnější privátní funkcionalistická stavba Josefa Gočára, situována na tehdejší okraji města, severozápadně od historického jádra Dvora Králové nad Labem, byla dokončena v roce 1931.¹⁷³ Samotná vila je navržena ve svažujícím terénu a obklopuje ji velká zahrada. Celá stavba se skládá z dvou dvoupodlažních celků, umístěných v nižší a vyšší části parcely. Tyto dvě části propojuje schodiště, které zároveň umožňuje spojení horní části s terasou. Ta je umístěna přímo na střeše nižšího kvadratického tělesa. Terasa je částečně zastřešená markýzou umístěnou mezi dvěma komíny, které zároveň plní funkci nosných pilířů. Do fasády autor zvolil obdélná okna.

Autor vily za otevřené zádveří umístil vstupní obývací halu se schodištěm, dále velkou jídelnu, přípravnu jídla a kuchyň s veškerým nezbytným zázemím. V patře se nacházely dvě ložnice s koupelnou a umývárnu, vstup na malou terasu, zvláštní místnost pro podávání snídaně, hostinský pokoj s koupelnou a fotografickou komorou. V suterénu se navíc nacházel zahradní salonek. K objektu patřily ještě samostatně stojící garáže.¹⁷⁴ Vše doplňovala zahrada v japonském stylu umístěná ve svahu pod vilou.

Za zajímavost, a v té době i vymoženost, můžeme jmenovat např. vrata vjezdové brány, které bylo možné dálkově ovládat z vnitřku domu. Na vybavení vnitřního interiéru se výrazně podílel spolupracovník Josefa Gočára architekt Josef Grus. Ten do otevřeného

---

¹⁷⁰ Prohlášení této vily za kulturní památku zabránilo zmizení veškeré dřevěné dekorace od Františka Kysely a z tohoto důvodu je současná kulturní hodnota objektu minimální. Celé kauze se také věnoval reportér David Macháček v rámci pořadu České televize *Reportéři ČT*, který byl v premiéře odvysílán 7. června 2010.

¹⁷¹ Krátce po sepsání kapitoly, která se věnuje původní Sochorově vile, došlo k demolici samotné vily. Vila byla stržena v ranních hodinách dne 25. května 2011

¹⁷² KOTALÍK T., Jiří. Pořad České televize *Reportéři ČT*, který byl odvysílán v premiéře 7. června 2010.

Autorem a průvodcem daného dílu je David Macháček.

¹⁷³ LUKEŠ, Zdeněk et al. *Josef Gočár*. Praha, 2010, s. 210. ISBN 978-80-86652-44-3.

¹⁷⁴ PATEROVÁ, Vladimíra. Sochorova vila. In URLICH, Petr (ed.). *Slavné vily Královéhradeckého kraje*. Praha, 2007, s. 103 – 105. ISBN 978-80-87073-07-0.

prostoru vily zakomponoval zapuštěné skříně, nábytek z ořechového a jasanového dřeva, dekorativní vázy a bonsaje. Na vnitřních stěnách se objevovaly štukové reliéfy a podlahu pokrývaly koberce z drsné příze.¹⁷⁵

Po roce 1948 došlo ke znárodnění vily a s tím souviselo i několik zásadních stavebních úprav na administrativní a správní budovu a pionýrský dům. V současné době budova slouží jako Dům dětí a mládeže. Z interiérového vybavení se nedochovalo téměř nic, přesto se původní dispozice v zásadě zachovala. K novějším úpravám patří např. zasklení původně otevřeného vstupního zádveří a výměna všech truhlářských prvků.¹⁷⁶

3. 2. 3. Spolupráce s Pavlem Janákem

3. 2. 3. 1. Životopis Pavla Janáka

Architekt Pavel Janák se narodil 12. března 1882 v Praze Vysočanech. Studium na České vysoké škole technické zahájil v roce 1899 a své studium dokončil v roce 1904. Krátce po studiích působil v ateliéru Václava Roštlapila. Poté odcestoval do Vídně, kde zahájil studium v ateliéru patřícímu Otto Wagnerovi na Akademii výtvarných umění. Ani zde nepůsobil delší dobu a brzy vídeňský ateliér vyměnil za studijní cestu po Itálii. Od května do června roku 1907 navštívil několik italských měst – Benátky, Bologna, Ferrara, Florencie, Padova a Řím. Po svém návratu byl rok zaměstnán v ateliéru Jana Kotěry.

V roce 1909 se stal smluvním architektem mostního oddělení stavebního úřadu města Prahy, v rámci kterého navrhl projekt na Hlávkův most.¹⁷⁷ Mezi jeho další technické vodní stavby patří i jez na Labi v Obříství u Mělníka, projektoval i kubistický jez v Předměřicích nad Labem.¹⁷⁸ Kubismem Pavel Janák opustil modernu, která se mu zdála příliš strohá, bez dekoru a emotivní složky. Inspirací pro vznik nového stylu mu byl kubismus výtvarný, založený Pablem Picassem. Spolu s dalšími výtvarníky Janák zakládá v roce 1911 *Skupinu umělců výtvarných*, která vydává *Umělecký měsíčník*. Právě v tomto periodiku Janák zveřejnil článek *Hranol a pyramida – stěžejní stať pro vznik architektonického kubismu*.¹⁷⁹

Po nepříliš úspěšném kubismu se Janák přiklání v poválečném období k hledání nového stylu pro Československou republiku. Již v roce 1919 zvítězil Janákův návrh

¹⁷⁵ LUKEŠ, Zdeněk et al. *Josef Gočár*. Praha, 2010, s. 211. ISBN 978-80-86652-44-3.

¹⁷⁶ PATEROVÁ, Vladimíra. Sochorova vila. In URLICH, Petr (ed.). *Slavné vily Královéhradeckého kraje*. Praha, 2007, s. 103 – 105. ISBN 978-80-87073-07-0.

¹⁷⁷ HNÍDKOVÁ, Vendula. *Obrys doby*. Praha, 2009, s 240 - 243. ISBN 978-80-87164-02-0.

¹⁷⁸ BARTOŠ, Štěpán-LUKEŠ, Zdeněk-PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 199. ISBN 80-85211-23-8.

¹⁷⁹ BARTOŠ, Štěpán-LUKEŠ, Zdeněk-PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 65. ISBN 80-85211-23-8.

na stavbu pardubického krematoria, které je dominantou pro rondokubismus. Počátky stavebních prací této budovy byly zahájeny v roce 1921 firmou Karel Kohout a Jaroslav Krupař.¹⁸⁰ Celému komplexu dominuje čtvercová obřadní síň vyzdobená malbou od Františka Kysely. Vnější fasáda, inspirovaná florentskou renesancí, se skládá s pravidelně se střídajícími geometrickými dvoubarevnými prvky. Vstupní mohutné schodiště je ozdobené dvěma světloňosi od sochaře Karla Lenharta. Monumentalita stavby je navíc umocněna velkým kruhovým oknem v tympanonu.¹⁸¹ Mimo precizně provedené dekorativní funkce celého objektu se Pavel Janák zaměřil i na praktickou stránku této budovy a projevil zde tak znalost provozu krematoria: „*Architektura pardubického krematoria, velké tvůrčí invence, nemá jen hodnotu výtvarnou, ale dokládá, že Janák věnuje nemalou péči půdorysné logice, která vyvěrá z pečlivého studia provozu tohoto stavebního druhu, kterou uplatnil a dále rozvinul v podobných návrzích vícekrát; na příklad v soutěžním návrhu na krematorium v Plzni z roku 1924 a v soutěžním návrhu na krematorium v Brně roku 1925 – 26.*“¹⁸²

V letech 1922 – 1925 projektoval ve spolupráci s Josefem Zaschem další významnou stavbu – palác Adria v Praze. Tato administrativní budova italské společnosti Riunione Adriatica di Sicurtá je postavená v obloučkovém kubismu. Náročnost stavby spočívala v požadavku terasového odstínění do Národní třídy, a také v celkově komplikované siluetě, která vrcholí mohutným cimbuřím. Rostislav Švácha tuto stavbu charakterizuje mimo jiné i těmito slovy: „*Nabubřelost této záměrně historizující formy, groteskně neslučitelné s prozaickým úředním obsahem vnitřního provozu, ještě umocňuje přebohatý reliéfní detail.*“¹⁸³ Ve třicátých letech 20. století Pavel Janák projektuje zejména funkcionalistické stavby, mezi které patří pražský hotel Juliš. Ze stejného období pochází budova Husova sboru v Praze, které „*by slušela role manifestů vědeckého funkcionalismu*“¹⁸⁴

V roce 1936 se Pavel Janák stal architektem Pražského hradu. Od tohoto okamžiku se věnuje zejména památkářské činnosti (letohrádek Hvězda, Černínský palác, část Pražského hradu).¹⁸⁵ Během svého života se stal členem několika institucí a spolků (zakládající člen Spolku posluchačů architektury, člen České akademie věd a umění, předsedou Ústředí

¹⁸⁰ ROSA, Markéta. *Krematorium v Pardubicích*. Archiweb, 12. října 2008 [2010-09-01].

URL: <http://www.archiweb.cz/buildings.php?type=arch&action=show&id=512>

¹⁸¹ SVOBODOVÁ, Martina. *Pardubice – pokus o první české krematorium*. Archiweb, 15.01.07 [2010-09-01].

URL: <http://www.archiweb.cz/salon.php?action=show&id=2732&type=10>

¹⁸² BENEŠOVÁ, Marie. *Pavel Janák*. Praha, 1959, s. 19.

¹⁸³ ŠVÁCHA, Rostislav. *Od moderny k funkcionalismu: Proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století*. Praha, 1994, s. 213. ISBN 80-85605-84-8.

¹⁸⁴ ŠVÁCHA, Rostislav. *Od moderny k funkcionalismu: Proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století*. Praha, 1994, s. 400. ISBN 80-85605-84-8.

¹⁸⁵ BARTOŠ, Štěpán - LUKEŠ, Zdeněk - PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 200. ISBN 80-85211-23-8.

architektů v Praze, místopředseda České společnosti pro bytové hospodářství, Artěl, SVU Mánes, Pražské umělecké dílny). Dvakrát se stal rektorem na Uměleckoprůmyslové škole v Praze (profesorem od roku 1921), poprvé v letech 1922 – 1924, druhé funkční období spadalo do let 1939 – 1941. V polovině dvacátých let 20. století byl vyznamenán řádem Chevalier Legion D'Honneur za expozici Uměleckoprůmyslové školy na Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes v Paříži. Architekt Pavel Janák zemřel 1. srpna 1956. Před svou smrtí, v roce 1952, se stal laureátem státní ceny 1. stupně a o rok později čestným členem Svazu architektů Československé republiky.¹⁸⁶

3. 2. 3. 2. Spolupráce s Josefem Sochořem a jeho rodinou

Spolupráce Pavla Janáka s Josefem Sochořem a celou jeho rodinou spadala do období od roku 1922 až do roku 1937.

Do první poloviny dvacátých let 20. století spadají dvě zakázky, které Pavel Janák projektoval přímo pro Josefa Sochora. Jak píše Marie Benešová ve své publikaci: „*Nejvýrazněji se však Janák odpoutává od poválečného dekorativismu v úlohách, které mu poskytuje život sám, v oboru, k němuž měl náklonnost a kterému věnoval mnoho svého studijního i tvůrčího úsilí.*“¹⁸⁷ Touto citací má autorka na mysli rodinné domy, které Pavel Janák považoval za svůj oblíbený obor. V roce 1922 byla zahájena výstavba kolonie dělnických dvojdomků pro zaměstnance firmy Sochor. Jednalo se o dvojdomky v Alšově ulici čp. 1255 – 1256 ve Dvoře Králové nad Labem. Mezi projekty, tvořené Pavlem Janákem na žádost Josefa Sochora, patří s největší pravděpodobností i dvojdomky v ulici Březinova, Drtinova a Dvořákova čp. 1337- 1350 ve Dvoře Králové nad Labem. Výstavba těchto rodinných dvojdomků byla dokončena v roce 1925.¹⁸⁸

V roce 1922 zadal Josef Sochor architektovi Pavlu Janákovi výstavbu nové kancelářské a obytné budovy v rámci závodu Sochor. Tato budova byla situována na Benešově nábřeží čp. 1174, tedy v těsné blízkosti rodinné vily Josefa Sochora a samotného závodu. Jedná se o třípodlažní budovu s fasádou laděnou do cihlových odstínů. Tato rondokubistická budova, zdobená geometrickými tvary, byla dokončena roku 1924.

Josef Sochor pověřil Pavla Janáka další zakázkou v roce 1927.¹⁸⁹ Architekt provedl úpravy rodinné hrobky, která se nachází na městském hřbitově ve Dvoře Králové nad Labem.

¹⁸⁶ HNÍDKOVÁ, Vendula. *Obrysy doby*. Praha, 2009, s 240 - 243. ISBN 978-80-87164-02-0.

¹⁸⁷ BENEŠOVÁ, Marie. *Pavel Janák*. Praha, 1959, s. 22.

¹⁸⁸ HNÍDKOVÁ, Vendula. *Obrysy doby*. Praha, 2009, s 240 - 243. ISBN 978-80-87164-02-0.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 242.

Skládá se z menší zatravněné plochy, na které jsou umístěné jednotlivé náhrobky - Josefa Sochora, Pavly Sochorové, Roberta Sochora, Josefa Stanislava Sochora, Pavla Sochora a Jaroslava Sochora. Chybí zde náhrobek nejstaršího syna Zdeňka, který je pravděpodobně pohřben v irském Belfastu, kam se s rodinou odstěhoval před druhou světovou válkou. Nachází se zde ještě další náhrobek, Ing. Pavla Lindy, který patří do generace synů Josefa Sochora. Hrobka rodiny Sochorů je obehnaná žulovou zídou, která je z vnitřní strany zdobena barevnými ornamenty květin a ptactva. Po celé délce žulové zídky je mozaikou vytvořený nápis: „*TICHÁ ZEMĚ PŘIJALA MOJE TĚLO MÁ BOLEST PŘEBOLELA VE VĚČNÉM SNU ALE DĚDICTVÍM LÁSKY KTERÁ SVÍTILA VE MNĚ PLODEM ČINU KTERÝ ODDANĚ SLOUŽIL KÉŽ PO SMRTI TOHO CO SMRTELNÉ BYLO JE MI DOPŘÁNO DÁL TU ŽÍT S VÁMI.*“

Spolupráce rodiny Sochorů s Pavlem Janákem pokračovala i po smrti zakladatele továrny Josefa Sochora. Tvorba návrhu na zařízení pokoje syna Roberta Sochora v Plzni – Nezvěsticích byla zahájena ještě za života Josefa Sochora, a to v roce 1927. Návrh Pavla Janáka na zařízení bytu v sobě zahrnoval i vybavení nábytkem podle vlastního návrhu. Již v roce 1931 se architekt zabýval úpravou celého bytu v Plzni. Spolupráce s Robertem Sochozem pokračovala v roce 1932, kdy si nechal zrekonstruovat byt v Praze. Ve stejném roce došlo k úpravě bytu pro Josefa Sochora ml. ve Dvoře Králové nad Labem. Poslední zakázkou, kterou Pavel Janák dostal od Sochorů, byl návrh vily Roberta Sochora v Praze z roku 1934. Stavba se realizovala v letech 1936 – 1937.¹⁹⁰

3. 2. 4. Spolupráce s Josefem Grusem

3. 2. 4. 1. Životopis Josefa Gruse

Rodák z Pardubic, narozený 19. října 1893, vystudoval Vyšší státní průmyslovou školu v Praze. Ve studiích pokračoval dále, v letech 1920 – 1921 studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze u profesora Pavla Janáka a v letech 1924 – 1927 pokračoval ve studiu u Josefa Gočára na pražské Akademii výtvarných umění. V ateliéru u Josefa Gočára byl také posléze zaměstnán, a to do roku 1930, kdy začal tvořit samostatně. Mimo architektonické praxe se také věnoval vystavování svých obrazů, které pořídil především na svých studijních cestách (např. v roce 1920 cestoval po Číně a Indii).

---

¹⁹⁰ HNÍDKOVÁ, Vendula. *Obrys doby*. Praha, 2009, s 240 - 243. ISBN 978-80-87164-02-0.

Jeho profesní kariéra začala již na studiích v roce 1923, kdy se umístil na třetím místě v soutěži o návrh uměleckého pavilonu v Ostravě. Společně s Pavlem Smetanou a Aloisem Wachsmannem v roce 1928 obsadili druhé místo v konkurzu o nejlepší projekt průmyslové školy v Hradci Králové.¹⁹¹ Další stavby Josefa Gruse byly realizovány v Praze Dejvicích, v Pardubicích a Novém Městě nad Metují. Z let 1946 - 1949 pochází jeho Národní památník padlých na Dukle. Je umístěn ve východních Karpatech na slovensko-polské hranici a jedná se o mohutný dvacet osm metrů vysoký pomník s obřadní síní, který uzavírá přírodní hřbitov zemřelých vojáku 1. čs. armádního sboru.¹⁹²

3. 2. 4. 2. Spolupráce s Josefem Sochořem a jeho rodinou

Architekt Josef Grus se výrazně podílel na projektování budov přímo ve Dvoře Králové nad Labem, a to nejenom v rámci spolupráce s Josefem Sochořem a jeho rodinou. Do této oblasti lze zařadit např. rodinné domy pro J. Šubrta a p. Měšťana, které pochází z počátku třicátých let 20. století.¹⁹³ V roce 1933 také navrhl rodinný dům pro dvorského stavitele Karla Jarolímka. Tato funkcionalistická stavba z první poloviny třicátých let 20. století se skládá z několika nepravidelných kvádrů, z nich dva jsou využity jako balkóny. Okrová fasáda je hladká a jediným dekorativním prvkem je použitá růžová spirála vyobrazená na bezokenní stěně největšího kvádru.¹⁹⁴

Další královédvorská stavba, projektovaná Josefem Grusem, je již nepřímou spojena s firmou Josefa Sochora. Jedná se totiž o vilu (Raisova, čp. 1755) pro Karla Čerovského z roku 1933, který byl ředitelem Sochorovy továrny. Tato dvoupodlažní stavba má železobetonovou konstrukci a plochou střechu. Skládá se ze dvou nestejně vysokých hranolů, z nichž nižší je umístěn blíže k silnici. Jeho levá část je zakončena pilířem a fasáda v těchto místech je po celé své výšce rozčleněna prosvětleným schodištěm. Tříkřídlá okna jsou použita v rámci vyššího kubusu, a navíc jsou zde umístěny balkónové dveře s východem na terasu. Dominantou celé vily se stala přízemní zimní zahrada tvarovaná do oblouku. V přízemí stavby byla umístěna vstupní hala se schodištěm do patra, dále jídelna, obývací pokoj se zimní zahradou, z které bylo možné vejít na zahradu. V prvním patře umístil Josef Grus

---

¹⁹¹ VLČEK, Pavel et al. *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha, 2004, s. 207. ISBN 80-200-0969-8.

¹⁹² BARTOŠ, Štěpán - LUKEŠ, Zdeněk - PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 199. ISBN 80-85211-23-8.

¹⁹³ BARTOŠ, Štěpán - LUKEŠ, Zdeněk - PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 199. ISBN 80-85211-23-8.

¹⁹⁴ BARTOŠ, Štěpán - LUKEŠ, Zdeněk - PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 146. ISBN 80-85211-23-8.

ložnice a obytnou terasu. Autor této funkcionalistické stavby oživené prosklenou zimní zahradou zadal zpracování stavební dokumentace a realizaci stavby místnímu staviteli Karlu Jarolímkovi. V současné době, především díky zájmu vlastníků vily (potomci Karla Čeřovského), je celý objekt ve výborném stavu a jeho původní podoba se podařila dochovat až do dnešní doby.¹⁹⁵

V období od roku 1931 až 1937 projektoval Josef Grus dům vrátného Josefa Sochora. Tento nevelký objekt byl umístěn do blízkosti samotné rodinné vily továrníka a správní budovy. Obě tyto stavby spadají do stylu art déco, ovšem domek pro vrátného je mladší a lze zařadit k funkcionalismu. Jednoduše řešený objekt je zajímavý svým pláštěm, který je tvořen z neomítaných červených cihel. Nižší křídlo, které sloužilo jako garáž, bylo přistavěno později.¹⁹⁶

Josef Grus se podílel i na vybavení vnitřního interiéru nové vily Zdeňka Sochora ve Dvoře Králové nad Labem. (viz. str. 13 této práce)

---

¹⁹⁵ PATEROVÁ, Vladimíra. *Vila Karla Čeřovského*. Slavné vily, 16. října 2010 [2011-09-12].

URL: <http://www.slavnevily.cz/vily/kralovehradecky/vila-karla-cerovskeho>

¹⁹⁶ BARTOŠ, Štěpán-LUKEŠ, Zdeněk-PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 143. ISBN 80-85211-23-8.

3. 3. Spolupráce s výtvarnými umělci

3. 3. 1. Počátky spolupráce textilního průmyslu a výtvarných umělců

Počátky spolupráce výtvarných umělců s textilním průmyslem jsou pevně spjaty s textilním městem Dvůr Králové nad Labem. Z velkého množství místních textilních továren to byla především firma Josefa Sochora, která zahájila tuto spolupráci, a během svého fungování u ní působilo mnoho předních českých výtvarných umělců.

První pokus o spolupráci výtvarníka a textilního tisku se neuskutečnil ve Dvoře Králové nad Labem, ale v nedalekém Červeném Kostelci. Tamější továrník Josef Just zadal v roce 1905 Mikoláši Alšovi zakázku na kresby českých pohádek, kterými chtěl továrník potisknout kolekci dětských kapesníčků. Výtvarník vyvedl všechny návrhy v perokresbě o velikosti 35 x 35 cm, a ačkoliv tomu nebyl sám nakloněn, nakonec je i koloroval. S hotovým výsledkem této práce nemohl být nikdo spokojen, zejména z důvodu nedokonalosti tehdejší tiskací technologie, díky které nemohla vyniknout detailní Alšova kresba. Skutečná spolupráce výtvarníků s textilním průmyslem začala až v meziválečném období a za největšího průkopníka z řad umělců je považován František Kysela.¹⁹⁷

3. 3. 2. František Kysela

František Kysela se narodil v Kouřimi dne 4. září 1881. Své studium zahájil na reálné škole, po té pokračoval na Uměleckoprůmyslové škole a Akademii výtvarných umění v Praze. Během svého života se i nadále vzdělával, studoval domácí umění, které doplňoval o další studium v rámci svých zahraničních studijních cest. V roce 1934 se stal profesorem textilní třídy na Uměleckoprůmyslové škole v Praze.¹⁹⁸

V roce 1922 se konala v Praze soutěž *Československého díla* a její vítězný návrh měl být využit pro potisk látek. František Kysela se jí přímo neúčastnil, ovšem mezi výherci byl i jeho žák. Josef Sochor koupil tři nejlépe oceněné návrhy a rozhodl se jimi potisknout látky ve své továrně. Pouze jeden z nich byl úspěšný, zbylé dva v prodeji neuspěly. Za komerční neúspěch potištěných tkanin nemohli jenom výtvarníci, kteří své návrhy omezili na geometrické tvary celkově vhodné spíše pro tisk na papír, na vině byli pravděpodobně i

---

¹⁹⁷ STADLER, Marius. Počátek spolupráce výtvarníků s textilním tiskem. In *Tvar* 8, 1949, s. 234 – 246.

¹⁹⁸ Textilní třída v rámci uměleckoprůmyslové školy byla založena v roce 1885. Prvním učitelem byl Julius Ambrus, který se věnoval zejména vyšívání a tkalcovství. V roce 1904 se učitelem této třídy stal Jan Beneš, který byl znalcem textilního průmyslu. Jeho největší zálibou byla technika batik, která byla v oblibě v předválečném období. Jana Beneše posléze vystřídal František Kysela. (STADLER, Marius – KRAUS, Ladislav. Význam profesora Františka Kysely pro textilní průmysl. In *Textilní obzor* 1, 1941, s. 181 – 185.)

příliš konzervativní kupující. Přestože tato soutěž měla vyvolat větší zájem u výtvarných umělců o spolupráci s textilním průmyslem, nestalo se tak.¹⁹⁹

V letech 1923 – 1924 se konala II. výstava *Svazu českého díla* v Praze, kde nástěnná výzdoba a ubrus na velkém oválném stole byly vyrobeny již podle návrhů Františka Kysely. Zmíněný ubrus s výšivkou byl určen Josefu Sochorovi.²⁰⁰

František Kysela s Josefem Sochozem nebyli pouze pracovní kolegové. Pojilo je přátelství a díky tomu byl Kysela při častých setkáních neustále informován o novinkách v textilním průmyslu. Jeho zájem vzbudil tisk na látky z umělého hedvábí, který byl u Sochorů zahájen v roce 1926. Rozhodl se tedy, že vytvoří několik návrhů pro šatové látky určené k hromadné výrobě. Před tím si ovšem prozkoumal vzorkovnice v Sochorově továrně, ke kterým měl několik výtek: „*Tak například vytýkal, proč tečka, tak hojně užívaná v tisku, je stále a stále tečkou.*“²⁰¹ Již v roce 1927 přinesl svůj první návrh, který nazval *Jablko a stín*. Jablko se stopkou je znázorněno jako tečka, stejně jako jeho stín, ovšem v rozdílných barvách. Zvolené barvy byly tmavomodrý podklad a bílo-červený motiv. Oproti předešlým návrhům se tento stal velmi oblíbeným a prodával se hojně jak v republice, tak v zahraničí. Po tomto úspěchu vylepšil i další dva motivy, které se Kyselovi nelíbily ve vzorkovnici. Jednalo se o motiv šachovnice a malé káry: „*Nemohl pochopit, proč se užívá stále jen rovné, tvrdé linie a plochy...*“²⁰² Káro s nerovnými liniemi a další dva návrhy vznikly v roce 1928 a byly otištěny na látku z umělého hedvábí. Zároveň byly vystaveny v tomtéž roce v rámci výstavy soudobé kultury v Brně ve stánku firmy Josefa Sochora.

Od této chvíle se František Kysela nepřestal zajímat o textilní tisk. Další spolupráce s Josefem Sochozem proběhla v roce 1932. Výtvarník provedl návrh na propagační praporek pro všesokolský slet na žádost *Obce sokolské*. Podobnou zakázku získal i v roce 1938 a v obou případech proběhl tisk v tiskárně Josefa Sochora. Světová výstava dekorativního umění v Paříži, která se konala v roce 1937, se stala pro Františka Kyselu možností ukázat, jak využít novou techniku šablonového tisku. Josef Sochor ji zavedl ve své továrně v roce 1935. František Kysela vytvořil sedmibarevnou kompozici s názvem *Hvězdné nebe*, na které pracoval také v Sochorově továrně. Kysela byl pravděpodobně prvním tvůrcem, který využil tuto techniku ke vzniku uměleckého díla, a právě i díky tomu za *Hvězdné nebe* získal cenu *Grand Prix*.

---

¹⁹⁹ STADLER, Marius – KRAUS, Ladislav. Význam profesora Františka Kysely pro textilní průmysl. In *Textilní obzor* 1, 1941, s. 181 – 185.

²⁰⁰ POCHE, Emanuel – MAREŠOVÁ, Sylva. *František Kysela*. Praha, 1956, nest.

²⁰¹ STADLER, Marius. Počátek spolupráce výtvarníků s textilním tiskem. In *Tvar* 8, 1949, s. 236.

²⁰² Tamtéž, s. 236.

Při své práci ovšem výtvarník nezapomínal ani na své žáky, které také vedl k tvorbě s textilem. V letech 1938 – 1939 je směřoval k využívání rostlinného dekoru pro návrh na potisk látek. Zpočátku školní úkol – kompoziční kresba rostlinných motivů plošně a jen jednou barvou – se stal nakonec opravdovou zakázkou, protože několik žákyň provedlo natolik dobré návrhy, že je bylo možné využít na potisk látek. Úspěch těchto látek nespočíval pouze ve vysoké estetice, ale také v oblíbenosti u zákazníků.

Poslednímu návrhu, určenému pro textilní průmysl, se František Kysela začal věnovat v roce 1938. Měl v úmyslu vytvořit návrh pro šatovou látku z pravého hedvábí. Tisk měl – jako ostatně ve všech případech před tím – provést v šablonové tiskárně u Josefa Sochora. Ovšem tragické události roku 1938 celý jeho plán překazily a k původní myšlence se poté již nikdy nevrátil.²⁰³

František Kysela byl všestranný umělec a to se odrazilo i v přátelských vztazích s Josefem Sochozem. Jejich profesní spolupráce se sice opírala především o textilní průmysl, ale jako svému příteli Josefu Sochorovi navrhl Kysela v roce 1928 několik sklenic zdobených texty básní, zejména od Jana Nerudy.²⁰⁴

3. 3. 3. Jiří Trnka

Ve třicátých letech 20. století došlo, díky průkopnické práci Františka Kysely, k hojnější spolupráci výtvarníků s textilním průmyslem.²⁰⁵ Jiří Trnka, narozený 24. února 1912 v Plzni, působil v mnoha oblastech umění. Ilustroval dětské knihy, věnoval se malířství, sochařství, kreslenému a loutkovému filmu. Po dostudování reálky (zde se poprvé setkal s Josefem Skupou, který byl tamějším profesorem kreslení), odešel na přání rodičů do učení. Až po naléhání Josefa Skupy rodiče svolili k tomu, aby mohl Trnka studovat na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Od roku 1929 byl žákem speciální školy pro kresbu a malbu profesora Jaroslava Bendy, a to až do roku 1935. Těsně po druhé světové válce stál u vzniku *Studia kresleného filmu* a ujal se jeho vedení, zároveň od roku 1946 vedl *Studio loutkového filmu*, kde zastával funkci výtvarníka, režiséra i scénáristy. Roku 1968 mu bylo svěřeno vedení speciálního ateliéru užité grafiky na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, zároveň s tím byl jmenován profesorem na této instituci.²⁰⁶

---

²⁰³ STADLER, Marius. Počátek spolupráce výtvarníků s textilním tiskem. In *Tvar* 8, 1949, s. 234 – 246.

²⁰⁴ POCHA, Emanuel – MAREŠOVÁ, Sylva. *František Kysela*. Praha, 1956, nest.

²⁰⁵ STADLER, Marius. Počátek spolupráce výtvarníků s textilním tiskem. In *Tvar* 8, 1949, s. 234 – 246.

²⁰⁶ Informace pořízené z návštěvy stálé expozice Uměleckoprůmyslového musea v České Skalici.

Při své profesi Trnka často přicházel do styku s textilem – používal ho při tvoření loutek, při navrhování divadelní scény a kostýmů. V jeho ateliéru vznikaly i návrhy gobelínů. V roce 1934 měl Josef Sochor v plánu realizovat látku potištěnou motivem Spejbla a Hurvínka. Nejprve požádal o svolení samotného autora těchto dvou pohádkových postaviček Josefa Skupu. Ten Sochorův plán schválil a doporučil mu, aby se s žádostí o kresbu obrátil na samotného Jiřího Trnku, který byl v té době jeho jediným výtvarným spolupracovníkem. Ještě v témže roce vznikla dekorační látka potištěná Spejblem a Hurvínkem. Navíc se Josef Sochor rozhodl motiv Hurvínka použít na prádlovou látku, která byla realizována také v roce 1934 u Sochorů.²⁰⁷ Veřejnost si tuto látku ihned oblíbila a jak píše ve své stati Vlastimil Havlík: „*Není tudíž vyloučeno, že výrazná, pestrobarevná dekorační látka se Spejblem a Hurvínkem zdobí některý dětský pokoj dodnes a že se do flanelového pyžama s Hurvínkem někde oblékají ještě vnuci jeho původních majitelů.*“²⁰⁸

3. 3. 4. Alois Wachsman

Alois Wachsman se narodil 14. května 1898 v Praze v rodině zubního lékaře. Věnoval se mnoha uměleckým profesím, byl architektem, malířem, ilustrátorem, knižním grafikem, jevištním a kostýmním výtvarníkem a průmyslovým návrhářem. Talent pro malířství zdědil, jeho prastrýc i strýc byli malíři. Své studium zahájil v roce 1909 na reálném gymnáziu v Křemencově ulici a od sexty začal navštěvovat reálku v Ječné. Maturitu složil v roce 1917, v letech 1917 – 1922 studoval na Českém vysokém učení technickém v Praze architekturu. V letech 1925 – 1928 si doplňoval vzdělání u Josefa Gočára na pražské Akademii výtvarných umění. Po studiích byl zaměstnán u Gočára v ateliéru a spolupracoval tak na mnoha jeho projektech.

Do Dvora Králové nad Labem se dostal v roce 1936, tedy pět let před svou předčasnou smrtí. S Josefem Sochozem začal spolupracovat na doporučení Josefa Gočára a Františka Kysely.²⁰⁹ V roce 1935 totiž Sochorova továrna rozšířila výrobu a měla možnost tisku tzv. módních látek, mezi které patří např. pravé hedvábí, různé druhy umělého hedvábí a další hodnotnější látky. Právě z tohoto důvodů se Josef Sochor rozhodl založit nové pracovní místo pro uměleckého poradce, kterým se Alois Wachsman také stal. Jeho práce spočívala

---

²⁰⁷ HAVLÍK, Vlastimil. Textil v tvorbě Jiřího Trnky. In ČÁP, Jaroslav et al. *Rodným krajem. Vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráka, Boženy Němcové a bratří Čapků*. Červený Kostelec, 2002, s. 40-41. ISSN 1210-6135.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 41.

²⁰⁹ HAVLÍK, Vlastimil. Alois Wachsman – výtvarný poradce pro textilní tisk. Ke královédvorskému pobytu významné osobnosti meziválečné umělecké avantgardy. In NESEJT, František – WOLF, Vladimír. *Pohledy do minulosti*. Hradec Králové, 1994, s. 87 – 102. ISBN 80-7041-08510.

především ve vytváření barevných kombinací při vzorkování výše zmíněných látek.²¹⁰ Výtvarník v roce 1937 těžce onemocněl a po rekonvalescenci se natrvalo s celou rodinou přestěhoval z Prahy do Dvora Králové nad Labem. Wachsmann se zde nevěnoval pouze potisku látek. V továrně pracoval zpravidla dopoledne a v odpoledních hodinách se věnoval kresbě a malbě, ale i sochařině, studiu malířských technik a technologií, studoval díla starých mistrů a samozřejmě se účastnil i kulturního a společenského života ve Dvoře Králové nad Labem.²¹¹

3. 3. 5. Karel Svolinský

Dalším významným výtvarníkem, který spolupracoval s textilem, je Karel Svolinský. Narodil se 14. ledna na Svatém Kopečku u Olomouce a v roce 1910 nastoupil do učení k řezbáři Jiljímu V. Zikovi v Praze. Vyučil se nakonec u řezbáře Lišky v Praze na Malé Straně a krátce i pracoval u náhodského řezbáře Jana Uherky. V letech 1919 – 1927 se věnoval studiu několika oborů na Uměleckoprůmyslové škole v Praze, kde mimo jiné navštěvoval i grafiku a dekorativní malbu u profesora Františka Kysely. Od dvacátých let 20. století podnikal mnoho studijních cest, a to jak po Evropě, tak i do zámoří. Na svých cestách hledal náměty ke svému kreslení: „*Zajížděl do Pojizeří, tehdy málo navštěvovaného, kreslil květiny, houby a stromy, v Českém ráji dřevěné vesnické chalupy, barevnými tužkami lidi při polních pracích v Polabí, krajinné záběry v okolí Prahy, perem, křídou rozsochaté borovice, vykotlané pařezy a romantické skalní útvary v Adršpachu. V Praze kreslil na ulici chodce, koně a kočáry.*“²¹² V roce 1928 se oženil se sochařkou Marií Veselou. Na Uměleckoprůmyslové škole v Praze byl v roce 1945 jmenován profesorem a od roku 1970 zde vedl speciální ateliér užité grafiky.²¹³

K firmě Sochor se dostal v polovině třicátých let 20. století, u příležitosti zavedení ručního tisku formami a ručního filmového tisku. Karel Svolinský patřil k prvním výtvarníkům, které firma vybídla ke společné výrobě dezénů pomocí této techniky. Ačkoliv ihned vytvořil několik návrhů, jeho první byl realizován až v roce 1940. Jednalo se o dekorační tkaninu s motivem rozkvetlých květin. Úspěch látky potištěné tímto vzorem byl ovšem veliký. V letech 1940 – 1941 se věnoval dalším návrhům, šlo zejména o dámské šátky

²¹⁰ STADLER, Marius. Počátek spolupráce výtvarníků s textilním tiskem. In *Tvar* 8, 1949, s. 234 – 246.

²¹¹ MICHALOVÁ, Rea. *Alois Wachsmann*. Praha, 2003, s. 94 – 98. ISBN 80-239-0360-8.

²¹² HAVLÍK, Vlastimil. Textil v tvorbě Karla Svolinského. In DRAHOŇOVSKÝ, František et al. *Rodným krajem. Vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráka, Boženy Němcové a bratři Čapků*. Červený Kostelec, 1998, s. 33-36. ISSN 1210-6135.

²¹³ STADLER, Marius. Počátek spolupráce výtvarníků s textilním tiskem. In *Tvar* 8, 1949, s. 234 – 246.

a ubrusy. Šátky se u zákaznic setkaly s úspěchem, ovšem ubrusy, zejména kvůli těžké válečné době, se neuplatnily.²¹⁴

3. 3. 6. Antonín Kybal

Antonín Kybal se narodil 25. března 1901. Vyrůstal v rodině továrníka v Novém Městě nad Metují, proto prakticky celé své dětství prožil v prostředí textilní továrny. V jeho deseti letech se celá rodina odstěhovala do Prahy a mladý Kybal se tedy továrnímu prostředí vzdálil. Na přání svých rodičů v roce 1919 složil zkoušky na pražskou techniku. Již po roce se mu ale podařilo přihlásit se na Uměleckoprůmyslovou školu v Praze. Současně studoval také na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde se připravoval na pedagogickou kariéru středoškolského profesora kreslení a matematiky. Učitelskému povolání se začal věnovat od roku 1925, ale již od roku 1927 se zabýval výhradně výtvarnou činností. Svou vlastní dílnu a ateliér si zařídil v roce 1928 v Praze, ve kterém tvořil zejména ručně tkané bytové textilie, potahové a závěsové látky, ručně vázané a tkané koberce, záclonoviny, tapisérie a desény potištěných textilií. Druhá světová válka jeho výrobu utlumila, ale hned po jejím skončení byl jmenován profesorem textilního umění na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Významně se angažoval i na celosvětových výstavách, kde reprezentoval československé pavilony – v Bruselu (1958) a Montrealu (1967).²¹⁵

Spolupráce Antonína Kybala s Josefem Sochořem vznikla v roce 1932, a to zejména díky továrníkovu přátelství s architektem Josefem Gočárem. Ten Kybala doporučil na výrobu koberce a gobelínu pro novou vilu Zdeňka Sochora. Pro ručně tkaný koberec zvolil autor jako dominantní prvek křivku, která je protknuta barevně kontrastními motivy květů. Zvolené barvy byly v tomto případě tóny surově bílé, černé, šedé a červené. Na gobelínu je zobrazena váza s květinami se šedým pozadím.²¹⁶

Ve třicátých letech 20. století se dále věnoval navrhování potištěných potahových, dekoračních a šatových textilií, záclonovin, ubrusů a šátků. Velká část byla realizována ručním tiskem formami a tiskem filmovým u firmy Josefa Sochora.²¹⁷

V roce 1938 Antonín Kybal přijal další zakázku od textilní továrny Sochor. Jak píše Vlastimil Havlík: „V tzv. *Hlavním inventáři Textilního muzea jsou pod inventárními čísly*

²¹⁴ STADLER, Marius. Počátek spolupráce výtvarníků s textilním tiskem. In *Tvar* 8, 1949, s. 234 – 246.

²¹⁵ HAVLÍK, Vlastimil. Kybalovy tisky ve sbírkách československého Textilního muzea. In BENEŠ, Hynek et al. *Rodným krajem. Vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráka, Boženy Němcové a bratři Čapků*. Červený Kostelec, 1993, s. 36-37. ISSN 1210-6135.

²¹⁶ SPURNÝ, Jan. *Antonín Kybal*. Praha, 1960, s. 11-12.

²¹⁷ HAVLÍK, Vlastimil - KYBALOVÁ, Ludmila. *Antonín Kybal*. Nové Město nad Metují, 1993, s. 20. ISBN 80-900013-6-10.

1592 – 1598, poznámkou „Dar M. Stadlera z r. 1949“, uvedeny Kybalovy tisky na plátně, realizované ve většině případech roku 1938 v Sochorově královédvorské tiskárně...“²¹⁸

I po druhé světové válce spolupracoval Antonín Kybal s rodinou Sochorů. Nebylo to ovšem ve Dvoře Králové nad Labem, ale v severoirském Belfastu, kde několikrát navštívil továrnu Zdeňka Sochora. Při svém pobytu často experimentoval s novými způsoby tisku a nakonec v roce 1947 byly podle jeho návrhů potištěny a ručně pomalovány dva druhy hedvábných šátků.²¹⁹

3. 3. 7. Vladimír Sychra

Vladimír Sychra se narodil v Praze 28. ledna 1903. Sychra studoval na reálce v Karlíně, kde jeho otec, akademický malíř, působil jako učitel kreslení. V letech 1921 – 1923 studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze u prof. Emanuela Dítěte, po té se věnoval studiu na Akademii výtvarných umění v Praze. Zde studoval celkem čtyři roky u prof. Maxe Švabinského. Od roku 1927 se věnoval malířství, ale po sedmi letech zahájil pedagogickou kariéru, které se věnoval celkem čtyři roky. Ačkoliv se před válkou ještě stihl vrátit k svobodnému povolání, během druhé světové války působil opět jako pedagog. V roce 1945 se stal profesorem Akademie výtvarných umění v Praze a vedl katedru figurální a monumentální malby. Během svého života byl na několika studijních cestách, třikrát v Paříži, dvakrát v Itálii, jednou v Londýně a v Holandsku.

Svou první soubornou výstavu zorganizoval v roce 1933 v malé síni Mánesa spolu se sochařem Vincencem Makovským. Druhá souborná výstava proběhla v roce 1938 v ostravském Domě umění, kde vystavoval spolu s malířem Bedřichem Feiglem. Od roku 1939 měl několik samostatných výstav. V roce 1955 byl Vladimír Sychra vyznamenán státní cenou Klementa Gottwalda za návrhy na mozaikovou výzdobu Síně Rudé armády v Památníku osvobození na hoře Vítkově.

S firmou Sochor začal Vladimír Sychra spolupracovat během druhé světové války. V roce 1940 – 1941 vypracoval dva návrhy určené pro pravé hedvábí, které byly po té zrealizovány v ruční tiskárně Josefa Sochora.²²⁰

---

²¹⁸ HAVLÍK, Vlastimil. Kybalovy tisky ve sbírkách českoskalického Textilního muzea. In BENEŠ, Hynek et al. *Rodným krajem. Vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráska, Boženy Němcové a bratři Čapků*. Červený Kostelec, 1993, s. 36-37. ISSN 1210-6135.

²¹⁹ HAVLÍK, Vlastimil - KYBALOVÁ, Ludmila. *Antonín Kybal*. Nové Město nad Metují, 1993, s. 20. ISBN 80-900013-6-10.

²²⁰ STADLER, Marius. Počátek spolupráce výtvarníků s textilním tiskem. In *Tvar* 8, 1949, s. 234 – 246.

3. 3. 8. Další výtvarníci spolupracující s textilní továrnou Sochor

Architekt Karel Ort se narodil 8. ledna 1881 v Újezdě nad Zbenčem a také se řadí mezi výtvarníky spolupracující s textilním průmyslem. V roce 1910 podnikl studijní cestu do Německa, v rámci které absolvoval Uměleckoprůmyslovou školu v Hamburku. Po studiích se stal na této škole pedagogem a působil zde až do roku 1920. Během té doby se věnoval především textilnímu návrhářství.²²¹ V letech 1920 – 1922 byl pedagogem na státní Odborné škole tkalcovské ve Dvoře Králové nad Labem, kde působil jako profesor kreslení pro tisk látek. Ještě před započítím spolupráce s firmou Sochor, byly jeho návrhy tištěny na látku v ruční tiskárně Františka Novotného ve Dvoře Králové nad Labem. Jednalo se o několik návrhů na ubrusy a dekorační látky pro *Společnost uměleckého průmyslu* v Bratislavě. V roce 1922 prošly tiskem čtyři jeho návrhy u Josefa Sochora, ovšem bez většího zájmu u odběratelů.²²²

Významným výtvarníkem, který zasáhl do textilního průmyslu, byl také Alois Fišárek, který se narodil 16. července 1907 v Prostějově. Jeho otec se živil jako krejčí, proto nebyl Fišárkovi textil cizí. V letech 1924 – 1929 studoval na speciální krajinářské škole profesora Otakara Nejedlého, která byla součástí malířské akademie v Praze.²²³ Byl to blízký přítel Aloise Wachsmána, který Fišárka doporučil na místo odborného poradce v Sochorově továrně. Samotný Wachsmán měl totiž tak chatrné zdraví, že již tuto funkci zastávat nemohl. Fišárek působil u Josefa Sochora v letech 1938 – 1943, a ačkoliv v práci s textilem neměl do té doby žádné zkušenosti, brzy se zaučil. Hned při svém nástupu do Dvora Králové nad Labem se vyznamenal, když pomohl rozřešit, jakým způsobem docílit co nejdříve italských vzorů na látkách: „*Grafické zkušenosti malíře Fišárka však stačily, aby bylo rozřešeno to, s čím si zkušenější dessinatéři nevěděli rady. Fišárek jim prostě poradil, aby si pod papír, na kterém kreslili svůj návrh, dali drsnou podložku, na příklad smirkový papír, který dodá jejich kresbě potřebné zrno. Záhada byla rázem rozřešena a Sochorovi mohli pak úspěšně konkurovat Italům a ještě přitom podstatně snížit své výrobní náklady.*“²²⁴ V letech 1939 – 1941 bylo v Sochorově textilní továrně realizováno značné množství Fišárkových návrhů. Hned šest z nich bylo provedeno na pravé hedvábí, další tři návrhy byly pro tisk šatového plátna. Velkým překvapením byly i jeho návrhy pro dekorační látky, které měly

²²¹ VLČEK, Pavel (ed.). *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha, 2004, s. 463. ISBN 80-200-0969-8.

²²² STADLER, Marius. Počátek spolupráce výtvarníků s textilním tiskem. In *Tvar* 8, 1949, s. 234 – 246.

²²³ Informace pořízené z návštěvy stálé expozice Uměleckoprůmyslového musea v České Skalici.

²²⁴ MICHALOVÁ, Rea. *Alois Wachsmán*. Praha, 2003, s. 96. ISBN 80-239-0360-8.

minimálně stejný úspěch jako jeho šatové návrhy. To už ale probíhala druhá světová válka, která zapříčinila nedostatek textilního materiálu.²²⁵

Josef Čapek se na přání rodičů vydal na dráhu textilního podnikatele a vystudoval dvouletou tkalcovskou školu ve Vrchlabí. Po studiích byl zaměstnán v textilním průmyslu, ale o svém povolání měl jiné představy. Chtěl studovat malířství, ovšem jeho nadšení pro umění nesdíleli jeho rodiče: *Rodiče nechtěli zpočátku o synově rozhodnutí „státi se malířem“ ani slyšet. Skličovalo je pomyšlení, že by mu byly roky strávené v Žacléři, ve Vrchlabí a v úpických textilkách na nic, že by byly zbytečně ztraceny. Obávali se, že není dost talentovaný, že ho „umění neuživí.“*²²⁶ Nakonec neoblomné rodiče přesvědčil jejich zeť JUDr. František Koželuh, který je ujistil, že znalosti a zkušenosti získané na škole i v továrnách jistě uplatní i při studiu Uměleckoprůmyslové školy v Praze. S Josefem Sochořem spolupracoval poprvé v roce 1936, kdy továrník vyhlásil soutěž o nové vzory šohajky²²⁷ pro sezonu 1937. Josef Čapek ovšem v tomto případě nesoutěžil se svým návrhem, ale zasedal v devítičlenné porotě. K opravdové spolupráci došlo v roce 1938. V předešlém roce se totiž Josef Čapek mimo jiné věnoval dvěma návrhům dekoračních látek s motivem hrajících se dětí. Jeden z těchto návrhů byl realizován v roce 1938, druhý až po druhé světové válce.²²⁸

V meziválečném období spolupracovalo s firmou Sochor mnoho dalších výtvarných umělců. V roce 1937 vypracovala dva návrhy akademická malířka Toyen pro dekorační látky z umělého hedvábí firmě Topič v Praze, které pro tuto firmu v letech 1937 – 1941 otiskla firma Sochor. Velmi úspěšně dopadla také spolupráce Emilie Mildeové-Paličkové s textilním průmyslem. Ačkoliv neměla doposud s navrhováním textilií žádné zkušenosti, v letech 1938 – 1940 byly provedeny u firmy Sochor čtyři její návrhy. Jednalo se o návrhy ubrusových látek, které měly u zákazníků velký úspěch. Královédvorská textilní továrna měla pro navrhování ubrusů speciální oddělení, které vedl od roku 1938 Otakar Gregor. Na tomto postu působil jeden rok a za tu dobu bylo provedeno celkem deset jeho ubrusových návrhů. Na přání Zdeňka Sochora se k textilní výrobě připojil i Josef Novák, který měl vytvořit návrh ubrusu

---

²²⁵ STADLER, Marius. Počátek spolupráce výtvarníků s textilním tiskem. In *Tvar* 8, 1949, s. 234 – 246.

²²⁶ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Čapek a textil. In DRAHOŇOVSKÝ, František et al. *Rodným krajem. Vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráska, Boženy Němcové a bratři Čapků*. Červený Kostelec, 1994, s. 4. ISSN 1210-6135.

²²⁷ Šohajkou se označovala bavlněná, šatová látka, která byla pestrobarevně potištěna vzorem. (HAVLÍK, Vlastimil. Josef Čapek a textil. In DRAHOŇOVSKÝ, František et al. *Rodným krajem. Vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráska, Boženy Němcové a bratři Čapků*. Červený Kostelec, 1994, s. 4 - 5. ISSN 1210-6135.)

²²⁸ HAVLÍK, Vlastimil. Josef Čapek a textil. In DRAHOŇOVSKÝ, František et al. *Rodným krajem. Vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráska, Boženy Němcové a bratři Čapků*. Červený Kostelec, 1994, s. 4 - 5. ISSN 1210-6135.

s motivem bitvy u Kresčaku. Tento návrh byl sice tiskem proveden, ale v prodeji úspěšný nebyl.²²⁹

---

²²⁹ STADLER, Marius. Počátek spolupráce výtvarníků s textilním tiskem. In *Tvar* 8, 1949, s. 234 – 246.

4. Závěr

Josef Sochor, zakladatel jednoho z nejúspěšnějších textilních závodů ve Dvoře Králové nad Labem, žil v letech 1866 – 1931. Narodil se ve Žlunicích na Novobydžovsku, kde prožil prvních deset let svého dětství. V patnácti letech zahájil studium Průmyslové školy v Liberci, kde se specializoval na barvířský obor. Díky oblíbenosti u profesora Pergera se ihned po dokončení studia dostal do textilní továrny firmy *Biach*, která sídlila v Letovicích na Moravě. Po dvou letech strávených u firmy *Biach* se dostává poprvé do Dvora Králové nad Labem, kde působil ve firmách *Busch a Deutsch*, *Mayer a syn*, obě firmy ale zanikly. Ještě před tím, než se rozhodl založit vlastní textilní firmu, se na necelých pět let vrátil do Letovic na Moravě, odkud dostal velmi výhodnou pracovní nabídku na funkci samostatného koloristy. V létě roku 1899 přijal Josef Sochor nabídku svého švagra Antonína Bauera, aby mu pomohl zrekonstruovat jeho požárem zničenou továrnu ve Dvoře Králové nad Labem. Ihned se pustil do práce. Po znovuoobnovení vyhořelých budov Josef Sochor zahájil modernizaci celého podniku, plánoval přestavby, místo tisku mzdového zavedl tisk na vlastní zboží. Pohyboval se ve všech sférách podniku a nic nebránilo tomu, aby si mohl založit vlastní textilní továrnu.

Od poloviny 19. století bylo město Dvůr Králové nad Labem považováno za skutečné centrum textilního průmyslu, které se stále rozvíjelo. Nemalou měrou k tomuto rozvoji přispěl i samotný Josef Sochor, který zde v roce 1904 založil vlastní tkalcovnu. Práce v nové tkalcovně byly zahájeny v prosinci roku 1904 a již v září roku 1906 Josef Sochor žádal o povolení přístavby, kam měl v úmyslu umístit šlichtovnu a pisárnu. V roce 1910 uvádí do provozu i tiskárnu. Ještě před první světovou válkou se tkalcovně i továrně dařilo velmi dobře. Sochorova tkalcovna zpracovala za rok celkem 3 000 000 metrů zboží pro tiskárnu, přesto to nestačilo a rezné zboží se muselo dokupovat v cizích tkalcovnách. Po ukončení první světové války byl provoz naplno spuštěn v roce 1919. V poválečném období se firmě nedařilo, alespoň ze záznamů v deníku Zdeňka Sochora to jasně vyplývá. Stěžuje si na špatné platební podmínky a na nespokojenost dělnictva. Ale ani v této nepříznivé situaci se továrna nepřestala rozvíjet a v roce 1923 se Josef Sochor rozhodl přistavět rytebnu, moleternu a laboratoř. Příchod celosvětové hospodářské krize se nevyhnul ani Sochorově firmě. Ačkoliv v roce 1932, tedy v době vrcholu krize, byl ve firmě zaveden třisměnný provoz ve všech odděleních tiskárny, v jiných sférách podniku docházelo k omezování práce.

Josef Sochor zemřel 7. června 1931 a o vedení firmy se dělili jeho tři nejstarší synové – Zdeněk Sochor, Josef Stanislav Sochor a Robert Sochor. Během svého života se Josef

Sochor neomezoval pouze na podnikatelskou činnost, ale významně se spolu se svou ženou Pavlou Sochorovou podílel na kulturním a společenském životě ve Dvoře Králové nad Labem. Angažoval se i v oblasti veřejně správních, v letech 1910 – 1913 byl členem obecní rady a v obecním zastupitelstvu působil až do roku 1919. Zasadil se o regulaci Labe, pravidelně přispíval nemalou měrou Státnímu reálnému gymnáziu ve Dvoře Králové nad Labem. Nejednalo se pouze o finanční podporu, pořizoval i knihy do školní knihovny, sám pomáhal při objednávání nových pomůcek, plánoval stavební úpravy, díky kterým vznikla čítárna, kreslárna, hvězdárna, několik kabinetů a rekonstrukce auly. Finančně přispěl na dostavbu československé fary a kostela a byl také největším iniciátorem při vzniku Odborné tkalcovské školy ve Dvoře Králové nad Labem.

Zakladatel firmy Sochor spolupracoval během svého života s mnoha českými umělci. S Otto Gutfreundem ho pojilo i rodinné pouto, byl to jeho synovec. Jejich spolupráce byla zahájena v roce 1921, kdy si u sochaře Josef Sochor objednal čtyři plastiky, které spojovalo společné téma – textilní továrna. Konečné pojmenování těchto soch bylo: *Černochoch – trhač bavlny, Muž u selffaktoru, Sukařka a Tiskař*. K další spolupráci došlo v roce 1924, kdy se mladý sochař rozhodl vytvořit manželský dvojportrét svého strýce a tety. Vznikly tak dvě bysty, jejichž bronzové originály jsou v současné době nezvěstné. Sádrové verze jsou umístěny v Národní galerii v Praze.

Mezi umělce, kteří spolupracovali s Josefem Sochořem, patřili i tři významní architekti - Josef Gočár, Pavel Janák a Josef Grus. Spolupráce s Josefem Gočářem spadala do období 1920 – 1928. Nejprve továrník Gočára požádal o přestavbu a úpravu staré vily. Josef Gočár nabídku přijímá a do dekoru předválečného kubismu zasazuje prvky dekorativního stylu (oblá modelace vchodových dveří a plastické ornamenty). Gočářovu práci zde dotvořil i malíř František Kysela, který interiér doplnil o malířskou a řezbářskou výzdobu. I Josef Gočár se podílel na přestavbě interiéru vily. V přízemí vytvořil Josef Gočár strop, kde pomocí trámů vznikl originální obrazec se středovou ružicí. Také navrhl kazetový strop v salonku, tvořený z trojúhelníkovitých výsečí a terčů. V původním vybavení interiéru se nacházel i příborník, vytvořený Josefem Gočářem, který byl navíc obohacen o čtyři plastiky od Otto Gutfreunda (*Trhač bavlny, Sukařka, Muž u selffaktoru a Tiskař*).

Po znárodnění sloužila tato Sochorova vila dlouhou dobu jako mateřská školka. Od devadesátých let 20. století byla opuštěná a postupně chátrala. V roce 2008 se začalo poprvé hovořit o její demolici, což vyvolalo mezi odborníky nepříznivý ohlas. Ministerstvo kultury nakonec zamítlo žádost města, aby byla Sochorova vila zapsána do seznamu státem chráněných památek, jelikož v této době byly záměrně zničeny poslední zbytky unikátního

dřevěného obložení a umělecká hodnota vily byla proto minimální. Objekt byl stržen v ranních hodinách dne 25. května 2011.

Spolupráce architekta s Josefem Sochořem pokračovala v roce 1928, kdy byla zahájena stavba nové vily Zdeňka Sochora. Tato stavba byla dokončena v roce 1931 a patří mezi nejvýznamnější funkcionalistické stavby Josefa Gočára.

Spolupráce s Pavlem Janákem trvala od roku 1922 až do roku 1937. V roce 1922 byla zahájena výstavba kolonie dělnických dvojdomků pro zaměstnance firmy Sochor, která byla projektována právě Janákem. Ve stejném roce dostal Pavel Janák i druhou zakázku od Josefa Sochora. Jednalo se o výstavbu rondokubistické kancelářské a obytné budovy v blízkosti rodinné vily. Od roku 1927 pracoval Pavel Janák na úpravě rodinné hrobky Sochorů. Vzhledem k charakteristickým rysům a celkovému pojetí mozaikové výzdoby hrobky (objevuje se zde opakovaně motiv ptáčků, kytek a barevný nápis), je možné, že se na celé realizaci projektu podílel i malíř František Kysela. Pavel Janák spolupracoval i se syny Josefa Sochora. Synu Robertovi navrhl zařízení pokoje v Plzni (1927) a posléze i celý byt (1931). V roce 1932 pokračovala spolupráce s Robertem Sochořem v Praze, kde mu opět projektoval rekonstrukci bytu a v letech 1926 – 1937 se realizovala stavba Robertovy vily v Praze. Pavel Janák spolupracoval také s Josefem Sochořem ml., kterému v roce 1932 upravoval byt ve Dvoře Králové nad Labem.

Třetím architektem, který spolupracoval s rodinou Sochorů, byl Josef Grus. Pro továrníka projektoval v letech 1931 - 1937 dům vrátného, který byl umístěn do blízkosti továrnicky vily a správní budovy. Grus dům vrátného projektoval ve funkcionalismu. Celý objekt byl řešen jednoduše, byl zajímavý svým pláštěm, který Grus navrhl z neomítaných červených cihel. Josef Grus se také v roce 1928 podílel na vybavení interiéru nové vily Zdeňka Sochora ve Dvoře Králové nad Labem. Do prostoru zakomponoval vestavěné skříně, nábytek z ořechového a jasanového dřeva, dekorativní vázy a bonsaje. Vnitřní stěny navíc vyzdobil štukovými reliéfy a podlahu pokryl koberci z drsné příze.

Neméně významná byla i spolupráce Josefa Sochora s výtvarnými umělci při tvorbě návrhů na potisk textilií. Již zmiňovaný malíř František Kysela se obecně zasloužil o počátky rozvoje spolupráce výtvarníků a textilního průmyslu. Tato průkopnická činnost probíhala především v továrně Josefa Sochora, kde byl v roce 1927 realizován první návrh Františka Kysely – *Jablko a stín*. Úspěch u odběratelů této látky byl velký a od této chvíle se František Kysela nepřestal zajímat o textilní tisk. Spolupráce s firmou Sochor tedy pokračovala až do roku 1938, kdy jeho další plány překazila druhá světová válka. V tomto období vzniklo mnoho návrhů, za zmínku stojí jistě kompozice *Hvězdné nebe*, vytvořené v továrně Josefa

Sochora, která získala cenu Grand Prix. Přímou pro Josefa Sochora a jeho rodinu vytvořil František Kysela ubrus s výšivkou, který byl vystavován v rámci II. výstavy Svazu českého díla v Praze a několik sklenic zdobených texty básní (zejména od Jana Nerudy). Další výtvarník, který působil v továrně Josefa Sochora, byl Jiří Trnka. Ten v roce 1934 navrhl dekor Spejbla a Hurvínka pro dekorační látku a ve stejném roce byl stejný motiv použit i pro látku prádlovou. Alois Wachsman působil v Sochorově továrně od roku 1936, kdy nastoupil do funkce uměleckého poradce. Jeho činnost spočívala ve vytváření barevných kombinací při vzorkování tzv. módních látek. V první polovině třicátých let 20. století zahájil spolupráci s Josefem Sochořem i Karel Svolinský. Ačkoliv ihned vytvořil několik návrhů, jeho první byl realizován až po druhé světové válce. Umělec Antonín Kybal dostal první zakázku od firmy Sochor v roce 1932, kdy na jeho přání vytvořil gobelín a koberec určený do nové rodinné vily Zdeňka Sochora. Spolupráce pokračovala i nadále a Antonín Kybal se věnoval především navrhování potištěných potahových a dekoračních látek, šatových textilií, záclonovin, ubrusů a šátků. I výtvarník Vladimír Sychra spolupracoval s firmou Sochor, ovšem až v průběhu druhé světové války. V letech 1940 – 1941 vypracoval dva návrhy určené pro potisk pravého hedvábí.

Cílem této bakalářské práce bylo vytvořit ucelenou práci o osobě Josefa Sochora a jeho spolupráci s předními českými umělci. Hlavním materiálem byl především dobový tisk, jednotlivé monografie a životopisy zmiňovaných umělců a primární prameny, umístěné v Městském muzeu ve Dvoře Králové nad Labem a Uměleckoprůmyslovém muzeu v České Skalici. Z těchto materiálů bych vyzdvihla zejména osobní deníky Zdeňka Sochora, které nebyly doposud k žádným studijním ani publikačním účelům využity. Snažila jsem se je proto alespoň částečně zpracovat a jejich informace z nich využít pro první část mé práce, která se věnuje historii firmy Sochor.

V případě rozšiřování mé práce by bylo možné ještě hlouběji využít informace z deníků Zdeňka Sochora. Také se nabízí detailnější rozpracování spolupráce firmy Sochor s výtvarnými umělci.

Při zpracování bakalářské práce jsem se utvrdila, že Josef Sochor se stal jednou z nejvýznamnějších osobností historie města Dvora Králové nad Labem. Podílel se na jeho průmyslovém rozvoji, ale velmi dbal i na rozvoj společenský a kulturní. Plně si uvědomoval, že základem dobré ekonomické prosperity města je jeho vzdělané obyvatelstvo, proto nemalé finanční prostředky také věnoval do vzdělávacích institucí, které fungují ve městě do dnešní doby. Jeho osvícená spolupráce s předními českými umělci se nesmazatelně zapsala do celkového obrazu města, stopy této spolupráce můžeme pozorovat ve městě i dnes. Bez

osobního přičinění Josefa Sochora by jistě tolik mnohdy již slavných českých umělců a architektů nenavštívilo malé podkrkonošské město Dvůr Králové nad Labem. Tito umělci navíc nejen že plnili zakázky pro Josefa Sochora, ale aktivně se účastnili i kulturního a společenského života města, což bylo též velkým přínosem pro jeho rozvoj.

Také jsem si během zpracování tématu uvědomila, že Josef Sochor se zasloužil o profesní rozvoj zmiňovaných umělců, kteří díky němu získávali zakázky a mohli se tak umělecky rozvíjet, realizovat své umělecké plány. Utvrdila jsem se, že Josef Sochor je v odborných kruzích uznávanou osobností, která se zasloužila o rozvoj textilního průmyslu. Jeho osoba je často v odborných publikacích zmiňována, jeho odkaz na poli textilního průmyslu je živý.

Opačně tomu je ale v případě obecného povědomí o rodině Sochorových ve městě Dvůr Králové nad Labem. Mladší generace Josefa Sochora v podstatě nezná a jeho historický význam pro rozvoj města není dostatečně připomínán.

5. Summary

The theme of my final thesis is „*The factoryowner family Sochor from Dvůr Králové nad Labem and their cooperation with Czech artists in the period between world wars*“ and in its first part, it deals with the history of the textile factory Sochor. In 1904, Josef Sochor founded first a weaving mill in Dvůr Králové nad Labem, then he added a printing company in 1910. In 1915, he rented a brickfactory and in 1917 he extended his property with a mill and a saw mill. The First World War stopped the company working but only for a year. During the economic crisis in 1929 – 1934, the textile factory not only did not reduce their production but it kept expanding. In all its existence, the Sochor company prospered and it continued growing. It was well known in most European countries. In the Second World War, the company was confiscated by the Germans and in 1948 it was put under the state control. Josef Sochor and his wife, Pavla Sochor (born Bauer), brought up five sons – Zdeněk, Josef Stanislav, Robert, Jaroslav and Pavel. After the father's death, the sons Zdeněk, Josef Stanislav and Robert took over the company.

During his life, Josef Sochor took an active part in cultural and social life in Dvůr Králové nad Labem. He cooperated with leading Czech artists, who were also his friends, and their work influenced the whole appearance of the town. The statue maker Otto Gutfreund and his nephew created sculptural decoration of the Sochor's property. Besides a few small statues on the theme textile and textile industry, they also created busts of Josef Sochor and his wife Pavla Sochor. The architect Josef Gočár led the reconstruction the old villa belonging to the factory owner and in 1928 he created a project for the new family villa for Zdeněk Sochor. Pavel Janák also belonged among the architects who cooperated with Josef Sochor. At the beginning of the 20th century, he designed several semi-detached houses for the factory workers and an administrative building, directly neighbouring with the old family villa. In 1927, he also designed the tomb for the Sochor family. Another architect, Josef Grus, designed the gatekeepers house at the old family villa and took part in designing the interior of Zdeněk Sochor's villa.

In the 1930s, there started a cooperation of artists with the textile industry. Josef Sochor supported this very much and in fact he was a pioneer of this cooperation. He invited artists to his factory to take part in designing the print for textiles. Among these artists were František Kysela, Jiří Trnka, Alois Wachsman, Karel Svolinský, Antonín Kybal, Vladimír Sychra and many others. This way, Josef Sochor became an important artists' benefactor in the period of Czechoslovakia between the two world wars.

6. Použité prameny a literatura

PRAMENY:

Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem

- Vysvědčení Zdeňka Sochora z let 1906 – 1919
- Osobní deníky Zdeňka Sochora z let 1922 – 1926
- Rodový průkaz Zdeňka Sochora
- Vysvědčení Elišky Hanlové z let 1916 – 1924
- Reklamní materiály firmy Sochor

LITERATURA:

- BARTOŠ, Štěpán - LUKEŠ, Zdeněk - PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008. ISBN 80-85211-23-8.
- BENEŠOVÁ, Marie. *Josef Gočár*. Praha, 1958.
- BENEŠOVÁ, Marie. *Pavel Janák*. Praha, 1959.
- CÍSAŘOVSKÝ, Josef. *Otto Gutfreund*. Praha, 1962.
- DUSIL, Lubomír. *Stručný přehled dějin královédvorské textilní výroby*. Dvůr Králové nad Labem, 1988.
- FILLA, Emil – KROFTA, Jan. *Otto Gutfreund*. Praha, 1948.
- HAVLÍK, Vlastimil - KYBALOVÁ, Ludmila. *Antonín Kybal*. Nové Město nad Metují, 1993. ISBN 80-900013-6-10.
- HNÍDKOVÁ, Vendula. *Obrysy doby*. Praha, 2009. ISBN 978-80-87164-02-0.
- Kolektiv. *Gutfreund 1889 – 1927*. Praha, 1927.
- LUKEŠ, Zdeněk et al. *Josef Gočár*. Praha, 2010. ISBN 978-80-86652-44-3.
- MICHALOVÁ, Rea. *Alois Wachsman*. Praha, 2003. ISBN 80-239-0360-8.
- POCHE, Emanuel – MAREŠOVÁ, Sylva. *František Kysela*. Praha, 1956.
- SPURNÝ, Jan. *Antonín Kybal*. Praha, 1960.
- SYROVÁTKOVÁ, Ivana et al. *Sto let gymnázia ve Dvoře Králové nad Labem (1890 – 1990)*. Dvůr Králové nad Labem, 1990. ISBN 80-900019-0-4.
- ŠETLÍK, Jiří – ERBEN, Václav. *Otto Gutfreund*. Praha, 1995. ISBN 80-7035-098-9.
- ŠETLÍK, Jiří. *Otto Gutfreund. Zázemí tvorby*. Praha, 1989. ISBN 01-520-89. 09/14.

- ŠŮLA, Jaroslav (ed.). *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech*. Hradec Králové, 2002. ISSN 1211-8176.
- ŠVÁCHA, Rostislav. *Od moderny k funkcionalismu: Proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století*. Praha, 1994. ISBN 80-85605-84-8.
- TOMKOVÁ, Eva et al. *Dvůr Králové nad Labem a okolí. Historie a současnost ve fotografii*. Dvůr Králové nad Labem, 2005. ISBN 80-239-5776-7.
- URLICH, Petr (ed.). *Slavné vily Královéhradeckého kraje*. Praha, 2007. ISBN 978-80-87073-07-0.
- VLČEK, Pavel et al. *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha, 2004. ISBN 80-200-0969-8.
- WOLF, Vladimír. *Z historie podkrkonošského textilu*. Nový Bydžov, 1971.

TISK:

Domácí časopis Sochor

Královédvorské listy

Královédvorské noviny

Rodným Krajem

Textilní Obzor

Tvar

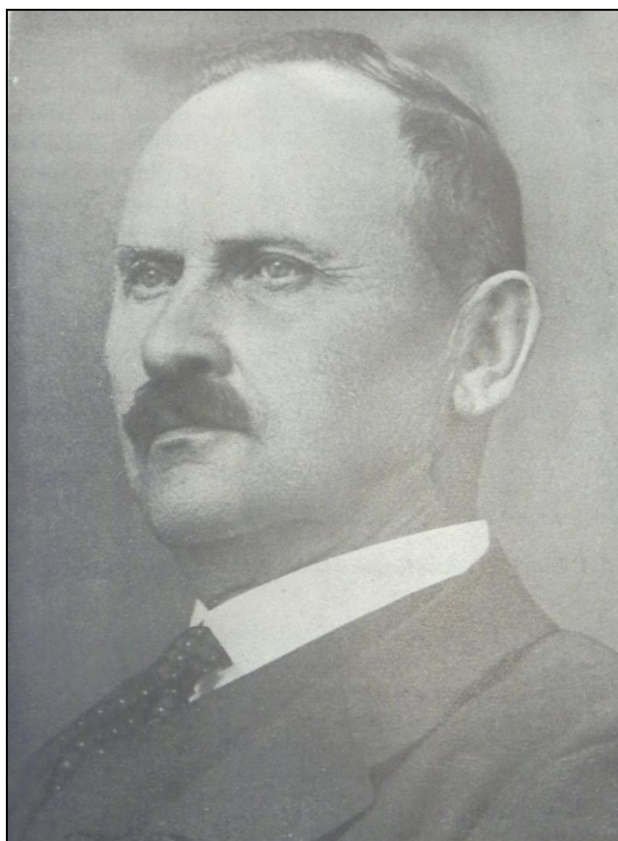
Umění

INTERNET:

- PATEROVÁ, Vladimíra. *Vila Karla Čeřovského*. Slavné vily, [cit. 2011-09-12].
URL: <http://www.slavnevily.cz/vily/kralovehradecky/vila-karla-cerovskeho>
- ROSA, Markéta. *Krematorium v Pardubicích*. Archiweb, [cit. 2010-09-01].
URL: <http://www.archiweb.cz/buildings.php?type=arch&action=show&id=512>
- SVOBODOVÁ, Martina. *Pardubice – pokus o první české krematorium*. Archiweb, [cit. 2010-09-01].
URL: <http://www.archiweb.cz/salon.php?action=show&id=2732&type=10>

7. Přílohy

Obr. č. 1 – Dobová fotografie Josefa Sochora.

Obr. č. 2 – Továrna firmy Sochor v roce 1906.

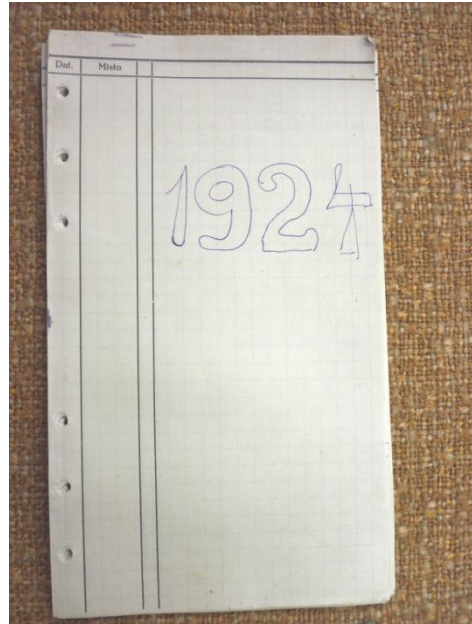
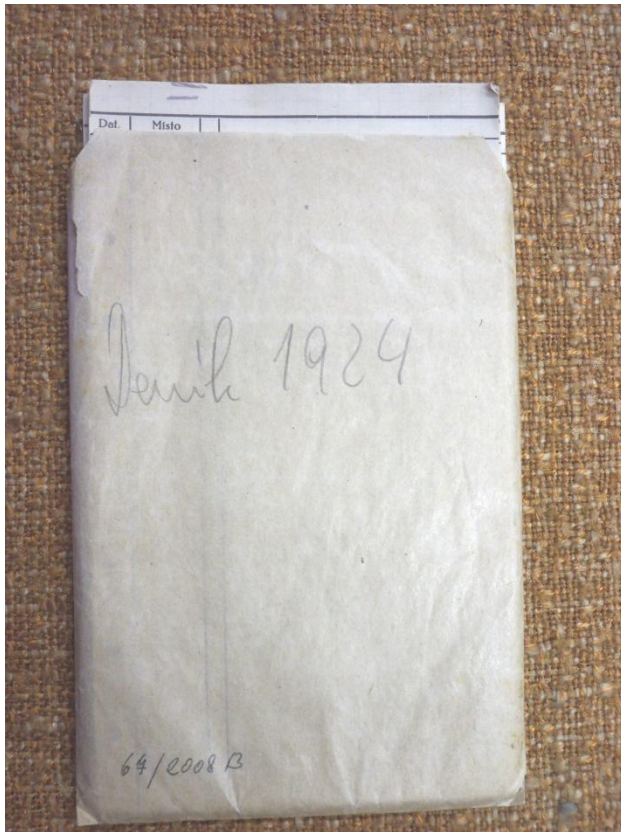

Obr. č. 3 - Textilní továrna firmy Sochor.

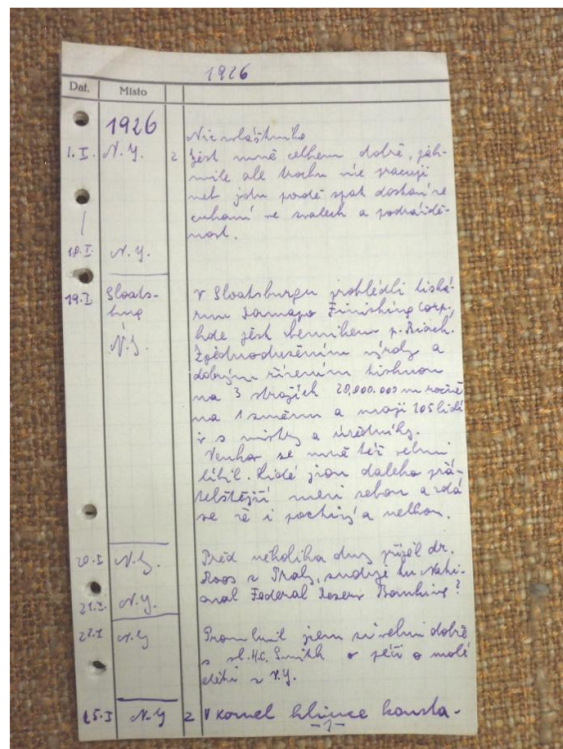
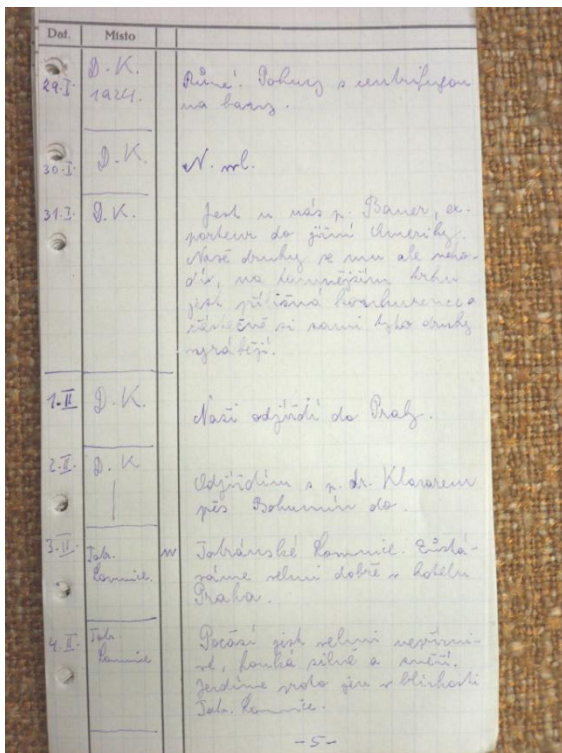

Obr. č. 4 – Textilní továrna firmy Sochor.

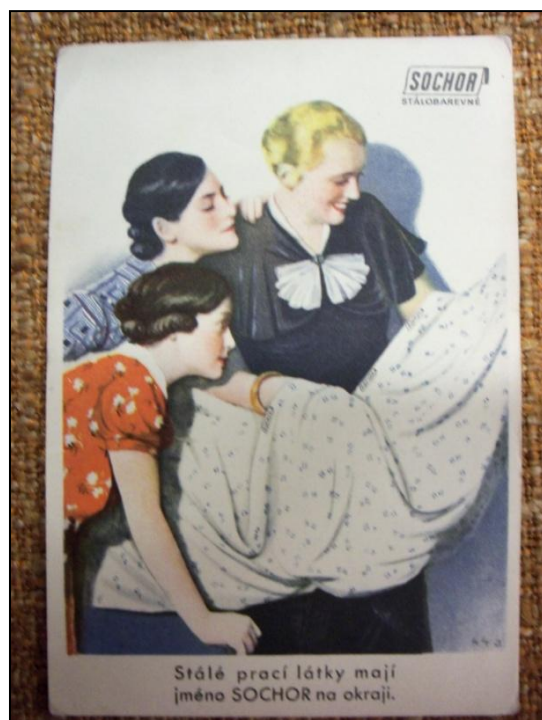

Obr. č. 5 a č. 6 - Ukázka deníků Zdeňka Sochora.

Obr. č. 7 a obr. č. 8 - Ručně psaný deník Zdeňka Sochora.

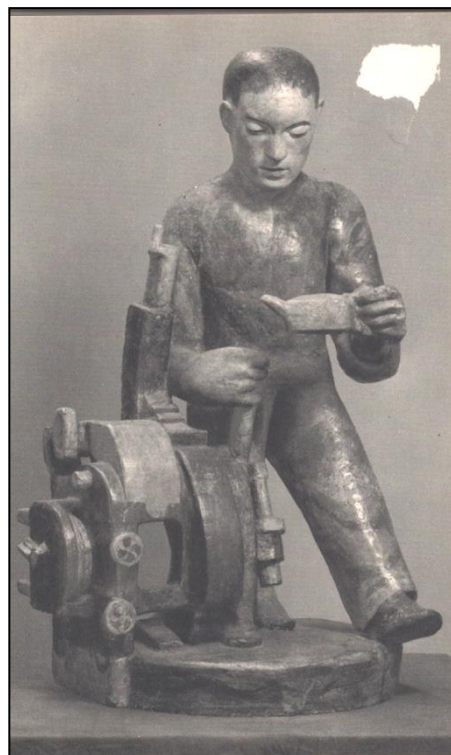

Obr. č. 9 a č. 10 - Reklamní materiály firmy Sochor.

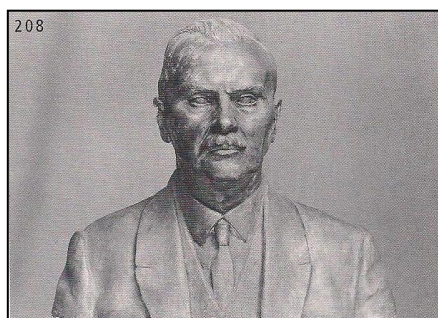

Obr. č. 11 a č. 12 - Plastiky *Trhač bavlny* a *Sukařka* od Otto Gutfreunda.

Obr. č. 13 a č. 14 - Plastiky *Tiskař* a *Muž u selffaktoru* od Otto Gutfreunda.

Obr. č. 15 a č. 16 – Bysty Josefa a Pavly Sochorových od Otto Gutfreunda.

Obr. č. 17 – Vila Josefa Sochora v roce 1922.

Obr. č. 18 – Původní interiér vily J. Sochora (na zadní stěně se nachází příborník od Josefa Gočára zdobený čtyřmi plastikami od Otto Gutfreunda – *Trhač bavlny*, *Sukařka*, *Tiskař* a *Muž u selfaktoru*).

Obr. č. 19 a č. 20 – Původní interiér vily J. Sochora (strop dekorován Františkem Kyselou).

Obr. č. 21 a č. 22 – Původní interiér vily J. Sochora.

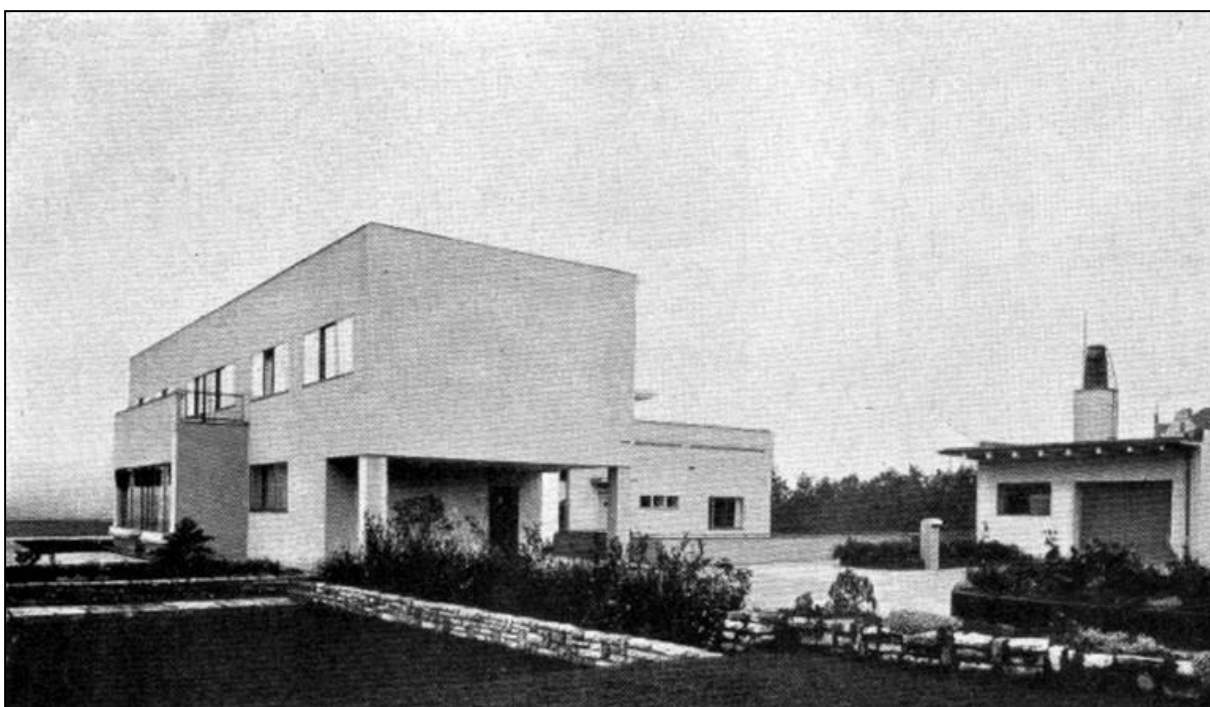

Obr. č. 23 – Vila Josefa Sochora v roce 2011 (několik týdnů před její demolicí).

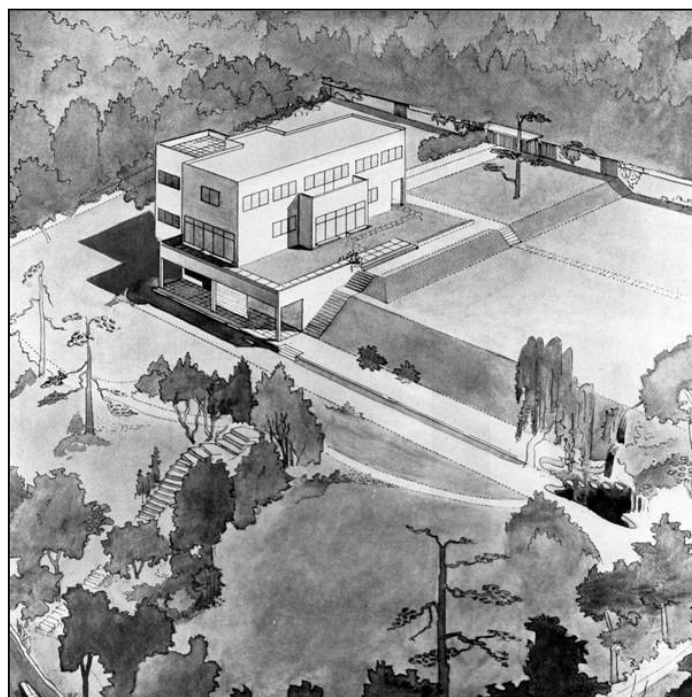

Obr. č. 24 a č. 25 – Vila Josefa Sochora v roce 2011 (několik týdnů před její demolicí).

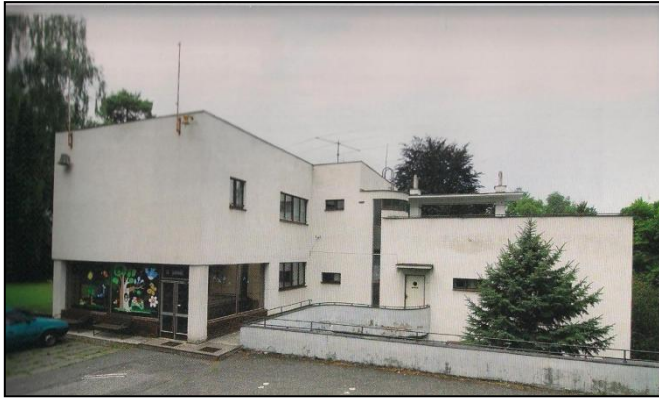

Obr. č. 26 – Dobová fotografie rodinné vily Zdeňka Sochora projektována Josefem Gočárem.

Obr. č. 27 – Dobová skica vily Zdeňka Sochora.

Obr. č. 28 a č. 29 - Současná podoba vily Zdeňka Sochora.

Obr. 30 - Administrativní budova projektována Pavlem Janákem – foto z roku 2011.

Obr. č. 31 - Hrobka rodiny Sochorů navržena Pavlem Janákem – foto z roku 2011.

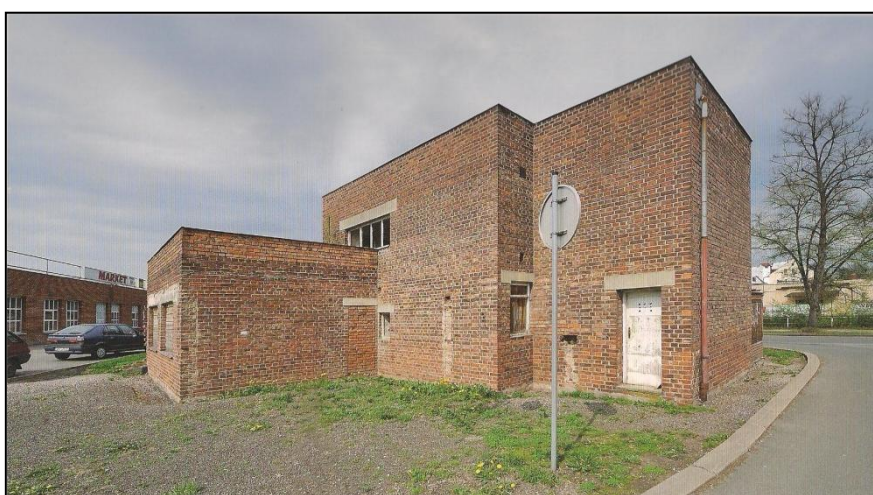

Obr. č. 32 - Detail mozaiky rodinné hrobky Sochorů – foto z roku 2011.

Obr. č. 33 - Rodinná hrobka Sochorů – foto z roku 2011.

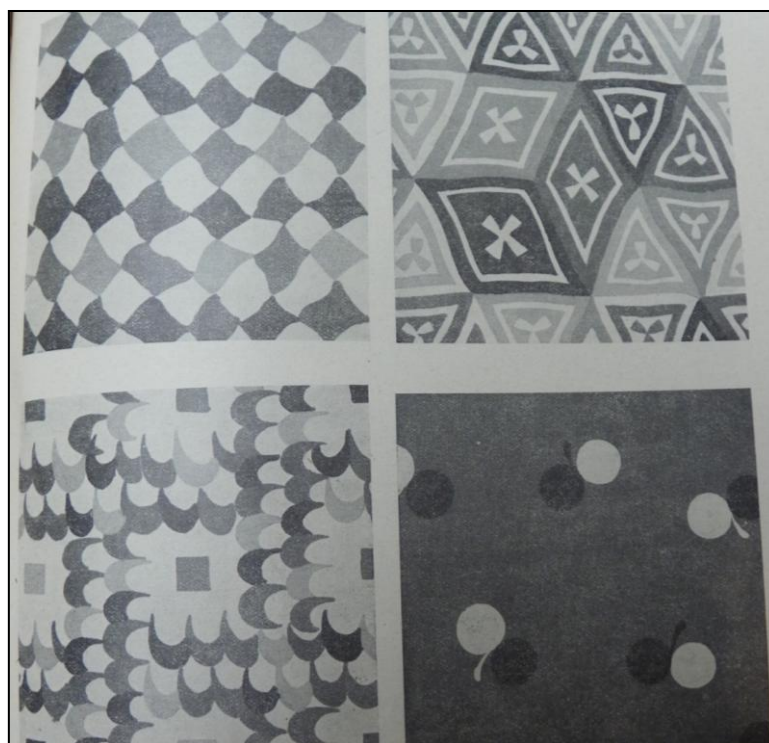

Obr. č. 34 - Dům pro vrátného Josefa Sochora od Josefa Gruse.

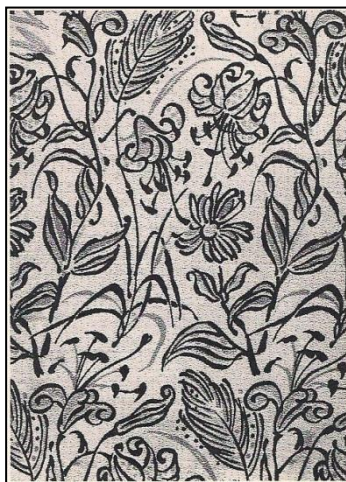
Obr. č. 35 - *Hvězdné nebe* od Františka Kysely (realizováno v Sochorově továrně v roce 1935).

Obr. č. 36 – Kyselovy návrhy na potisk látek.

Obr. č. 37 a č. 38 – návrhy Josefa Čapka z roku 1938 (černobílá a barevná verze).

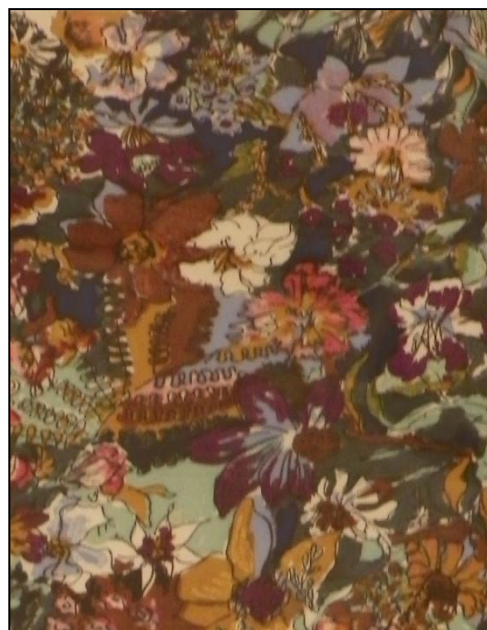
Obr. č. 39 – Návrh Karla Svolinského z roku 1936 (v Sochorově továrně realizován v r.1940).

Obr. č. 40 – Návrh Karla Svolinského z roku 1939.

Obr. č. 41 – Návrh Jiřího Trnky z roku 1934.

Obr. č. 42 – Návrh Aloise Fišárka
(možná realizace v letech 1939 - 1940).

Zdroje příloh

obr. č. 1 – *Dobry odbyt*, 2, 1931, č. 7, str. 1.

obr. č. 2 – TOMKOVÁ, Eva. Dvůr Králové nad Labem na přelomu 19. a 20. století. In TOMKOVÁ, Eva et al. *Dvůr Králové nad Labem a okolí. Historie a současnost ve fotografii*. Dvůr Králové nad Labem, 2005, s. 24. ISBN 80-239-5776-7..

obr. č. 3 – Tamtéž, s. 4.

obr. č. 4 – Tamtéž, s. 5.

obr. č. 5 – Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem. Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 67/2008A.

obr. č. 6 – Tamtéž.

obr. č. 7 – Tamtéž.

obr. č. 8 – Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv.č.68/2008A.

obr. č. 9 – Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv.č.68/2008.

obr. č. 10 – Rodina Sochorů, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č.76/2008.

obr. č. 11 – CÍSAŘOVSKÝ, Josef. *Otto Gutfreund*. Praha, 1962. Nestr.

obr. č. 12 – Tamtéž.

obr. č. 13 – Tamtéž.

obr. č. 14 – Tamtéž.

obr. č. 15 – Tamtéž.

obr. č. 16 – Tamtéž.

obr. č. 17 – internet, URL: <http://www.ceskatelevize.cz:8001/ct24/exkluzivne-na-ct24/reporteri-ct/92308-reporteri-ct-premena-kulturniho-dedictvi-na-parkoviste-po-cesku/>

obr. č. 18 – Osobní archiv Ing. arch. Davida Kratochvíla, který se podílel na snaze zachránit vilu Josefa Sochora.

obr. č. 19 – Tamtéž.

obr. č. 20 – Tamtéž.

obr. č. 21 – Tamtéž.

obr. č. 22 – Tamtéž.

obr. č. 23 – Vlastní fotografie.

obr. č. 24 – Vlastní fotografie.

obr. č. 25 – Vlastní fotografie.

obr. č. 26 – PATEROVÁ, Vladimíra. Sochorova vila. In ULRICH, Petr (ed.). *Slavné vily Královéhradeckého kraje*. Praha, 2007, s. 103 – 105. ISBN 978-80-87073-07-0.

obr. č. 27 – Tamtéž.

obr. č. 28 – Tamtéž.

obr. č. 29 – Tamtéž.

obr. č. 30 – Vlastní fotografie.

obr. č. 31 – Vlastní fotografie.

obr. č. 32 – Vlastní fotografie.

obr. č. 33 – Vlastní fotografie.

obr. č. 34 – BARTOŠ, Štěpán-LUKEŠ, Zdeněk-PANOCH, Pavel. *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v královéhradeckém kraji*. Pardubice, 2008, s. 143. ISBN 80-85211-23-8.

obr. č. 35 – Vlastní fotografie (Stálá expozice v Uměleckoprůmyslovém muzeu v České Skalici)

obr. č. 36 – STADLER, Marius – KRAUS, Ladislav. Význam profesora Františka Kysely pro textilní průmysl. In *Textilní obzor* 1, 1941, s. 183.

obr. č. 37 – STADLER, Marius. Počátek spolupráce výtvarníků s textilním tiskem. In *Tvar* 8, 1949, s. 240.

obr. č. 38 – Vlastní fotografie (Stálá expozice v Uměleckoprůmyslovém muzeu v České Skalici)

obr. č. 39 – HAVLÍK, Vlastimil. Textil v tvorbě Karla Svolinského. In DRAHOŇOVSKÝ, František et al. *Rodným krajem. Vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráka, Boženy Němcové a bratři Čapků*. Červený Kostelec, 1998, s. 34. ISSN 1210-6135.

obr. č. 40 – Tamtéž, s. 35.

obr. č. 41 – Vlastní fotografie (Stálá expozice v Uměleckoprůmyslovém muzeu v České Skalici)

obr. č. 42 – Tamtéž.